

Eşitlik, Özgürlük ve Barış için

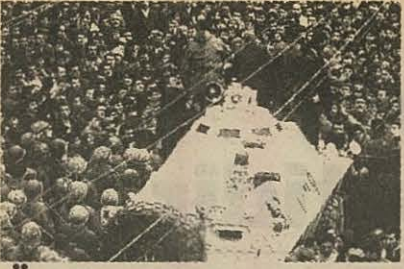
DEVİRİM

Aylık Siyasi Dergi

Temmuz 1997

Sayı:5

Fiyatı: 150.000 TL. (KDV Dahil)

Üçüncü Cephenin siper hattı

Egemen sınıflar arasındaki politik-iktisadi çıkar çatışması konjonktürü, irticanın neden 35 kişinin yakılması-nın ardından değil de, şimdi, milli güvenlik doktrininin temel eksenine haline getirildiğini açıklamaktadır.

Kürt sorunu ve Barış Süreci - 2

Türkiye'deki Kürt sorununun çözümü tartışması, sorunun (sömürge, bağımlı ulus, ulusal azınlık gibi), her biri ayrı bir uluslararası tarihsel konjonktürün ürünü olan kavramsal çerçevelerle benzerlik noktalarını vurgulayan bir statü tartışması olarak yapılamaz.

İHD'ye dokunma!

Son dönemde İHD'ye yapılan saldırılar, rejimin MGK kontrolü dışında bir muhalefete karşı tahammülsüzlüğünü gösteriyor.

Toplumsal Hareket Sendikacılığı

19.yy'ın sonlarında "Yeni Sendikal Hareket" adı altında ortaya çıkan ve politik düzeyde sosyalist ve komünist partilerinin ideolojik-politik önderliğinde gelişen, toplumsal düzeyde düzenli, sermaye-yoğun fabrika istihdamının biçimlendirdiği sendikal mücadele ve örgütlenme modeli tarihsel olarak tükenmiştir.

Üçüncü Cephe, bayraklarına Oligarşinin değil Halkın davasını yazanların cephesidir...

Eşitlik, Özgürlük, Barış, Demokrasi

Günün görevi, demokrasi sorununun "Yalı Çetesi-MGK", gericilik sorununun "Şeriat-Laiklik" saflaşmasıyla çözümlenemeyeceğini somut olarak ortaya koyan demokratik talepleri yükselterek bir "Üçüncü Cephe"nin gündemini, programını ve bağımsız temelini oluşturmaya girişmektir.

“Üçüncü Cephe” siyaseti, “geleceği kazanma” siyasetidir

MGK iktidarına soldan katılmanın ne emekçilere ve ezilenlere ne de sola kazandırabileceği birşey vardır. Türkiye solu geleceği, rejim krizinin bir parçası olarak değil, sistemin krizinin devrimci alternatifini hazırlayarak kazanabilir.

MGK hükümetinin kuruluşuyla birlikte iktidar krizi çözülmüş gibi oldu. Şimdi egemen sınıflar yeni iktidar bloku-na istikrar kazandıracak bir temsil ilişkileri temeli yaratma peşinde. Proje berrak: Çiller’e vurarak “merkez sağ” da birlik sağlamak; Siyasal İslamı, ekonomik ve toplumsal dayanaklarını budayarak marjinalize etmek ve Fetullah Gülen tarzı bir devlet islamcılığı çizgisine oturtmak; CHP ve DSP’yi “değişimli buçuk parti” olarak konumlandırmak. Ve bütün bunları iki kademeli seçim sistemi gibi, toplumu düzenin cenderesine tam anlamıyla sıkıştırarak siyasal koşulları empoze ederek yapmak.

Bu “evdeki hesap”. Bir de çarşı var. Çarşının bir tarafında “sağın önderliği”ne soyunan Refah, diğer tarafında ise emekçilerin ve ezilenlerin demokratik hak ve özgürlük talepleri var.

Hükümetin arkasındaki MGK iktidarı, emekçileri ve ezilenleri, “devr-i sabık” yaratarak, (yani Çiller’i ve RP’yi, kişisel ve parti çıkarları için devlet olanaklarını istismar etmekten köşeye sıkıştırıp, bireysel suç ve ceza etrafında bir kolektif histeri dalgası yaratarak) yedeklemeye çalışacak. Çiller’in yalnızca solda değil, sağ tabanda dahi tiksinti yaratan yolsuzluk ve çirkeflikleri, RP’nin modern yaşam tarzı karşısında giderek yoğunlaşan ve tedirginlik yaratan tehdidi nedeniyle toplumun oldukça geniş bir kesiminde özel bir “öç alma” isteği de belirmiş durumda. Elbette bu “öç”ün alınmasına zerrece itirazımız yok! Yolsuzluk, hırsızlık, çapulculuk kimsenin yanına kar kalmamalıdır, bırakılmamalıdır. Ama bu ülkedeki emekçilerin ezilenlerin demokratik hak ve özgürlük taleplerini hırsız-ugursuz meselesine daraltacak bir histerinin esiri olmak da daha az tehlikeli değildir. Böylesi bir durumda aynı çirkefin çok daha ağır bir

kokuyla yeniden ve yeniden yüze çıktığı bir kısır döngüyü yaşamak kaçınılmazdır.

Şimdi önümüzde iki yol bulunuyor: Birinci yol, “MGK iktidarının ‘cumhuriyet ve laiklik’ programını sonuna kadar götürmesini istemek” üzerine kurulmuş bir politik eylem tarzıyla hareket etmek; yani nesnel olarak MGK iktidarına soldan katılmaktır. İkinci yol ise, demokrasi sorununun “Yalı Çetesi-MGK”, gericiilik sorununun “Şeriat-Laiklik” saflaşmasıyla çözümlenemeyeceğini somut olarak ortaya koyan demokratik talepleri yükselterek bir “Üçüncü Cephe”nin gündemini, programını ve bağımsız temelini oluşturmaya girişmektir.

MGK iktidarına soldan katılmanın ne emekçilere ve ezilenlere ne de sola kazandırabileceği birşey vardır. MGK-Sabık hükümet saflaşması eksenindeki siyasal mücadele ne rejimin krizini, ne de yeni sömürgecilik sisteminin krizini çözebilecektir. Türkiye solu geleceği, rejim krizinin bir parçası olarak değil, sistemin krizinin devrimci alternatifini hazırlayarak kazanabilir. “Üçüncü Cephe” siyaseti, geleceği kazanma siyasetidir.

“Üçüncü Cephe” siyaseti somut bir siyaset, bir eylem siyaseti olarak kurulmalıdır.

Bu eylem siyaseti, oligarşinin “davaları” ile halkın “davaları”nı birbirinden ayırdeden bir eylem siyaseti olmalıdır:

“Fadime Şahin-Ali Kalkancı-Müslüm Gündüz” davası değil, Sivas Davası!

“Kombassan, Yimpaş” davası değil, Özelleştirmenin durdurulması davası!

“Genel Kurmay’daki köstebek” davası değil, tüm kaçırımların, kaybetmelerin, yargısız infazların davası!

“Refah Partisi’ni kapatma” davası değil HADEP ve barış davası!

“Sekiz yıllık kesintisiz eğitim” davası değil, Manisalı liselilerin, 96 yıla mahkum edilen üniversitelilerin davası, yani tüm gerici eğitim sisteminin ortadan kaldırılması davası!

“Lütfü Topal davası” değil, Metin Göktepe cinayeti, Özgür Gündem’in bombalanması davası!

Yalnızca “Çiller’in CIA ajanlığı” davası değil, Çevik Gücün sökülüp atılması, İsrail ve ABD ile yapılan askeri anlaşmaların iptali, tüm iç ve dış borçların iptali, Güney Kürdistan’da “kukla yönetim” oluşturma hevesinden vazgeçilmesi davası!

Yalnızca “Çillerlerin hırsızlık davaları” değil, kara parayı ve uyuşturucu ticaretini ülkenin en dinamik sektörüne haline getiren emperyalizmden bağımsızlık, kirli savaşa son verme davası!

“Seçmen kütüklerinin yenilenmesi” davası değil, “insansızlaştırma” siyasetine son verilmesi, Olağanüstü Halin kaldırılması, koruculuk sisteminin ve Özel Tim’in dağıtılması davası, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü davası!

Emekçilerin ve ezilenlerin “Eşitlik, Özgürlük, Barış ve Demokrasi” yolundaki yürüyüşlerinin somutlandığı gerçek davalar bunlardır. Bu davalara yığinsal bir sahip çıkışın sergilendiği her durumda herkes şeriatçı ve laik cephenin aynı halk düşmanı cepheye birleşeceğini görecektir.

Bu davalara yığinsal bir sahip çıkışın örgütlenmesi “Üçüncü Cephe” çalışmasının pratik temelidir. Türkiye toplumuna, sorunu “öç davalarına” daraltamayacağını hissettiren bir kitle hareketliliği, bugünkü kriz ortamında gerçek bir demokratik toplumsal muhalefet platformunun yeşertilmesinin ana halkasını oluşturmaktadır.

Solun, emek güçlerinin birliğini sağlayacağımız yer, faşist güçlerle demokratik güçleri, ilerici güçlerle gerici güçleri gerçekten karşı karşıya getirecek olan bu eylem çizgisidir. Birlik programı adımda böylesi bir eylem çizgisinin üzerinde yükselecek bir asgari demokratik programdır. Solun birleşik gücü, bu eylem çizgisinde seferber olan güçde somutlanacaktır.

Açık ki böylesi bir eylem çizgisi gökten zembille inmeyecektir. Faşizmle demokrasiyi, ilericilikle gericiliği karşı karşıya getirecek bir eylem çizgisini devrimcilerden başka hiçbir güç gündeme sokmayacaktır. Üçüncü cephe siyasetinin sol açısından kaçınılmaz bir güzergah olduğunu gösterecek bir eylem çizgisi öncelikle devrimciler tarafından üretilmeli ve aşağıdan yukarıya zorlanmaya başlamalıdır.

Emekçilerin demokratik beklentilerinin ve hareketlenmelerinin muhtemel yoğunlaşması karşısında devrimciler, “iyi ve etkin” bir biçimde organize olmayı, kafalarını gündelik işlerin ötesine çevirerek, yaratıcı ve atak bir tutum izlemeyi, geniş kitlelerin içinde dinamik bir varlık haline gelmeyi mutlaka başarmalıdır.

Diğer yandan, MGK “demokratlığı”nın ve “ilericiliği”nin gerçek yüzünü açığa çıkaracak olan böylesi bir talep hareketi, devletin dolaylı/dolaysız saldırısıyla başatme sorununu yaşayacaktır. Bu noktada devrimcilerin, demokratik halk eylemini örgütlenme yöntemi açısından çok yönlü düşünmesi açık bir zorunluluk olarak karşımızda durmaktadır.

“Üçüncü Cephe” yaşadığımız siyasal kriz sürecinde, emekçilerin ve ezilenlerin gerçek toplumsal çıkarlarının tüm ilerici güçlere yaptığı bir eylem çağrısıdır. Şimdi bu çağrıyı somut eylem planına aktarmak için işe girişme zamanıdır...

Üçüncü Cephe siyaseti, ilk adımda oligarşinin “davaları” ile halkın “davaları”nı birbirinden ayırdeden bir eylem siyaseti olmalıdır.... Faşizmle demokrasiyi, ilericilikle gericiliği karşı karşıya getirecek bir eylem çizgisini devrimcilerden başka hiç bir güç gündeme sokmayacaktır.

OKYANUS Basın Yay. Tn.Ltd.Şti. Adına
Sahibi: Tayfun Koç Sorumlu Yazı İşl.Md: Musa Tambaş
Adres: İstiklal Cad. Mis Sk. No.10/4 Beyoğlu-İST
Tel: (212) 293 51 62 İnternet: http://www.igc.org/devrim

Abone Koşulları: 6 aylık 900.000 TL, 1 yıllık 1.800.000 TL
Yurtdışı: Yıllık 100 DM
Hesap No: (T.L) Musa Tambaş, T.İş Bnk. Parmakkapı Şb. 1042 30000 544772
(DM) Musa Tambaş, T.İş Bnk. Parmakkapı Şb. 1042 30100 89818
Basıldığı Yer: Yeni Asya Matbaası

GÜNDEM

Üçüncü Cephe'nin
siper hattı

FAŞİZME KARŞI MÜCADELE

Milli mutabakatçı muhalefetin hükümet olmasıyla, savaş rejiminin restorasyon sürecinde kritik bir aşama geride kaldı. Türkiye'nin sorunlarına partilerüstü bir bakış getirdiğini ve "MGK'yı sonuna kadar destekleyeceğini" açıklayan Genelkurmay, rejimin merkezini "laik cumhuriyetin tek vatan, tek millet, tek dil ve tek bayrak şuru" ekseninde saflaştırmak ve paramparça olmuş siyasal hegemonyayı yeniden oluşturmak yönünde tarihsel bir hamleyi başarıyla geride bıraktı. Rejimin merkezinin laiklik-şeriatçılık eksenindeki saflaşmayla yeniden kurulmasıyla, rejimin restorasyonunun önündeki temel engellerden birisi olarak tanımlanan Refah şimdilik denetim altına alınmış oldu. Çatışmanın bundan sonraki ilk aşamasının Çiller'e yönelik hareketin belirlediği bir düzlemde süreceği görülüyor. Karadayı'nın Çiller hakkındaki "CIA ajanlığı" suçlamasının askeri savcılık tarafından soruşturulmasına izin vermesi ve Akşener'in Genelkurmay Batı Çalışma Grubu'nu illegal darbe örgütü olarak ilan etmesiyle tırmanan çatışma, rejimin yeniden yapılanmasının, ilk aşamada, ordunun kontrgerillasıyla polisin kontrgerillası arasındaki mücadelenin sonuçları üzerinden şekilleneceğini gösteriyor.

Çatışmanın bu yeni evresinde Refah, geleneksel bir sağ-sol saflaşması tanımlayarak ve "sol darbe" yapan orduya karşı sağ bir konumdan güç toplama-ya çalışarak, bekliyor. Refah Partisi'nin önümüzdeki dönemde, yukarıdan daha laik sağcı, aşağıdan daha radikal müslüman bir tutumla krizi atlattırma çalışması beklenebilir. Genelkurmay ile Çiller çetesi arasındaki çatışmanın nereye kadar tırmanacağı, Çiller ailesi ve polisin kontrgerilla şeflerine kadar daraltılan çemberin, merkez sağın ANAP ya da DTP'de birleştirilmesi operasyonunu hangi yollardan geçerek tamamlayacağı, her iki tarafın ellerindeki kozlara bağlı görünüyor. Ancak Çiller hizbi şu anda süngünün ucuna takılmış durumda sallanıyor ve darbe karşıtı demokrasi havarisi havala-

rının "Fanatik Çillerciler" dışında hiçbir ciddi egemen gücün desteğini sağlayabilmesi mümkün değil.

Çünkü "darbe oldu" demek aslında sadece malumu ilan etmek anlamına geliyor ve iktidar bloğunun, çıkarları darbe süreci ile birleşen güçleri, zaten onayladıkları darbe karşısında sırf "demokratik tepki" olsun diye Çiller'e destek vermek niyetinde değiller. Çiller'in şikayet ettiği de zaten çete usulü gayri nizami darbelerin yerini, ordu usulü nizami darbenin almış olmasından ibaret.

"Ordu demokratik rejimi ke-sintiye uğratmadan, bir kamu-oyu grubu gibi sürece katkıda bulundu ve demokratik rejimin ayağına batan diken çıkartıldı" diyen Baykal ve darbeye devrim başlatan İP özel birer örnek. Ancak, Demirel'in ocak ayı ortalarında Çevik Bir tarafından uyarılmasıyla başlayan,

28 Şubat tarihli MGK toplantısıyla kamuoyuna maledilen ve Mayıs ayındaki muhtıra brifingler dizisiyle birlikte toplumsal desteğini olgunlaştıran sürecin, yeni tür bir darbe sürecinin ilk evresi olduğu, rejimin tüm politik aktörleri tarafından açıkça biliniyor ve onaylanıyor. Demirel, Cindoruk, Ecevit gibi, isimleri darbelerin tarihiyle birlikte anılan politikacılar bunu biliyor ve adımlarını sürecin sonraki aşamalarında da vazgeçilmez bir konum yakalamak üzere atıyorlar. Mesut Yılmaz belki sahidenden de memleketi kendisinin kurtardığına inanıyor olsa da, nasıl bir sürecin başbakanı olduğunu pekala biliyor. Ordu müdahalesinin gerçekte bir darbe oldu-

ğunu, ama bu durumun rejimin, örneğin laiklik gibi yüksek çıkarları sözkonusu olduğunda pekala da kabul edilebileceğini sabah akşam tekrarlayan medya ise, sürecin ideolojik bombardıman açısından en işlevsel bütünleyenlerinden birisi.

Egemen sınıflar arasındaki politik-iktisadi çıkar çatışması konjonktürü, irticanın neden 35 kişinin yakılmasının ardından değil de, şimdi, milli güvenlik doktrininin temel eksenine haline getirildiğini açıklamaktadır.

Anasol-D hükümeti "ordu-yargı ittifakı"nın himayesinde güvenoyu aldı. Hükümetin görevinin, Refahyol'un her iki kanadının "milli mutabakat" için önemli bir acil tehlike olmaktan çıkarılana kadar süreceği de görülüyor. Bu yüzden hükümet programı ilkbaharda seçim varsayımına dayanmakla birlikte, kesinleşmiş bir seçim tarihine işaret etmekten kaçınıyor. Program darbenin bu ilk evresinde elde

edilmiş olan "milli mutabakat" kazanımlarını ilerletmek değil, pekiştirmek üzerine kurulu. Toplumun darbe inisiyatifi arkasında saflaşmasında en ciddi rolü oynayan ve sürecin "popüler ideolojik talebi" haline dönüşen 8 yıllık eğitim konusuyula ilgili gelişmelerin, mevcut hükümet ortaklarının darbenin merkezi güçleri içinde elde ettikleri konumu korumak bakımından kritik bir rol oynayacağı görülüyor. Programın ciddiye alınabilir diğer unsurları ise savaş rejiminin yaslandığı iki temel ayağa selam durma halini yansıtıyor. Genelkurmay ile Refahyol arasında Kuzey Irak operasyonu sırasında patlak veren 50 trilyon liralık ek ödenek geriliminde, "Orduya desteği kesen vatan hainidir" diyen Cindoruklu milli mutabakat hükümeti, TSK'nın "ulusun ve vatanın bekası ile doğrudan ilgisi olması" nedeniyle savunma harcamalarının kısıtlanamayacağını açıklıyor. Nükleer enerji de dahil olmak üzere enerji, ulaşım, iletişim gibi temel sektörlerin, Refahyol hükümetinin etkilerini temizleyen bir süreçten sonra hızla özelleştirilmesi gündeme alınıyor. Sınırlı bir basın ve "istem dışı PKK yatakcıları" affı, koruculuk sisteminin disipline edilmesi gibi unsurlarsa programın cilasını sağlıyor.

Arkasında yüzde 80'lere ulaşan bir "kamuoyu desteği" bulunduğu söylenen bir hükümetin programındaki bu iddiasızlık, tüm politik güçlerin savaş rejiminin kendini onarması sürecinin ciddi altüst oluşlar gerektirdiğini bildiklerini gösteriyor. Çünkü, savaş rejiminin yaşadığı kriz ne bugünkü milli mutabakat hükümeti tarafından ne de bir erken seçim tarafından aşılabılır. Savaş rejiminin yaşadığı krizin ancak yeni bir iktidar bloku yaratılarak aşılabileceğini, bunun ise ancak, uzun vadeli bir çatışma içinde mümkün olabileceğini en iyi onlar biliyorlar. Rejimin restorasyon sürecine en önemli ivmeyi kazandıran bugünkü darbenin mimarları da bu temel varsayımına dayanıyorlar.

Laik-şeriatçı çatışması. Egemenler açısından savaş rejiminin bugünkü krizini yaratan iki temel unsur var. Bunlardan birincisi, devlet iktidarı ile

GÜNDEM

parlamentar temsil ilişkileri arasındaki gerilim. Savaş rejiminin kendi yarattığı toplumsal parçalanma, temeli 12 Eylül'le birlikte atılan merkez odaklı politik sistematığı parçalayarak parlamenter temsil ilişkilerini gerçek iktidar ilişkilerinin egemenliğinden kısmen de olsa koparıyor. Ancak rejimin bu kısmi kopuşa bile tahammülü olmadığından kriz politik bir niteliğine bürünüyor. Türkiye tarihinde, her darbenin yarattığı iktidar blokunun sınırlarının, bir diğer darbenin gerekçesi haline gelmesi ne raslantı ne de şaşırtıcı. Yeni tür darbe süreci, 27 Mayıs'la başlayan 12 Eylül'le gelişen sürecin yalnızca zorunlu bir durağı.

Krizin ikinci temel unsurunu, gerçek egemenlik ilişkilerinde sıcak para, savaş gelirleri ve yeni türden bir mali sermaye oluşturma olanakları üzerinde yükselen güçlerin disipline ya da tasfiye edilmesi ihtiyacı oluşturuyor. Hala ciddi tarihsel kriz nedenlerini aşamamış olan geleneksel tekkelci sermaye, kendisi karşısında özel bir rekabetçi ayrıcalık yaratma koşullarına sahip hiç bir kesime karşı hoşgörü gösterecek durumda değil. Üstelik kriz koşullarını emperyalizmle sadece özel bir biçimde bütünleşerek aşabileceğini de biliyor. Söz konusu özel bütünleşme biçimi, Türkiye tekkelci sermayesinin acil çıkarlarıyla olduğu kadar, emperyalizmin gerek iktisadi gerekse bölgesel askeri-politik çıkarlarıyla da sıkı bir örtüşmeyi temsil ediyor.

Refah Partisi'nin temsil ettiği politik-iktisadi güçler koalisyonu, işte bu noktada rejimin "gerçek düşmanı" olarak tanımlanmayı hakeden bir hedef oluşturuyor. 12 Eylül, özellikle de 1983 sonrasında rejimin o dönemki gerek ideolojik-politik gerekse iktisadi restorasyonu için bol keseden desteklenen "irticai güçler" geleneksel tekkelci sermayenin bugünkü iktisadi-politik çıkar konjonktürünü sıkıştırıyor. Geleneksel tekkelci sermaye, örneğin TÜSİAD'ın birçok üyesinden farklı olarak, hem Orta Anadolu sermayesine de yaslanan, hem ideolojik birlik sayesinde yoksullardan serbestçe para toplayarak finansman, din desteğine dayalı satış teknikleriyle pazarlama güçlüklerini atlatan, hem

de yoksulların politik desteğini arkasına alan bir kesimin nefesini giderek daha fazla ensesinde hissediyor. Gerçek egemenlik ilişkileri açısından bakıldığında önemli bir kısmı "oligarşi" olarak nitelendirilebilecek bu kesimlerin, oligarşinin politik koalisyonuna da dahil olma isteği en azından şimdilik durdurulmaya, böylece oligarşi içindeki iktisadi ilerlemesinin de önü kesilmeye çalışılıyor.

Tekkelci sermayenin merkez partisi. Bu duruma benzer "oligarşik" bir mücadelenin geleneksel tekkelci sermaye açısından, programın politik, iktisadi, askeri, ideolojik ve uluslararası tüm acil gereklerini tutarlılıkla kapsayan ve toplumsal destek sayesinde hayata geçirebilen güçlü bir merkez programı ve partisi ihtiyacı yarattığı ise apaçık. Ancak eldeki politik

araçların hiçbirini bunu sağlayamıyor, emperyalizmle bütünleşmiş tekkelci burjuvazinin politik çıkar birliğinin güvencesi olamıyor. TÜSİAD'ın da önceki süreçlerde, politik temsil görevini yerine getiren bir "parti" gibi davranmasına neden olan kriz, politik çıkar ortaklığının nizami siyasal parti dışı araçlarla yerine getirilmesini bir kez daha zorunlu kılıyor. Türkiye koşullarında bu siyasal parti dışı aracın adı her zaman TSK'dır ve daha uzunca bir süre de böyle kalmaya devam edecektir. 27 Mayıs'tan 28 Şubat'a kadar yaşanan bütün darbelerin klasik politik atmosferi, her seferinde darbenin kendisini toplumsallaştırdığı politik argümanlar ve bu argümanlarla etkilediği toplumsal gruplar farklılaşabilse de, politik krizin rejimin merkezini, yani tekkelci

sermayenin programının politik istikrarını dağıtmasından oluşmuştur. Ordu her seferinde merkezi silah zoruyla, muhtırayla, "beyin kabineleriyle", iki sağdan-bir soldan hükümetleriyle ya da kendi saf cunta hükümetleriyle doldurur, yeniden kurar.

Bu seferki darbe sürecinin "kansız" aşamada kalması birkaç temel nedene bağlıdır. Hespaplaşmanın esas olarak oligarşi içindeki güçler arasında dönmesi, depolitize emekçi yığınların krizi aktif biçimde derinleştirmekten uzak, bu nedenle de kolayca saflaştırılabilir olmaları ve rejimin anayasal kurumlarının birer darbe kurumu gibi işletilmeye açık olması bunun temel nedenleri arasındadır. Bu nedenle, kendisi de gerçekte önemli ölçüde bir tekkelci sermaye grubuna dönüşerek

"sivilleşmiş" olan ordu, "demokratik bir baskı grubu gibi" çalışarak darbe yapabilmektedir. Hatta işi iyice ileri götürerek sendika bürokrasisini arkasına almak için yaptığı lobi çalışmalarına, özellikle askeri işyerlerinde "irtica" ile ilgili broşür dağıtarak kitlesel işçi çalışmasını da katmaktadır. Askeri işyerlerindeki işyeri temsilcilerine yönelik "örgütlü müslüman" işçileri ihbar edip işten attırma çağrısı yapılması ise, oligarşik mücadele planları açısından, emekçi sınıfların saflaştırılmasının ne kadar kritik bir rol oynadığını göstermektedir.

Egemen sınıflar arasındaki politik-iktisadi çıkar çatışması konjonktürü, irticanın neden 2 Temmuz'da 35 kişinin diri diri yakılmasından hemen sonra değil de, şimdi, milli güvenlik doktrininin temel eksenine haline getirildiğini açıklamaktadır. İrticaya karşı milli güvenlik doktrini gerçekte, son derece berrak ve meşruiyetinin kaynağını oluşturan somut gücü herkese gösteren bir biçimde, tekkelci sermayenin iktisadi, siyasi, askeri ve ideolojik, "partilerüstü" merkez programını temsil etmektedir. Doktrini oluşturan "Batı Çalışma Grubu"nun ismi bile tekkelci sermayenin tüm geleneksel hedeflerini, düşmanlarını ve emperyalizmle bütünleşmedeki ana kanalını işaret etmektedir. Doktrinin temelinde yatan esas, "doğudan" yükselen tehdittir. Yani ABD'nin yeni Ortadoğu stratejileri, emperyalizmle esas olarak ABD-Avrupa sermayesi üzerinden birleşme yönelimi, "modern" ve dolayısıyla batılı bir sömürü sistemine yönelik her türlü direniş, bugün "gericilik" diye tanımlanmış olanların dışındaki güçlere de aynen uygulanabilir durumdadır. "PKK-İran işbirliği" iddialarının tırmanmasının da gösterdiği gibi doğudan yükselen tehdit sadece şeriatçıları değil, hatta özellikle bir süre sonra özelleştirmeye karşı direniş çağrısı yapan solcuları, ulusal kurtuluş için direnen Kürtleri, yani ana bütünleşme yönelimine karşı direnebilecek ve bu nedenle de "modern irtica" olarak nitelendirilebilecek tüm unsurları kapsamaktadır.

Ordunun gerçekte bir parti olduğu tezi burjuva liberal aydınlar tarafından bile son dö-

Yaşanan sürecin, "stratejik planlama" dahilinde sürekli bir darbe durumu olduğu sermayenin has kalemleri tarafından açık açık yazılıyor. Hürriyet gazetesi yazarı Sedat Ergin'in haziran ayı başlarında yazdığı "İrticaya karşı müdahale doktrini" isimli makalesinden aktardıklarımız bunların en rafinelerinden biri

İrticaya karşı milli güvenlik doktrini ve yeni tür müdahale süreci

Süreç, geçtiğimiz sonbaharda irticanın öncelikli tehdit haline geldiği yolundaki görüşün ordunun üst kademelerinde şekillenmesiyle başlıyor.

Sürecin resmen işlemeye başlaması 17 Ocak 1996 tarihine rastlıyor. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Genelkurmay'a davet edilerek, irtica tehdidine ilişkin ilk kapsamlı brifing veriliyor.

28 Şubat tarihli Milli Güvenlik Kurulu toplantısında, irticanın dizginlenebilmesi için öngörülen önlemlerin ana çerçevesi Cumhurbaşkanı ve siyasi otoriteye kabul ettiriliyor.

Üçüncü aşamada, irtica tehdidine etkin bir şekilde karşılık verilmesi için mart ayında Genelkurmay içinde yeni bir yapılanmaya gidiliyor. "Batı Çalışma Grubu" oluşturuluyor.

"Batı" adının konulmasının nedeni, Doğu'dan gelen tehdidi göğüsleyecek olması. Cumhuriyetin Batı'ya dönük rotasını simge olarak alıyor.

Batı Grubu, TSK'nın bütün ülke çapındaki organizasyonu içinde tabur-alay düzeyine kadar yayılıyor.

"İrticanın Türk Silahlı Kuvvetleri'nin tehdit

önceliklerinde dış tehdidin önüne geçerek ilk sırayı aldığı" Türk kamuoyuna resmen açıklanıyor.

Brifinglerde müdahale sürecinin meşru bir zemine oturduğu tezi, Anayasa, İç Hizmet Kanunu ve Yönetmeliği'ne yapılan atıflarla gerekçelendirildi.

Şimdi adını koyalım: Bunun adı "İrticaya Karşı Müdahale Doktrini"dir.

Gözükün şudur: Askerin, demokrasi içinde de bu tehdit karşısında sürekli müdahil konumunda, angajman içinde olacağı kendine özgü bir durum yaşanacak.

Bunun kısa süreli bir süreç olmayacağı aşikar.

TSK, kendi metodları içinde "öncelikli tehdit" kontrol altına alınmaya kadar geçecek sürede müdahil konumunu terk etmeyecek.

Bir başka deyişle, süreç, mevcut hükümetin düşürülmesiyle kapanacak değil.

Süreç, açık parantezli; 5 yıl da sürebilir, 10 yıla da yayılabilir.

Ve bundan sonraki her hükümet, denklem içinde ağırlıklı bir şekilde yer alacak olan ordu ile bu konuda yakın bir mesai içine girmek durumunda.

GÜNDEM

nemde sık sık gündeme getirilmektedir. Onların kastettiği genişletilmiş komuta konseyleri gibi kurumlarıyla, iktisadi-politik tüm toplumsal gözeneklere kadar sinmiş teşkilatlanmasıyla, kendi saf "ordu" çıkarlarını ve TC devletinin "otoriter" ilkelerini temsil eden bir partidir. Dolayısıyla böyle bir "partiye" karşı mücadele sivillik eksenindeki bir demokratikleşme ve devletin temel yönetim ilkelerinin "çoğullaşması" vurgusu üzerinden geliştirilmektedir. Oysa ordu, sadece bir devlet partisinin değil, tekeli sermayenin merkez partisinin de odağını oluşturmaktadır. Savaş rejiminde egemenlik ilişkilerinin esas olarak MGK

olarak simgelenen fiili bir cuntada temsil edilmesinin anlamı da zaten budur. Bu parti sömürge tipi faşizmin gerçek iktidar partisidir. Tekelci sermaye çıkarlarını doğrudan paylaşan, bir milli güvenlik doktrini olarak tasarlanmış siyasi programını tugaylara kadar uzanan bir ağıla örgütleyen, sivil uzmanları aktif biçimde kendisine dahil eden ve vurucu bir savaş örgütüne de sahip olan, yani "tekeli sermayenin en gerici, en şoven, en ırkçı" programını yukardan aşağıya kurumsallaştıran bir parti. Yani faşizm.

"Batı Çalışma Grubu"nın stratejilerini kısa vadeli değil, "ucu açık" yani beş-on yıla yayılan bir süreç için kurduğu ve uzun vadeli bir kriz politikasına dayandığı biliniyor. Bu uzun vadeli kriz politikasıyla savaş rejiminin dayandığı egemenlik ilişkilerinin alt-üst edilmesi planlanıyor. Ancak açıkça görülüyor ki, sürece ve krize hakim olacak temel eğilim faşizmdir; savaş rejimi faşizmle restore edilecek ve yine faşizmi kurumsallaştıracaktır.

Böylesi bir sürece hakim olacak politik çatışmada üçüncü bir cepheyi oluşturmak, gerçek egemenlik ilişkileri düzleminde faşizm, gerici, savaş ve ırkçılığın gerçek temellerine

karşı emekçilerin bağımsız safını oluşturmaktır. Egemenlerin özelleştirme, savaş ve faşizm karşısındaki mücadele açısından emekçi güçleri şimdilik önemli ölçüde parçalamayı başardıkları görülmektedir. Buna karşı oluşturulacak gerçek bir çözüm, mevcut statükoları içinde emekçi sınıfları temsil ve örgütlenme yeteneğine sınırlı biçimde sahip olan "sol" ya da "sendikal" güçlerin yanyana bulundukları herhangi bir örgütsel birlik zeminini, "ceph" olarak adlandırarak ve "İşte cephe var ya daha ne cephesi kuralım" diyerek sağlanamaz. Bu tür örgütsel birlikler kuşkusuz, muhalefet örgütleri arasında-

daki dayanışma ilişkilerinin geliştirilmesi açısından yararlıdır. Oysa krize damgasını vuracak olan faşizmse, sıradan emekçileri sıradan emekçilerle yanyana getirerek faşizmle gerçekten dövüştüren - bir mücadele programına ihtiyaç vardır.

Üçüncü cephenin bir başka adı, düzen dışı ve düzen karşıtı militan kitle hareketidir. Yani üçüncü cephenin unsurları, sadece formel biçimde yanyana gelen partiler sendikalar değil, faşizm karşısında açık bir saf oluşturarak dövüşen, faşizmin emekçiler arasında yarattığı

parçalanmayı bu açık politik saf içinde ortadan kaldıran her türlü mücadele pratiğidir. Bugünden görülebilen seçim öncesi ve sonrasındaki süreçlerin kitle hareketlerinin dinamikleri açısından farklı potansiyel çatışma konularına gebe olacağı ve birbirinden farklı politik-ideolojik atmosferler içinde cereyan edeceğidir. Ancak her iki evrenin öne çıkabilecek politik çatışma konuları arasındaki farka karşın unutulmaması gereken, mücadelenin genel atmosferini belirleyecek olanın, faşizm olduğudur. Faşizme karşı mücadelenin gerekli kıldığı tüm araçları emekçi halka kazandıran bir eylem çizgisinin yaratılması, egemenler karşısında emekçilerin ve ezilenlerin üçüncü cephesini yaratma uğraşının temel görevidir.

Can çıkmadan huy çıkmaz

Bu ülkenin devrimcileri Aydın'ı iyi bilirler. Sosyalistlik, devrimcilik adına ABD şakşakçılığı, MHP ile ittifak savunuculuğu, ihbarcılık yapmak Aydın'ın karanlık sicilinin hemen akla gelen unsurlarıdır. 1980 sonrasında "mazideki kötü izler" i silmek için "yeni bir sayfa" açmaya çalışan, "sosyalizme", "işçi sınıfına" ve "Kürt ulusal hareketine", "Alevilere", özel bir muhabbet sergileyen Aydın'ın, onurun "ağır" yükünü daha fazla kaldıramayarak bizim bildiğimiz, tanıdığımız o eski karanlık yüzlü Aydın'a dönüş yaptı.

Aydın'ın devrimcilik adına yaptığı son soytarılık ordu yalakalığı ve darbe teşrifatçılığı. Aydın'ın tarikatının şeyhi Perinçek, 28 Şubat 1997 tarihini "Cumhuriyet devriminin ikinci dalgası"nın yükselmeye başladığı nokta olarak selamlıyor. Aydın'ın, Ordu'nun "laik cephesi"nde yer almayan herkesi "Amerikancılık"la, "gericilerle aynı safa düşmek"le suçlayacak bir gözü dönmüştüğü içinde. Bu gözü dönmüştüğün aynısını, 70'li yılların sonlarında da hayretler içerisinde izlemiştik Aydın'ın sayfalarında. (12 Eylül'de soluğu Mamak'ta aldıklarında onlar da ters taraftan hayretler içinde kalmışlar ve mahkemelerde "solcu teröristlerle aynı koşullarda tutulamayacaklarını, kendilerinin MHP'lilerin yatmakta olduğu Dil Okulu'na götürülmeleri gerektiğini" "haykırmışlar", bu haklarını da elde etmişlerdi.) Aydın'ın şimdiki hezeyanının nereye varacağını kestirmek bu nedenle zor değil. Yakında, (muhtemelen seçim öncesinde) sol hakkında iğrenç yalanlarla pislik saçmaya başlayacaklar. Daha şimdiden Ufuk Uras'ın MİT bağlantısı

yayınıyla, Kırıkkale patlamasının PKK tarafından değil, CIA tarafından gerçekleştirildiği ve Güney Kürdistan'da düşürülen helikopteri ABD'nin düşürdüğü yollu haberlerle, Ankara'daki Sivas katliamını protesto mitingine kendilerinin 4 bin, HADEP ve EMEP'in yüzer kişiyle katıldıkları ve ÖDP'lilerin "Refah Partisi kapatılamaz" sloganları attıkları gibi apaçık yalanlarla antremana başladılar bile. Yani Aydın'ın "kendisinden beklenen" forma girmeye başladı.

Geçen sayımızda Türkiye solunun "kağnı gölgesindeki it" olmadığını söylemiştik. Bir ekşiği telafi edelim. Türkiye solunun büyük, kahırlı kervanında "kağnı gölgesine girmek" için can atan, yol kenarında gölgesine girilecek bir kağnı gördüğünde kulaklarını dikip, fırl fırl gözlerle havlayıvermeye ve kuyruk sallamaya hazır köpekler de var. Aydın'ın bunların en ünlüsü ve en arsız. Sürmanşetten "Ağar'dan sonra Çiller'i de devirdik" diye giriyorlar. Başyazılarında "Yükselen Cumhuriyet dalgası, önümüzdeki dönemde kaçınılmaz olarak kendi iktidarını yaratacak, Türkiye'yi Sol Güçbirliği yönetecektir" diye hayallere dahiyorlar. Ve şu lanetli "esas tehlike" formülüyle "Bugünün ana meselesi, büyük bir güçle Şeriatçı mihraklara vurmaktır... yumruğunu bunlara sallamayan ümmetçilere yardımcı oluyor demektir" diyerek MGK-Refahiyol saflaşmasının dışında bağımsız bir saf oluşturmaya çalışan herkese o çok iyi bildiğimiz "sahte solcu" yaftasını yapıştırıyorlar. Yani kağnı gölgesine yatıp, kağnının gölgesini kendi gölgeleri sanıyorlar ve gelene geçene havlıyorlar. "Çiller'i devirmek" konusundaki başarı iddialarına gelince kendilerine

**Aydınlık:
Resmi
laiklikte
devrimci
öz bulma
soytarılığı**

hatırlatmak gerekir ki, "İmaj hiçbir şeydir, konjonktür her şey".

Bu arada belki "yahu biz yine aynı herzeyi yemeye başladık, bir yerde hata mı yapıyoruz acaba?" diyen vicdan sahibi bir Aydın'ı varsa diye yazalım:

1- Kurtuluş savaşındaki ilerici-gerici saflaşması ya da Cumhuriyet'in kuruluş sürecindeki laik-şeriatçı saflaşması ile bugünkü laik-şeriatçı saflaşması arasında uzaktan yakından bir ilişki yoktur. Bugün laiklik bayrağını sallayan ordu, ulusal kurtuluş savaşının "millîci" ordusu değil, 12 Mart'ın, 12 Eylül'ün, Körfez Savaşı'nın, Kırli Savaş'ın ordusudur. Bugünkü ordunun, 70 yıl öncesindeki "işgalin ve saltanat rejiminin" bugünkü karşılığı olan "yeni sömürgecilik ve faşizm"le hiçbir alıp veremediği yoktur. Tansu Çiller'i iktidardan düşürünce Amerika'nın defterinin dü-rüleceğini, Özer Çiller ve avanesini hapse tıktırınca faşizmin teker meker yıkılacağını sanmak şaşkınlıktan başka bir şey değildir.

2- ABD'nin ülkemizdeki gizli politik işgalinin tek ve esas taşıyıcısı şeriatçılar değildir. Amerikancı güçler, ordusundan bürokrasisine, düzen partilerinden (bazı başkan danışmanları Aydın'ın sayfalarında kalem oynatan) kimi sendikalara dek oldukça geniş bir sürü oluşturmaktadır. "Esas Amerikancılar Çiller'le Erbakandır, bunlarla kapışan ABD ile de kapışmak zorundadır" gibi bir mantığa söylenecek tek söz var: "El atına binen tez inermiş!"

3- Ordu'nun yeni savunma konsepti ile ABD'nin bölgesel savunma konsepti arasındaki paralelliği göremeyen birinin anti-emperyalizm lafını ağzına almaya hakkı yoktur!

EKONOMİ

“Yeşil Kaplanlar”

“Laik” sınıf
kardeşlerine karşı

İSLAMİ
SERMAYE

Sermayenin vatani, milleti, dini imanı var mıdır bilinmez. Ama bu sınıfın üyelerinin “kardeş”i yoktur. Kardeşlik emekçilere has bir özelliktir, burjuvaların aynı sınıfa üye olmaları onları birbirinin kardeşi yapmaz. Rekabet acımasızdır ve onlar sadece emekçilerin kanını değil birbirlerinin kanını içerek de beslenirler. Birbirlerinin gözünü oymak için her fırsatı kollarlar, hem de vatanla, milletle, dinle ve imanla boyanmış silahlarla. Gayrimüslüm sermayesini tasfiye eden Varlık Vergisi, Yahudi sermayesini tasfiye eden Alman faşizmi bu ilkeye dayanır. Aslolan rekabettir, tekeller çağında bile rekabet. Onların oluşturdukları kardeşlik örgütleri, rekabetin yıkıcı etkilerini frenlemeyi sağlayacak bir genel hukukun oluşturulmasını sağlar. Politik ittifaklar, ideoloji, vatan, millet, din ve iman, bu iç hukukun oluşumunda etkisi azımsanamaz unsurlardır.

Laik ve irticai şirketler arasındaki çatışmanın TSK marifetiyle iyice su yüzüne çıkması, çatışmanın “irticai polisiye” bir vaka olarak görülmesinde etkili oldu. Kombassan, İttifak ve Yimpaş holdinglere yönelik önlemler, farklı biçimlerde örgütlenen iki ayrı sermaye bloku arasındaki çıkar çatışması konjonktürünün bir ürünü olarak değil, “irticainın parasal kaynaklarının kurutulması” operasyonunun bir parçası olarak algılandı. Oysa mesele sadece parasal kaynakların kurutulmasına indirgenemeyecek kadar, özelleştirme, mali sermaye oluşumu, savunma sanayi yatırımları ve pazar bölüşümü gibi, yeni sömürgeci kapitalizmin kriz noktalarıyla bütünleşmiş bir durumda. Aslında Genelkurmay’ın da bu ger-

çeği bildiği ama ideolojik biçimde tepetaklak ettiği, brifingler dizisinde verdiği bilgilere yakından bakılarak anlaşılabilir. Brifinglerde “Özelleştirme kapsamında yapılan ihalelerde, irticai kesim yanlısı şirketlere öncelik verildiği ve bu şirketlerin başta enerji sektörü olmak üzere stratejik sektörlerdeki ihalelere ilgi duydukları ve birleşerek güç oluşturmaya çalıştıkları dikkat çekti” deniyor. Genelkurmay, özelleştirme stratejisinin önemli adımlarından birisi olan enerji özelleştirmelerinde, elektrik dağıtım şebekelerinin özelleştirilmesi ihalelerine MÜSİAD’cı 26 yerel şirketin gruplaşarak teklif vermesi üstünde de duruyor.

Genelkurmay’ın irticai şirketlere karşı önlemleri brifing bilgilendirmeleriyle de kalmadı. TSK önümüzdeki 25 yıllık dönem için planlanan 150 milyar dolarlık alım programını açıklarken, MİT tarafından oluşturulan irticai firma listesini bütün illerdeki iç tedarik bölge başkanlıklarına ileterek bu şirketlerin silahlı kuvvetler ihalelerine

girmesinin önünü tamamen kesti. 150 milyar dolarlık alım planının bu çatışmada oynadığı rol önemli. TSK bu programda yerli katkı payı yüksek şirketlere öncelik vermek istiyor ancak Savunma Bakanlığı ihalelerinin yerli katkı payı yüksek MÜSİAD’cı şirketlere verilmesi yönünde Refah cephesinden gelen baskılardan da rahatsız oluyordu.

Ordu-hükümet çekişmesi içinde gözden kaçan önemli bir öge de, laik sermayenin alttan alta bu operasyonu beslediği. Yabancı Sermaye Demeği Başkanı, Refahlı Enerji Bakanı’nın enerji sektöründeki yap-işlet-devret uygulamalarında yerli payı yüksek firmaları değerlendirmeye öncelik verileceği sözlerini “bakanın hezeyanı” olarak niteliyor ve eski bakan Onur Kumbarcıbaşı irticai firmalara yabancı sermaye karşısında haksız rekabet şansı sağlanacağından yakınıyordu. İrticai sermayenin önemli yatırım alanlarından birisini oluşturan madeni eşya sektörünün geleneksel patronu MESS ise, yayınladığı raporda vergilerin düşürülmesinin yanısıra 8 yıllık kesintisiz eğitimi en önemli iki talebi ola-

rak açıkladı.

Sonuçta irticai şirketlerin önünün kesilebilmesini sağlayacak en anlamlı yöntem bunların ideolojik kimliklerinin “deşifre” edilmesi idi. Genelkurmay bu plan dahilinde çalışırken, irticai sermaye olarak adlandırılan sermaye bloğunun önemli bir kesimine de aslında “sınıfsal ve uhrevi bilinci” arasında bir seçim yapması çağrısında bulunmuş oldu. Hedef tahtasına konan birçok firma bu çağrıya uydu. Beğendik mağazalarının ilanı bu bakımdan traji-komik bir örnek oluşturuyor: “Beğendik yöneticileri ve 2090 çalışanımız her açıdan hiçbir ideolojik aşırılık ve saplantı içinde değillerdir... Beğendik, Türkiye’imizin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğüne, Cumhuriyetimizin Ulusal, Sosyal, Demokratik, Laik ve Hukuk Devleti niteliklerine bağlıdır. Çağdaş ve Modern Türkiye hedefi için 21. yüzyıla girerken de vargüçüyle üretmekte, çalışmakta ve yatırım yapmaktadır.”

Ordunun sorunu elbette Erbakan’ın söylediği gibi “kebabçıları gazozcuları” şeriatçılar-laikler diye ayırmak değil, üstelik irticai sermaye Erbakan’ın çizdiği çerçevenin dışına taşalı da çok zaman oldu. Sorunun gerçekte ne olduğunu görebilmek içinse birkaç temel ilkenin altına çizilmesine ihtiyaç var.

Siyasal islamın resmi laiklik karşısındaki en önemli avantajı, krizin gelişiminin belirlediği koşullarda, günümüz Türkiye toplumunun modern sınıf bölünmelerini arasında sağlam bir ideolojik-siyasal birliği sağlayabilmesinden kaynaklanmaktadır. Siyasal islamcı hareket bu nedenle düne değil, bugüne özgü bir

İslami sermaye bloku siyasal örgütlenmeyi aynı zamanda bir “iç pazar” kurucusu olarak kullanıyor

RP'nin kendisi de gerçekte siyasal islamın az çok bir çatı örgütü olmanın ötesinde, bir tür holding gibi işleyen bir irticai sermaye örgütlenmesidir.

olgudur. Gerici olmasının nedeni, düne ait bir olgu olması değil, bugünün kölelik biçimlerini dünyanın kölelik ideolojisiyle kaynaştırmamasından kaynaklanmaktadır.

Bu nedenle siyasal islamcı çerçeve içine dahil edilebilecek ve nesnel toplumsal çıkarları uzlaşmaz karşıtlık içinde bulunan birçok toplumsal kesim için Refah Partisi, hem bir çatı örgütü hem de genel bir toplumsal projenin taşıyıcısı olabilmektedir. Ezilenlerin toplumsal parçalanmadan doğan tepkilerini içerebildiği gibi, en yağmacı sermaye istemlerini de barındırabilen bir ikiye bölünmüşlüğü sahiptir. Bugünün koşullarında ordu dışında böylesi bütünüleyici bir laik politik seçenek henüz mevcut değildir.

Bugünün siyasal islam hareketinin yaratılmasında bizzat ordu inisiyatifi ve onun 12 Eylül'le başlattığı süreç sorumludur. Kenan Evren döneminde yurtdışındaki din görevlilerinin maaşlarının Rabita aracılığıyla ödenmesi, sola karşı propagandada dinin kullanılması gibi bildik unsurların ötesinde özellikle 1983 sonrası Turgut Özal dönemi, örgütlenme biçimleri oligarşinin geleneksel "laik" kesimlerinden farklı bir mali sermaye kesiminin gelişme koşullarını yaratmıştır. Çiller'in sıcak para hayranlığı gibi Turgut Özal'ın emperyalizmle olası bütün kanallardan bütünleşme, Türkiye ekonomisini mümkün olan bütün yollarla parasallaştırma ve rekabetçi hale getirme merakı ve siyasal islamı da içeren bir merkez sağ yaratma isteği, özel koşullara sahip bir sermaye kesiminin giderek beslenmesine yolaçmıştır. Bu anlamda Özal'ın gerçek takipçisi gerçekten de Çiller'dir.

Refah Partisi'nin kendisi de gerçekte siyasal islamın az çok bir çatı örgütü olmanın ötesinde, bir tür holding gibi işleyen bir irticai sermaye örgütlenmesidir. Bu nedenle emekçi sınıfları kendisine eklemleyecek politik vurgulara başvursa da, partinin tüm iktidar ve cemaat-tarikat olanaklarını esas olarak aynı siyasal islami çerçeveyi paylaştığı sermaye kesimlerini güçlendirecek tarzda kullanmak özü gereğidir.

Bu koşullarda irticai sermaye cemaat-tarikat ilişkileri dışında duran sermaye kesimlerine karşı birkaç önemli ayrıcalık sağlayabilmektedir. Birincisi, dinci kadrolaşma ve ilişkilerin yarattığı yağma olanaklarıdır. İkincisi, ezilenlerin inancı paraya kolayca tahvil edilebilmektedir. İslamcı basının reklam ve karşı propaganda (pazarlama) aracı olarak kullanılabilmesi, cemaatçi-dayanışmacı ilişkilerin verdiği destekler ve esas olarak da yoksulların parasının hem Özel Finans Kurumları hem de bu kurumlar

gibi çalışan holdingler tarafından sermaye olarak toplanabilmesi bunların en önemlileridir. Refahiyol hükümeti, RP'nin iktidarda olması, hem de Çiller gibi sıcak para meraklısı bir liberalle birlikte iktidarda olması nedeniyle bu avantajları iyice artırmıştır. Özel finans kurumları ve irticai holdingler yurtdışındaki işçilerin paralarının dışında kara parayı da hızla aklayacak ve kullanacak özel koşullara sahiptirler. Geleneksel sermaye kesimlerinin elindeki benzer tek avantaj ise özellikle iç borçlanmadan aslan payını kapmalarını sağlayan bankalar gibi daha az esnek araçlardır. Üstelik, Refahiyol hükümeti irticai bir sermaye örgütlenmesine özel kolaylıklar da getirmiştir. Örneğin özel finans kurumlarının bankalar lehine olan yüksek oranda gelir vergisi ödeme zorunluluğu kaldırılmış, ihracat indirimlerine ÖFK'lar dahil edilerek şube açma kolaylığı getirilmiş ve bu kurumların bor-saya girmesine izin verilmiştir.

Bu durumun yarattığı iktisadi tepkilerden birincisi TUSİAD'dan geldi. Başkan Muharrem Kayhan "liberal ekonomik düzenin nimetlerinden faydalanan kazançlarını laik düzeni yıkmak için harcayanlara karşı açıkça tavır alacaklarını, bunlara karşı en ağır cezanın verilmesinden yana olduklarını" açıkladı. İkinci tepki ise daha dolaylı bir dile sahip. Kara paranın aklanmasının önlenmesine dair yasanın bir tek Türkiye tarafından çıkarılmadığını açıklayan OECD Türkiye'nin "dünya bankacılık topluluğunun potansiyel olarak tahrip edici tepkisi" ile karşı karşıya kalabileceği tehdidini savurdu.

Sonuç olarak irticai sermaye denen kesim, geleneksel laik sermayenin iktisadi düzeydeki örgütlenmesinden önemli farklılıklar taşıyan bir örgütlenme biçimi üzerinden gelişen bir sermaye blokudur. "Yeşil kaplanlar" olarak adlandırılan en büyükleri MÜSİAD içinde örgütlenmekle kalmayıp TUSİAD yönetimini kılıpayı kaçırmakta ve örneğin Güney Kore devi Kia gibi laik uluslararası holdinglerle ortaklık yapmaktadırlar. Ancak bu holdingler aynı zamanda Endonezya, Malezya, Suudi Arabistan gibi islami bütünleşme kanallarından da sonuna kadar yararlanmaktadırlar. Sözkonusu olan tekstil, gıda, kimya, otomotiv, makine ve mali piyasalar gibi temel alanlarda önemli bir rekabet gücü kazanan, hızla büyüyen ve toplam ihracat içinde yüzde 6'lık paya sahip olan bir sermaye kesimidir. Bu şirketlerin büyük bir çoğunluğu iktisadi olarak Türkiye oligarşisine dahil olmuşlar ancak avantajlarını derinleştirecek politik koşulları yaratmak bakımından şimdilik dizginlenmişlerdir. Onların projesi bu politik koşullara sahip olmak, laik sermayenin kiye kendi varoluş koşullarını dayatmaktır. Sürecin hangi uzlaşma ya da tasfiye formülleriyle sona ereceği ise önümüzdeki günlerin mücadelesinin konusudur.

Kombassan Bir yağma ve çatışma hikayesi

Laiklik-şeriatçılık geriliminden en çok hasar gören "irticai şirket" olan Kombassan Holding, yeni palazlanan Uzakdoğu Asya sermayesinin ("Uzakdoğu kaplanları") yükselişini çağrıştırmak için "Yeşil Kaplanlar" olarak adlandırılan, Anadolu kökenli "irticai" büyük sermaye gruplarının en büyüğü. 1989'da Konya'da kurulmuş. 40 şirket ve 8 bin işçi barındırıyor. Tekirdağ'dan Antalya'ya, Kazakistan'dan Almanya'ya uzanan bir coğrafyada yatırımları var. Motorlu araç üretimi, ticaret merkezleri, kağıt, mermer, tekstil, ambalaj ve taşımacılık başlıca yatırım alanları. Yeni yatırım planları arasında silah yapım ve uçak sanayi ile Endonezya bağlantılı motorlu araç üretimi var, özel finans kurumu kurma izni almak için başvuru yaptı. Yimpaş, İttifak ve İhlas Holdinglerle birlikte gözünü Ankara ve İstanbul belediyelerinin hazine arsası satışlarından aslan payını almaya dikti. 26 bin kayıt dışı ortağı bulunduğu belirlenen Holding'in, son üç yılda kar dağıtım payı karşılığında piyasalardan 100 trilyon lira topladığı ve son 1 yıl içinde 3.4 trilyon liralık KDV ve gümrük vergisi iadesi teşvikinden yararlandığı biliniyor.

Kombassan esas vurgununu Petlas'ın özelleştirilmesiyle elde etti ama vurgunu da buradan yedi. 1995 yılında 57 milyon dolar değer biçilen Petlas, 7 yılda ödenmek üzere 35 milyon dolara Kombassan'a satıldı. Üstelik Petlas'ın SSK prim borçları Özelleştirme Fonu'ndan ayrılan kaynaklarda ödenerek fabrikanın borçlarını ödemek zorunda olan Kombassan'a önemli bir kıyak da yapıldı. Satış kararını alanlar arasında Erbakan, Çiller, RP'li Maliye Bakanı Abdüllatif Şener, DYP'li Ufuk Söylemez ve RP'nin iktisat kurmayı Fehim Adak var.

Buraya kadarki ve bundan hemen sonraki hikaye, hemen her özelleştirme öyküsünde görüldüğü gibi, yağma, politik partilerle kurulan çıkar ilişkilerinden doğan istismar gibi unsurlardan oluşuyor. Laik bir sermaye grubu da

özelleştirmede benzer biçimlerde yer alır ve tıpkı Kombassan'ın yaptığı gibi, Petlas'ı satın alır almaz Petrol-İş'e karşı sıfır ücret dayatmasıyla kilitlediği toplu sözleşme görüşmelerinin ertesinde yoğun bir işten çıkarma planını dayattı. Kombassan'ın geçtiği yoldaki farkı yaratan yağma değil, çıkar çatışmasının ideolojik-politik bir nitelik de kazanması oldu.

TSK'nın irticai şirketlere yönelik kara listesini yayınladığı ve yargıya verilen brifinglerde askerlerin "bu şirketlerin dosyaları önümüze geldiğinde kapatacaksınız" emrini verdiği haziran sonlarında Petlas'ın özelleştirmesinde usulsüzlük yapıldığı açıklandı. Açıklamanın neden kararın hemen ardından değil de TSK hamlesi sırasında ortaya atıldığı açık. Ancak süreç hızla ilerledi. Sermaye Piyasası Kurulu 7 Mart'ta Kombassan'ın 25 bin kişiden hukuk dışı yollarla para topladığı yolunda bir rapor vermiş ancak Petlas 20 Mart'ta alınan kararla Kombassan'a satılmıştı. İddialar Özelleştirme İdaresi Başkanı tarafından da doğrulandı ve holding hakkında çoğu Almanya'da bulunan Türk işçilerinden bu yıl 14.9 trilyon, geçen yıl 7.7 trilyon liralık kayıt dışı sermaye aktarımı yaptığı ve paraları 40 ortak adına banka hesabına yatırdığı gerekçesiyle ihtiyati tedbir kararı alındı. Ardından holdingin 26 milyar liralık Petlas teminatı donduruldu ve bir alacaklısına 2 milyar dolarlık borcunu ödeyemediği gerekçesiyle ihtiyati haciz kararı alındı. Bu arada DYP'den istifa etmek isteyen Uğur Söylemez'in Çiller tarafından özelleştirme yolsuzlukları ile ilgili dosyalarla tehdit edildiğini ima eden haberler yaygınlaştı.

Petlas özelleştirmesinde ihaleyi Kombassan'a kaptıran laik şirket şimdi işi kendi lehine çevirme çabasını sürdürüyor. Kombassan'ın pisliklerinin ortaya dökülmesi iyi amabiz "tüm özelleştirme pisliklerinin ve yolsuzluklarının ortaya dökülmesini ve Petrol-İş'in de belirttiği gibi özelleştirmelerin tümüyle iptalini istiyoruz

SOSYAL DEMOKRASİ

Seriatçılar-laikler saflaşmasında devlet iktidarı karşısında konum kaybeden RP bugünkü politik saflaşmayı sağ ve sol arasındaki bir politik saflaşma olarak sunmaya çalışıyor. RP'nin basit bir hesabı var: devlet iktidarının şeriatçılık karşıtı inisiyatifini "sol" bir çizgi olarak sunup, "sağ" tabanı kendi arkasında saflaştırmak ve sağın hegemonik partisi olmak. Buna karşılık, "sol" etiketini bir türlü bir tarafa bırakamayan CHP ve DSP olsun, darbeci sosyalist İP olsun, RP'nin bu "formülü"yle yelken şişirecekleri düşüncesiyle devlet iktidarının zorlamasını "sol" bir zorlama olarak sunmanın heyecanı içinde. Kısacası RP ile MGK solunun amaçları ayrı ama gelecek tasarıları uyum içinde.

CHP, DSP ve İP, solun Ordu-RP çatışması ekseninde şekillenen saflaşma çerçevesinde tanımlanmasını istiyorlar. Bunlara göre sol cumhuriyet ve laiklik savunusu üzerinde şekillendirilmelidir. Siyaset sahnesinde bu biçimde konumlanan bir sol, başta ordu olmak üzere düzenin "hatırı sayılır" güçlerinin desteğini kazanacak ve iktidar yollarında şahlanacaktır. "Solun birliği" dediklerinde de cumhuriyeti ve laikliği bayrak edinmiş bir politik platform üzerinde birlikten söz ediyorlar. Böylelikle ülkedeki ilerici demokratik güçleri MGK'nın siyasal programının kuyruğuna takmışlarmış, "sol"un içeriğini biçimsel bir "cumhuriyetçiliğe" ve fötr şapka laikliğine daraltmışlarmış ne gam... Devlet iktidarının içinde, kenarında, kapısının önünde kendilerine bir yer bulsunlar da gerisi ne olursa olsun...

Ala Turka sosyal demokratlar, devlet iktidarının bu tür bir solculuğa göz kırpmasından faydalanarak kendilerini emekçilere, ezilen toplumsal kesimlere yeniden pazarlama hevesi içindeler. Sosyal demokratların bu hevesi kursaklarında kalacağı da pek benzemiyor. CHP'nin "Sol birlik" önerisi DSP tarafından reddedilmiş olsa da HADEP ve ÖDP gibi gerçekten sol partiler bu öneriye karşı henüz açık bir tutum almış değiller. Diğer yandan brifing dinleyicisi "sivil" toplum güçleri de böylesi bir birliğin hararetili destekçisi durumunda.

Oysa Türkiye sosyal demokrasisi bugünkü siyasal krizde ne solda yer alıyor ne de demokrasi saflarında. Dolayısıyla sosyal demokratlarla yapılacak bir ittifakı "solun birliği" olarak tanımlamak kadar büyük bir aymazlık olamaz.

Türkiye'de sosyal demokrasi ya da demokratik sol etiketini kullanan siyasal oluşum, tarihinin hiç bir döneminde toplumsal çatışmanın sol tarafında bulunmadı. Devlet partisi CHP'yi 60'lı yıllarda kendisini "ortanın solunda" bir parti olarak tanımlamaya iten, toplumda gelişen sol duyarlılığı düzene ve devlete kazandırma kaygısıydı. CHP 70'li yıl-

"Sosyal Demokratlar"
ne kadar "sol", ne kadar "demokrat"?

Sol ve demokrat olmayanlarla "sol birlik" olmaz

larda, özellikle 77 seçimlerinin ardından anti-faşist mücadelenin yığınları hızla devrim saflarına çektiğini görerek hem parti içinde hem de parti dışında baş düşman olarak anti-faşist mücadeleyi yükseltme eğilimini gördü ve buna karşı savaştı. 80'li yılların "sosyal demokrat", "demokratik sol" partileri SHP-CHP ve DSP de geçmiş çizginin 12 Ey-

lül tezgahından geçirilerek bilenmiş bir devamından başka bir şey değildi. SHP bir yandan parti saflarında gelişen Kürt sorununa ilişkin duyarlılığı devlet adına "terbiye"ye yönelerek partiden dışlar-ken, diğer yandan sol hareketin ciddi bir toplumsal dayanağı durumunda olan Alevi nüfusu himaye ilişkileri temelinde düzenle kaynaştırma rolünü üstlendi.

DSP ise "milliyetçi ve muhafazakar bir sol" tarifiyle ulusal baskı siyasetine ve gericiliğe karşı kapıları sonuna kadar açan, solla uzaktan yakından ilgisi olmayan bir siyaseti yoksul yığınlar içerisinde solculuk adına örgütleme yöneldi. Her iki parti de emek ile sermaye, faşizmle demokrasi, ilericiyle gericilik arasındaki her ama her kritik çatışmada ya sermaye-faşizm-gericilik kampında yer aldı ya da ortalıktan kaybolma yolunu tuttular. Ne özelleştirme siyasetinin karşısında emekçi hareketinin yanındaydılar, ne Anti-Terör yasası karşısında demokrasi güçlerinin yanındaydılar ve ne de Madımak otelini yakanların karşısında diri diri yakılanların yanında oldular. Emeği, demokrasiyi, ilerici değerleri savunmanın gündeme geldiği her durumda ortadan kayboldular. Kısacası Türkiye sosyal demokrasisi hiçbir zaman toplumsal çatışmanın sol tarafında yer almadı.

Bunun basit bir nedeni var. Sosyal demokrasi, ezilen sınıf hareketinin düzenle uzlaşma eğilimini temsil eder. Sosyal demokrat uzlaşma siyaseti, egemen sınıfların "uzlaşma" yeteneğiyle sınırlıdır. Egemen sınıfların ezilen sınıflarla uzlaşma kapasitesi daraldığında sosyal demokrasi sağa doğru kaymaya başlar ve kriz anında sosyal demokrasiyi siyaseti emekçi karşıtı, nesnel olarak "sağ" bir siyaset haline gelir. Türkiye'deki yeni sömürge kapitalizmi sürekli bir kriz halindedir. Bu nedenle sosyal demokrat siyaset emekçilerle egemen sınıflar arasında bir "uzlaşma" siyaseti olarak varolamaz. O ancak, ezilen sınıfları egemen sınıflar karşısında silahsızlandırma siyaseti olarak, yani nesnel bakımdan sağ bir siyaset olarak varolabilir. Şimdi karşı karşıya olduğumuz durum da budur. Yaşadığımız kriz sürecinde sosyal demokrasi ne sol, ne de demokrat bir tutumu temsil etmektedir.

Bugünkü krizde emekçilerin, ezilenlerin siyasal alternatifini tanımlayan kavramlar "cumhuriyet" değil, "demokrasi", "laiklik" değil "özgürlük", "milliyetçilik" değil "barış", "üretim" değil "eşitlik"tir. Cumhuriyetin, laikliğin, ulusal çıkarların, toplumsal refah ve esenliğin olası tek temeli eşitlik, özgürlük, barış ve demokrasidir. Eşitliği, özgürlüğü, barışı ve demokrasiyi savunmaksızın cumhuriyeti, laikliği, bağımsızlığı, toplumsal refahı ve esenliği savunabilmek olanaklı değildir.

İşte bu nedenle MGK'nın empoze ettiği "ulusal birlik" ve şaşakçıların savunduğu sol birliğin somut programı faşizmin, gericiliğin, emperyalizmin ve sermayenin egemenliğini pekiştirmekten başka hiçbir işe yaramaz. "Solun birliği" adına bunlarla aynı çuvala girmeyi kabullenmek, sol güçler için siyasal intihardan başka hiçbir anlama gelmeyecektir.

GÜNDEM

ABD'NİN ORTADOĞU'DAKİ YENİ SAVUNMA KONSEPTİ PETROLE ENDEKSİ LAİKLİK

ABD'nin Ortadoğu politikasının merkezinde petrol alanlarının denetimi bulunmaktadır. Geçmişte olduğu gibi bugün de ABD'nin bölgesel "tehdit" kavramı, ABD'nin bölge petrolleri üzerindeki denetimine yönelik güncel tehlikeyi tanımlamaktadır.

60'lı ve 70'li yıllarda bu tehdit, SSCB'nin Baas milliyetçiliği ile ilişkisi ve Filistin devriminin bölgede anti-emperyalist bir Arap kampı yaratmayı motive eden etkisiyle kendisini gösteriyordu. Bu noktada ağırlıklı Suudi gericiliğinin tekelinde olan "siyasal islam" ve "şeriat" ABD için bir tehdit değil, aksine bölgedeki egemenlik mücadelesinde bir dayanak olarak iş görüyordu. Arap milliyetçiliği ise, (Baas partilerinin "sosyalist" söylemlerine karşın burjuva karakterleri nedeniyle) SSCB ile bağlantılı olduğu ölçüde bir tehditti; yani göreceli bir tehdit.

1970'lerin ortalarından 1990'ların başına dek geçen süreçte Baas yönetimlerinin çeşitli emperyalist güçlerin denetimine açık hale gelmesi, "Red Cephesi"nin parçalanması, (Mısır, İsrail ve ABD arasında yapılan) Camp David anlaşması ve Filistin hareketinin gerilemesi, İran İslam devrimi, İran-Irak savaşı, Körfez savaşı ve SSCB'nin çöküşü, Ortadoğu dengelerinin ABD lehine köklü bir biçimde değişmesi anlamına geliyordu. Artık bölgede emperyalizmden bağımsızlaşma yönündeki tek eğilim İran'dan geliyordu ve İran-Irak savaşıyla birlikte, bu eğilimin emperyalizme karşı uluslararası bir tehdit olarak gelişmesi frenlenmişti. Bu dönemde ABD'nin bölgesel "tehdit" kavramı "terörist devletler" niteliğiyle tanımlanıyordu. ABD "terörist devletler" olarak, Libya, Suriye, Irak ve İran'ı niteliyordu. Başlangıçta bu devletler 60'lı ve 70'li yıllarda olduğu gibi emperyalizmden Ortadoğu çapında bir kopuş eğilimini temsil etmiyordu. Keza önce Körfez savaşıyla Irak'ın çökertilmesi, ardından Libya ve Suriye'ye yönelik saldırgan bir emperyalist kampanyayla Libya'nın yalnızlaştırılması ve Suriye'nin Lübnan ve Filistin barış süreci-

Örtük bir darbeye dönüşecek denli ciddi bir rejim krizinin dinamiklerini tam olarak algılayabilmek için krizin uluslararası bağlamını da yerli yerine oturtmak gerekir. Özellikle "kralın soytarısı" rolüne soyunan İP bu konuda kafa karıştırmak için elinden geleni yapıyor. İP, Çiller'i topun ağzına getiren gelişmeleri göstererek Ordu'nun anti emperyalistliğinden söz ediyor. (Oysa, yalnızca, "darbe"nin "gerçek beyni" konumundaki çevik bir generalin, aynı zamanda NATO ve Pentagon'un ordu ile ilişkilerindeki kilit isim olması dahi, Ordu'nun politik projeksiyonunun ABD politikalarıyla -en azından- örtüştüğünü kanıtlamaya yeter.) Diğer yandan, özellikle Ordu'nun ABD ile içli-dışlı inisiyatifini gizlemeye hiç mi hiç çalışmayan tek elci basın, siyasal islamın ABD için stratejik bir tehdit olduğu değerlendirmesiyle, ABD'nin de Türkiye'deki laikliğin güvenilir bir desteği olduğu izlenimi yaratmaya çalışıyor. Böylece ordunun önderliğindeki siyasal blokun "laik yaşam biçimi"nin sağlam bir güvencesi olduğu imajı oluşturuluyor.

Bu kafa karışıklığına son vermek için şu soruların yanıtlanması gerekiyor: Uzunca bir dönem ABD çıkarlarına hizmet eden, Suudi kaynaklı ve "devlet destekli" gericiliği ABD çıkarları açısından, darbeyi kışkırtacak denli ciddi bir "tehdit" haline getiren şey nedir? Siyasal islam ABD açısından ne tür bir "tehdit"dir? Bu soruların yanıtları ABD'nin Ortadoğu politikası tarihsel bir yaklaşımla incelendiğinde kolayca bulunabilir.

lerine eklenmesiyle "tehdit"in önemli bir bölümü giderilmiş oldu. Ancak, İran'ın Almanya kanalıyla emperyalist-kapitalist sistemle yakınlaşmasına karşın bölgede "siyasal islam"ın gelişmesi durmadı. Aksine siyasal islam, emperyalist bölge düzenlemesine karşı gelişen toplumsal muhalefet hareketlerinde güç kazanmaya başladı. Geçtiğimiz birkaç yıl içinde "siyasal islam"ın gelişmesinden doğan tehlike ABD açısından ciddiyet kazanmaya başladı. Bu gelişme çizgisi, Afganistan'da Taleban'ın kazandığı başarı, Suudi Arabistan'da siyasal islamın rejimi reformasyona zorlayacak denli güç kazanması ve son olarak da Hamas'ın işgal altındaki bölgelerdeki yoksul Filistinliler içerisinde

ciddi bir kitle desteği elde etmesi ve Filistin Barış sürecinin emperyalist özünü açığa çıkarak süreci sarsmasında somutlanmaktadır.

Siyasal islamın yükselişinin ABD için oluşturduğu bölgesel tehdit, nesnel içeriği bakımından Arap (Baas) milliyetçiliğinin yükselişiyle ortaya çıkan "tehdit"den farklıdır. Farklılaşma iki noktada ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisi, iki kutuplu dünyanın ortadan kalkmış olmasıdır. Dolayısıyla siyasal islamın anti-emperyalist söylemi emperyalizm için "dünya çapındaki bir tehdit"in parçası değildir. Ancak öte yandan siyasal islam, Baas milliyetçiliğinde olduğu gibi küçük

burjuva radikallerinin gerçekleştirdiği askeri darbelerle değil, (önderliği süreç içinde kentsel ve kırsal orta sınıflardan büyük mülk sahiplerinin kontrolüne geçiyor olsa da) halk hareketleriyle gelişmektedir. Baas'ın anti-emperyalist söylemi reel dayanağını SSCB'de bulurken, siyasal islamın anti-emperyalist söylemi toplumsal bir desteğe, halkın tepkilerine dayanmaktadır. Buna ek olarak Orta Doğu halkları açısından "islam"ın "milliyetçilik"e oranla daha güçlü bir üst kimlik oluşturması nedeniyle, siyasal islam, bölgesel düzlemde, "Arap Birliği" hayaline göre daha etkili bir uluslararası güç olarak örgütlenebilme potansiyeline sahiptir. "Siyasal islam" burjuva karakteri nedeniyle emperyalizmin "stratejik düşmanı" olmamasına, orta vadede emperyalizmin halklar üzerindeki egemenlik ve sömürü mekanizmasını daha verimli hale getirebilecek bir unsur olmasına karşılık, kısa vadede ulusla-

rarası bir hareket kimliğiyle gelişmesi halinde emperyalizmin bölgesel çıkarlarıyla kısmi bir çelişki yaratmaya adaydır. Bu nedenle 60'lı ve 70'li yıllarda emperyalizm için bölgedeki bağımsızlaşma eğiliminin önüne geçme siyasetinin kritik unsuru Baas partileriyle SSCB arasındaki ilişkiyi kesmek iken, günümüzde, siyasal islamın uluslararası bir hareket halinde gelişmesini önlemek ve her bir islami hareketlenmeyi ortaya çıkarttığı yerde denetim altına alarak sisteme kazanmaktır.

Son bir kaç yılda siyasal islamın gösterdiği bölgesel gelişme karşısında ABD yeni güç kombinasyonlarına yöneldi. Bir yandan Suriye, Lübnan ve Yunanistan (ve Kıbrıs) ile Doğu Akdeniz'de yeni bir destek oluşumu yaratmaya yönelirken, diğer yandan İsrail ve Türkiye ile birlikte bölgedeki askeri konumunu tahkim etmeye girişti.

Refah Partisi, işte tam bu sırada hükümete girdi. Ancak, kısa bir süre için de olsa, önce Refah'ın ABD'nin liberal islam projesi için bir model oluşturup oluşturamayacağı da denendi. Siyasal islamın yükseldiği koşullarda Refah'ın sahip olduğu Suudici ağırlık ve ABD'yle uyum taahhütleri, ABD için bir güvence oluşturamazdı ve oluşturmadı da. Bu nedenle ABD, ordunun laiklik eksenli darbe tezgahını sessiz bir rahatlıkla -en azından- destekledi ve arkaladı.

Kısacası iki şeyi aynı anda görmek gerekir: Birincisi, Ordu'nun "laiklik" eksenli darbe tezgahı emperyalizme karşı olmak anlamında hiçbir demokratik unsur taşımıyor. Aksine emperyalizmin bölge siyaseti ile tam bir örtüşme içinde. İkincisi, ABD'nin "laik"lik diye genel bir sorunu yok. Aksine ABD siyasal islamın bölgesel bir tehdit olmaktan çıkmasını ve "müttefik" konumuna getirilmesini, bu yüzden de önce biraz dövülmesini istiyor. ABD'nin şeriatla bugünkü çelişkisi yalnızca kısa vadeli ve konjonktürel bir çelişki. Bu nedenle bugünkü Ordu iktidarından tutarlı bir laiklik programı izlemesini beklemek yalnızca bir hayaldir.

GÜNDEM

2 Temmuz Ankara "Demokrasi ve Laiklik Mitingi"

KİTLELERİN TEPKİSİ

REJİME YAR OLMADI

Dün gericiliği faşizme kitle tabanı oluşturmak için destekleyenler ve yangının sorumluluğunu taşıyanlar, bugün, 2 temmuz katliamını yine rejimin devamını sağlamak için kullanmaya çalıştılar.

Sivas şehitlerini unutmamak, unutmayacağız

Dikmen

2 Temmuz 1993 Sivas katliamından en çok etkilenen yerlerden birisi Dikmen'dir. Çünkü katliamda yaşamlarına son verilenlerin çoğu Dikmen'de oturuyordu. Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Dikmen'deydi. Yani semah, tiyatroyu, saz çalmasını burada öğrenmiş, yaşamlarının en güzel anılarını bu semtte geçirmişlerdi. Bu nedenle 2 Temmuz katliamı denilince Dikmen'e özel bir anlam verilir. Her yıl 2 Temmuz'u anma etkinlikleri gerçekleştirilir. Aileler yemekler verir, polis hafta boyunca özel önlemler alır.

Sivas katliamının 4. yıldönümünde anma haftası etkinlikleri çerçevesinde 29 Haziran Pazar günü saat 16'da Dikmen Semt Sahasında "2 Temmuz'a Doğru Halk Konseri" gerçekleştirildi. Dikmen'deki Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Ankara şubesi, Hacı Bektaş-ı Veli Anadolu Kültür Derneği, Kızılırmak Köy Dernekleri Meclisi, İlker ve Dikmen Halkevleri, Genç Umut dergisi, Barış Partisi, CHP, ÖDP, HADEP, İP Çankaya ilçe örgütlerinin oluşturduğu Dikmen Demokrasi Platformu'nun düzenlediği ve dernek yöneticileri ve platform temsilcisinin konuşmaları ile başlayan etkinlik İsmail Kaya, Gülşen Altun, Cemal Karakuş, Sinan Sarıkaya gibi halk sanatçılarının türküleri, halkoyunları ve semah ekibi gösterileri ile sona erdi. Dikmen halkının tüm olumsuz koşullara karşın Sivas şehitlerini anması, onlara sahip çıkması, halkın ordu ile gericilik tarafından kendisine dayatılan saflaşmada, gericiliğe karşı özgürlüğün, karanlığa karşı aydınlığın, savaşa karşı barışın ve çetelere karşı kendisinin safında yeralacağını bir göstergesiydi.

2 Temmuz 1993'de gerici faşistlerce 35 aydın, sanatçı, demokrat ve devrimci katledildi. Sivas 8 saat boyunca gerici faşistlerin gösterilerine ve katliama sahne olurken, devletin kılı kıpırdamadı. Dönemin Başbakanı olaylara sağduyuya yaklaştığını ve halkın zarar görmediğini açıkladı. 1993'ün Sivas Belediye Başkanı 1996'nın RP milletvekili, katliam sanıklarının avukatı ise Adalet Bakanı oldu. Katillerin avukatlığını yapan bakan, cezaevlerindeki ölüm oruçlarında 12 devrimcinin ölümünün sorumlusu oldu. Yaşanan katliama duyulan öfke, ilk yıl yüzbinleri sokağa dökerken, ikinci yıl onbinlere, üçüncü yıl binlere düştü.

Dün dinsel gericiliği rejimin kitle tabanını oluşturmak için destekleyenler ve yangının sorumluluğunu taşıyanlar, bugün 2 Temmuz'da kaybettiklerimizi, rejimin devamını sağlamak için kullanmaya çalıştılar. Sistem kendi krizini aşmak için şeriatçılık-laiklik saflaşmasında emekçilerin ve ezilenlerin tepkilerini MGK şemsiyesi altında toplama çalışmasını sürdürüyor. Savaş partileri ve plaza medyası ise seyirci kaldığı katliamın hemen arkasından suçladığı ölenlerin anısını, yaratılan çatışmada halkı ordunun arkasında saflaştırmak için kullanıyor.

2 Temmuz anma mitingi de bu yönde ki bir çaba doğrultusunda örgütlenmeye çalışıldı. 1997 2 Temmuz anması için yapılan çalışmalar, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Genel Merkezi'nin çağrısı ve 54 kitle örgütü ve partinin katılımı ile Ankara'da 2 ay öncesinden yapılan toplantılarla başladı. 2 Temmuz için oluşturulan bu platform, kendi içinde

yaptığı görev bölümüyle (afiş, bildiri, ses araçlarının dolaşması vb.) çalışmalarını sürdürürken, toplantılarda PSAKD Genel Merkezi dışındaki tüm örgütlerin sıcak baktığı bir öneri dile getirildi. Yasal bir miting yerine, Kızılay meydanında fiili bir miting yapılması önerisi yaygınlaştı. Ancak tartışmalar sürerken Tandoğan meydanında miting yapılacağı açıklanır. 2 Temmuz öncesinde çeşitli Alevi dernek ve vakıflarının Cumhurbaşkanını ziyaretleri sırasında aldıkları "sağduyuya" çağrı mesajının etkili olduğu görülmüyordu.

2 Temmuz 1997'de Ankara Tandoğan meydanında yapılan "Demokrasi ve Laiklik Mitingi" demokratik kitle örgütleri ve partilerin oluşturduğu bir platform tarafından gerçekleştirildi. Mitinge PSAKD, Hacı Bektaş Veli Anadolu Kültür Vakfı, köy dernekleri, KESK, DİSK, CHP, BP, DBP, HADEP, SİP, EP, TSİP, ÖDP, İP, DSİP, meslek odaları, İHD, Halkevleri ve siyasi dergiler katıldılar.

20 bine yakın katılımın olduğu miting organizasyonundaki eksiklikler, toplanma yerinde, yürüyüş esnasında ve miting alanında kendisini hissettirdi. Yürüyüşün başlamasıyla birlikte devrimcilerin disiplinleri ve attıkları sloganlar ile mitinge hakim oldukları gözlemlendi. Gündemin hükümet değişikliği ve seçim olduğunu, çok yoğun bir Alevi kitlesinin mitinge katılacağını hesaplayan partiler, çeşitli bölgelerden araçlarla mitinge katıldılar ama miting alanında istedikleri sonuca ulaşamadılar. Yürüyüş ve miting alanında en çok atılan sloganlar, "Faşizme karşı omuz omuza", "Tek yol devrim", "Mahir Hüseyin Ulaş kurtuluşu kadar savaş", "Çeteler mecliste öğrencil-

er hapiste", "Dün Maraş'ta bugün Sivas'ta tek yol faşizme karşı savaşa", "Yaşasın halkların kardeşliği", "Yaşasın devrimci dayanışma", "Sivas'ın hesabı sorulacak" oldu. Tertip komitesinin mitinge hakim olamaması nedeniyle İP ve ÖDP arasında kortej sıralamasında çıkan anlaşmazlık, önce karşılıklı atışmalara sonra çatışmaya dönüştü. İP kitlesinin taşıdığı bayrak ve flamalara taktığı kalın sopalar, adeta böyle bir çatışmaya hazırlıklı olduklarını ima ediyordu. Çatışmaya ilk olarak orada bulunan miting katılımcıları engel olmaya çalıştılar da, her iki korteje birden saldıran polis çok sayıda insanın yaralanmasına neden oldu. İP ve ÖDP kortejlerinin dağılması sırasında alanda bulunan kitle, saldıran polise derhal taşlarla karşılık verdi ve polisin saldırısı püskürtüldü. Olaydan sonra çok sayıda insan alanı terketti.

Kürsüden PSAKD Genel Başkanı Murtaza Demir, DİSK'ten Tayfun Görgün ve KESK'ten Genel Başkan Siyami Erdem'in yaptığı konuşmalar sürerken katılımcılar alanı terketmeye başladılar. Bugüne kadar Tandoğan'da düzenlenen mitinglerde katılımcı kitlenin tertip komitesinin çağrısı olmadan alanı terketmediği gözlenirken, 2 Temmuz mitinginde tertip komitesinin ortada görülmemesi, bu görevin fiilen polise terkedilmesine yolaçtı.

2 Temmuz mitingi, son iki yıldır süren anmaların giderek durağanlaşmasına karşın, halk kitlelerinin düzen partilerince MGK şemsiyesi altında rejime yedeklenme çabalarının dışında, katılımcıların coşkusu ve mitingin içeriği açısından devrimcilerin inisiyatifinde gerçekleşti.

GÜNDEM

Okmeydanı

2 Temmuz

Okmeydanı'nda 3 ayrı Sivas anması eylemi yapıldı. Işık eylemleri, 21 Mart Newroz gösterileri sırasında oluşan güvensizlikler bu durumda etkili oldu.

Okmeydanı Halkevi bünyesinde çalışan devrimciler olarak 2 Temmuz eylemi için "ya herkesle birlikte yaparız, ya da yalnız yaparız" şeklinde bir tavır belirledik. Okmeydanı'ndaki tüm sol ve devrimci güçlerin birlikte eylem yapabilmesinin mümkün olmadığını (dayatmacılık nedeniyle) görünce yalnız başımıza yapmaya karar verdik. Bu tarz bir gündem için yaptığımız ilk bağımsız eylemimiz, bu ilkten kaynaklanan önemli zaafı barındırıyordu. Durumun gerektirdiği ciddiyette bir çalışma yapılamadı. Kitle duyuruları cılız kaldı, kendi ilişkilerimizin ancak bir kısmı harekete geçirilebildi. Ayrıca ayrı ayrı eylem yapma durumu nedeniyle halkın eleştirileriyle karşılaşıldı.

Halkevi'nin kapatılmış olması nedeniyle Okmeydanı Çağdaş Sanat Atölyesi'yle birlikte bir panel ve dia gösterisi düzenlendi. ÇSA'da yapılan etkinliğe 80 kişi katıldı. Panelde konuşmacılar Sivas katliamının tek sorumlusunun şeriatçıları olmadığını, katliam yaşanırken ve sonrasında onlarla işbirliği içinde olanların şimdi halkı şeriatçılara karşı kendi cephelerine çağırdığına dikkat çekerek, halkın kendi cephesi-

İstanbul'da Sivas katliamı anmaları

Sivas katliamı İstanbul'da güçlü bir biçimde anılamadı. Bunda gerici Alevilerin devletin kanatları altına

ni yaratması gerektiğine vurgu yaptılar.

Bizler mahalle içinde bir parkta toplanarak ölenler anısına mumlar yaktık, konuşmalar yaptık ve "Sivas'ı Unutma", "Sivas'ın Hesabı Sorulacak", "Dün Maraş'ta, Bugün Sivas'ta Çözüm Faşizme Karşı

siğınma eğilimi kadar devrimcilerin ortak bir eylem platformuna yönelimlerdeki zayıflık da etkili oldu. Yapılan yerel anmaların yanında, demokratik kuruluşlar Asım Bezirci'nin mezarı başında da anmalar düzenledi.

Savaşta" sloganlarını attık. Daha sonra diğer grupların toplandığı yere doğru yürüyüş yaptık. Burada yapılan açıklamayla eylemi bitirdik.

Okmeydanı Halkevileri tarafından düzenlenen eyleme başlangıçta 40 kişi katıldı. Mahalle içindeki yürüyüşteki ka-

tılımlarla 100 kişiye ulaşıldı. Halk Meclisi'nin 150 kişiyle başlayan eylemi mahalle içindeki yürüyüşte 800 kişiye ulaştı. ÖDP ve EMEP'lilerin başını çektiği 'Okmeydanı Halkı' imzasıyla yürüten grupsa 100-150 kişi arasında bir katılımı eylem yaptı.

Okmeydanı'nda Halkevi'nin kuruluşu 1 yılı aşmış olmasına karşın düzenli ve sistematik bir çalışma yürütülememiş durumda. Halk ilişkilerinin yaygınlaştırılması ve bağımsız, özgün politikalarıyla Halkevi'nin kendini anlatması başlanmadı. Bunun yanı sıra varolan potansiyel ve ilişkiler eylem anında yeterli derecede harekete geçirilemiyor.

2 Temmuz eylemi bizlere eylem insiyatifi kazanmak için daha yoğun çalışmamız gerektiğini gösterdi.

Dikmenliler
faşist
saldırılarına
karşı
mahallelerine
sahip
çıkıyor

Mayıs'ın 18'indeki MHP Genel Kongresi'nde yaşananlar faşistleri kim daha ülkücü yarışına sokmuştu. Sokaklarda polis işbirliği ile terör estirmeye başladılar. Diğer taraftan 2 Temmuz'un öncesindeki hafta Dikmen, güvenlik güçlerince olağanüstü hal bölgesi ilan edildi. Bu iki etkenin birleştiği günlerde 23 Haziran pazartesi akşamı devrimciler Ahmet Arif Parkı'nda faşistlerin saldırısına uğradılar. Devrimci, demokrat, yurtsever, aydın insanların bir araya geldiği ve Dikmen için önemli bir mevzi olan Ahmet Arif Parkı'nın bu özelliğinden rahatsız olan faşistler saldırmışlardı.

2 Temmuz'da 35 insanı göz göre göre yakanlar, saldırılarını sokaklara taşıyarak sürdürmektedirler. Saldırının hedefi olarak da 2 Temmuz günü katledilen 35 insanımızı anma etkinliklerine hazırlanan devrimcileri seçmişlerdir.

Malum güçlerin desteklediği bu saldırıların amacı, devrimci, demokrat, yurtsever ve duyarlı çevre sakinlerini yıldırmaktır. Dikmen'de bulunan devrimciler olarak bizler de saldırıya tek bir vücut halinde karşı koyduk ve faşistleri püskürttük. Çünkü biliyoruz ki, kendi sokağımıza saldıran faşistlere karşı koymak, ülkemize saldıran faşizme karşı koymanın bir parçasıdır. Mahallemize, ülkemize ve geleceğimize sahip çıkmanın tek yoluysa sokakta, işyerinde ve ülkenin tümünde faşizme karşı mücadeleden geçiyor.

Faşist teröre boyun eğmeyeceğiz! Baskılar bizi yıldırılmaz! Tek yol devrim!

Sarıyer haykırdı:

Sivas'ı Unutma!

Siz insanların diri diri yakılarak öldürüldüğü bir ülke biliyor musunuz? 2 Temmuz 1993'de Sivas'ta Madımak Otelinde 35 aydın diri diri yakılarak can verdi. Sivas'ta yanan sadece bedenler değil, sevgiydi, kardeşlik, barıştı. Yakanlar yobazlardı, Susurluk'ta ortaya çıkan çeteydi, yıllardır kirli savaşı yürüten devletti. Katliamın 4. yıldönümünde Sarıyer halkı Sivas'ta yananlara sahip çıktı. Sarıyer Halkevi'nin düzenlediği anma etkinlikleri "Çetelerin, yobazların, savaşın iktidarında Sivas'ı unutmayacağız" sloganı altında, gericiğin ve faşizmin her türü-

ne karşı yürütülen bir kampanya olarak örgütlenmeye çalışıldı.

30 Haziran'da Sivas katliamına ilişkin bir video gösterimi ile başlayan etkinlikler Sarıyer'in çeşitli semtlerine asılan "Bedenlerimi yakabilirsiniz umutlarımızı asla" yazılı Sarıyer Halkevi imzalı pankartlarla Sarıyer halkına duyuruldu.

Sarıyer Halkevinin tüm demokratik kitle örgütleri ve siyasal partilerle ortak bir

eylem gerçekleştirme yönündeki çabası, 2 Temmuz günü Sarıyer Çelik Gülersoy Parkı'nda yapılan 250 kişilik bir basın açıklamasıyla sonuçlandı. "Susma sustukça sıra sana gelecek", "Sivas'ın hesabı sorulacak" ve "Faşizme karşı omuz omuza" sloganlarının atıldığı eylem, tüm devrim ve demokrasi şehitleri için yapılan 1 dakikalık saygı duruşu ile tamamlandı.

Türkiye'de Kürt Sorunu ve Barış Süreci - 2

Türkiye'deki Kürt sorununun çözümü tartışması, sorunun (sömürge, bağımlı ulus, ulusal azınlık gibi) ⁽¹⁾, her biri ayrı bir uluslararası tarihsel konjonktürün ürünü olan kavramsal çerçevelerle benzerlik noktalarını vurgulayan bir statü tartışması olarak yapılamaz. Tersine Kürt sorunu konusunda devrimci bir çözüm perspektifine ulaşabilmek için, soruna güncel özelliklerini kazandıran tarihsel koşulların açıklanması zorunludur. Aksi bir yöntem devrimcileri yanlış sonuçlara götürecektir. ⁽²⁾ Türkiye'deki Kürt sorununa güncel özelliklerini kazandıran olgu sadece Kürtlerin zoraki birlik koşullarına mahkum edilmiş olmaları değil, aynı zamanda Türkiye kapitalizminin gelişme özellikleri tarafından koşullanan iktisadi, politik ve kültürel egemenlik biçimleridir. Emperyalizmin Türkiye'nin bütününe yönelik yeni sömürgecilik siyasetinin damgasını taşıyan bu kapitalistleşme biçimi, devletin ulusal baskı siyasetinin iktisadi temelini oluşturmuş ve Kürt sorununa bugünkü özelliklerini kazandırmıştır.

Yeni Türkiye devletinin Kürtlerin yaşadıkları topraklarla kurduğu ilk ekonomik ilişkiler, bölgenin siyasi bakımdan ilhakının ve denetim altına alınmasının ardından geldi. ⁽³⁾ Kurulan ilk ekonomik ilişkiler, 30'lu yıllardaki demiryolu yapımı gibi, bölge üzerinde oluşturulan siyasi denetimi pekiştirmeyi amaçlıyordu. Demiryollarının yapımı, eskiden olduğu gibi yine emperyalist sermaye gruplarınca üstlenildi; maden-enerji kaynaklarının işletilmesindeyse emperyalist sömürü mekanizmaları yürürlükteydi. Kemalistlerin ulusal baskı ve siyasi tabiyet politikasını, bölgenin ekonomik bakımdan sadece Türkiye kapitalizmine değil, aynı zamanda emperyalist sömürü ilişkilerine ilhakı izledi.

30'lardaki diğer ekonomik ilişkiler de, bölgedeki tarım ve hayvancılığın Türkiye'nin cılız kapitalist pazarıyla bütünleştirilmesi girişimlerinde olduğu gibi, devlet kapitalizminin ihtiyaçları doğrultusunda gündeme geldi. Bölgesel malların, ilk birikimini devlet desteğindeki tarıma dayalı sanayilerden sağlayan Türkiye kapitalizminin hammadde ihtiyaçlarını karşılayacak tarzda üretilmesi için çeşitli girişimlerde bulunuldu. Devletin bölgedeki tarımsal işletme ve tarıma dayalı sanayi girişimleri, devlet himayesindeki bir özel sektörün doğmasını teşvik etti. ⁽⁴⁾

Bütün bu girişimlere karşın, üniter devlet temelini, yukardan aşağıya geliştirilen bir kapitalistleşme yoluyla üretim düzleminde de oluşturulması çabası, devletin Kürtlerle kurduğu siyasi ilişkiyi belirleyecek bir güce ulaşmadı. Tersine yukarıdan aşağıya kapitalistleşmenin kendisi, ülkenin bütününde yarı-feodal ilişkilerle hesaplaşan ve (orta, küçük ve yoksul köylülük gibi) ezilen kırsal sınıflara dayanan bir toprak devrimini değil, büyük toprak sahipleri ve tefeciler gibi egemen kırsal sınıflarla ittifaka dayanan bir süreci harekete geçirdi. Kırsal egemenlik ilişkilerindeki feodal, yarı-feodal yapılarla kapitalizmin gelişimi arasında-

ki karşıtlık ikinci plana düşerken, kapitalizm bu yapılarla eklemlendi. Egemen sınıfların bu temel tarihsel siyaseti Türkiye kapitalizminin bütünü açısından bugün de ciddi bir kriz kaynağıdır. Ancak bu genel eğilim, ulusal baskı siyaseti ve bölgedeki yarı-feodal yapıların, batadıklarından farklı biçimde sahip oldukları güçlü yerel siyasi denetimle birleştiğinde, Kürtlerin yaşadıkları bölgedeki kapitalist ilişkilerin daha geri bir düzeyde seyretmesine yolaçtı. Kürtlerin yaşadıkları bölge ülke ekonomisinin bütünüyle bu geri ilişkiler üzerinden bütünleşti. Siyasi eşitsizlik ve bölgenin özel toplumsal koşulları, iktisadi eşitsizliğin tarihsel koşullarını oluşturdu. Üniter devlet çerçevesinin, ağırlıklı olarak askeri-siyasi zora dayalı yönetim teknikleriyle korunması kaçınılmaz hale geldi.

Emperyalizme bağımlı Türkiye kapitalizminin 1950'li yıllardaki gelişiminin Kürt ve Türk egemen sınıfları arasında tarihsel bir çıkar birliği yaratması, Kürt sorununun sömürgecilik ya da bağımlı ulus sorunlarında görülen biçimlerde çözülme olanaklarını da ortadan kaldırmıştır. Kürt feodalleri, Türkiye'deki yeni sömürge kapitalizminin gelişimine paralel olarak, özellikle DP iktidarı ile birlikte egemen sınıflar blokuna, oligarşiye dahil oldular. Kürt egemen sınıfları, ulusal baskı siyasetinden etkilenmeyen bir düzleme taşınırken, Kürt feodalleri ve Türk egemen sınıfları arasındaki çelişki artık uluslar arasındaki baskı ve egemenlik ilişkilerinin damgasını taşımıyordu. Tersine yeni sömürge kapitalizminin kapitalist ve kapitalizm-öncesi ilişkileri birbirine eklemleneyen gelişme tarzından kaynaklanan, egemen sınıflar içi bir çelişki biçimini kazanıyordu. Kürt feodallerinin oligarşiyle bütünleşmesi, Kürt ulusal sorununun eski tip çok uluslu devletlerde ⁽⁵⁾ görülen türden bir ba-

ğımlı ulus sorunu olmaktan çıkmasına ve geri bırakılmış bir ezilen halk sorununa dönüşmesine neden oldu.

Ezilen halk sorununun boyutları. Ezilen halk sorunu, ulusal sorunun yeni-sömürgecilik ilişkileri içerisinde ortaya çıkan yeni bir biçimdir. ⁽⁶⁾ Ezilen halk sorunu daha önceki ulusal sorunlarda olduğu gibi, iki ayrı ulusal-toplumsal bütünlük arasındaki ilişkide değil, aynı toplumsal oluşum içindeki bir eklemlenme ilişkisi içinde ortaya çıkar. Bu nedenle ezilen halk sorunu, ne sadece bir bölgesel sorun olarak ne de sadece kapitalist pazarla bütünleşmiş ezilen ulusal azınlık sorunu olarak yaşanır. Ezilen halk sorunu ulusal baskı siyasetini gerek siyasi tabiyet altındaki bölgenin bölgesel eşitsizliği düzleminde, gerekse bölge dışındaki

ezilen ulus nüfusunu da kapsayan ulusal-kültürel eşitsizlik düzleminde yeniden üreten, çok daha kapsamlı bir toplumsal sorundur. Sorunun her iki yönü de, yeni sömürgecilik ilişkileri içinde kendine özgü bir içerik kazanmıştır. Sorunun sömürge, bağımlı ulus ve azınlık sorunlarının çözümüne özgü biçimler ile sınırlı bir perspektife daraltılmamasının nedeni de budur.

Yeni sömürgecilik kendi sınırları içindeki toprakların bütününde ulusal baskı siyasetinden bağımsız olarak da bölgesel eşitsizlik sorunları

yaratır. Diğer bölgesel eşitsizlik sorunlarından farklı olarak, ulusal baskı siyasetine dayalı bölgesel eşitsizlik sorunun çözümü için, kendi kaderini tayin hakkının varlığı bir ön koşuldur. Ancak sorun, sadece siyasal bir sorun olarak, yani sadece kendi kaderini tayin hakkının kullanılması ile çözümlenemez. Ezilen halkın çoğunlukta olduğu bölge, sosyo-ekonomik bakımdan farklılaşmış bir birim oluşturmaya karşın, kendi içinde iktisadi bir bütün değildir. Dolayısıyla böl-

gesel gerilik ve eşitsizlik sorununun çözümü için iktisadi ilişkilerin yeni sömürge kapitalizminin ve emperyalizmin belirleyici etkisinden de kurtarılması gerekir. Aksi takdirde uluslar arasındaki eşitsizlik ve baskı ilişkilerinin yeni siyasal koşullar altında da yeniden üretilmesi kaçınılmaz olur. Ezilen halkın tam bir insani-ulusal kurtuluşu için kendi kaderini tayin hakkının toplumsal devrim süreciyle bütünleştirilmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Aslında sözkonusu gerçek daha önceki ulusal sorunlarda da görülmedik bir zorunluluk değildir. Emperyalizm çağında kendi kaderini tayin hakkı, emperyalizm tarafından daha sonra ortadan kaldırılabilen, göreceli bir siyasi bağımsızlık sağlayabilir. Gerçek bir bağımsızlığın tek güvencesi ise, siyasi bağımsızlığın temellerini oluşturan sömürü ve egemenlik ilişkilerinin toplumsal bir devrimle ortadan kaldırılmasıdır.

Bugün yeni sömürgelerdeki ezilen ulusların egemen sınıflarının, egemen ulusun sömürücü sınıfları ile kaynaşması ve bu kaynaşmanın bizzat emperyalizmle kurulan ilişkiler tarafından güvence altına alınmış olması, ulusal hareketin toplumsal koşullarında da köklü bir değişiklik yaratmıştır. Sömürgelerin kurtuluş hareketleri içinde gelişen ulusal birleşik cephelelerde, ezilen sınıflarla bütünleşebildiği gözlenen "devrimci" egemen sınıf kanatları, yeni sömürgelerdeki ulusal sorunlarda ortaya çıkamaz. Ezilen ulusun sömürücü sınıfları içinde bağımsız bir devrimci kanat doğamaz. ⁽⁷⁾

Ezilen halk sorununun çözümünde en belirleyici unsur, ezilen ulusun egemen sınıflarının ekonomik ve toplumsal çıkarlarının, ezilen ulusun sömürülen sınıflarıyla ortaklaşmaması, aralarında ortak bir çıkarın bulunmamasıdır. Aksine yeni sömürgecilikle bütünleşme sürecinde ulusal baskı siyaseti, ezilen ulusun egemen sınıflarının kendi ulusları içerisindeki egemenliklerinin maddi temelini oluşturur. Bu nedenle ezilen halkın yaşa-

Ezilen halk sorununun çözümünde en belirleyici unsur, ezilen ulusun egemen sınıflarının ekonomik ve toplumsal çıkarlarının, ezilen ulusun sömürülen sınıflarıyla ortaklaşmaması, aralarında ortak bir çıkarın bulunmamasıdır.

Siyasi bağımlılıktan ekonomik eklemlemeye

Bağımlı ulustan ezilen halka

diği bölgedeki ulusal baskıya karşı mücadele, ulusal çıkarlar etrafında bütünleşmiş bir ulusal cephe hareketi olarak değil, bir halk hareketi olarak gündeme gelir. En temel politik çatışma noktasını oluşturan ulusal baskıya karşı gelişen ulusal başkaldırı hareketi, bölgesel düzlemdeki ezilen sınıfların politik hareketinin (devrimci hareketinin) temel biçimi durumundadır.

Dolayısıyla ezilen halk için yeni sömürge kapitalizminin ve emperyalizmin belirleyici etkisinden kurtuluş sorunu, yalnızca bağımsız bir ulusal ekonominin inşası sorunu değil, aynı zamanda üretici güçlerin gelişiminin önündeki mülkiyet ilişkileri engelini ortadan kaldıran bir toplumsal devrim sorunudur. Ezilen halkın ulusal kurtuluşuna ancak bu biçimde ulaşılabilir.

Ulusal kültürel eşitlik açısından da sorun, yüzyıl başında görülen azınlık sorunlarından farklılaşmıştır. Yüzyıl başında azınlıklar, daha çok bağımsız kırsal yerleşimlerde dağınık biçimde bulunuyorlar ya da kent merkezlerinde ayrılmış mahalleler oluşturuyorlardı. Bu nedenle azınlıkların yoksunluk ve yalıtlıma (anadilini kullanma ve ana dilde eğitim hakkından yoksunlukla, seyahat ve kendi bölgesi dışında mülk edinme hakkına, kamusal haklara konulan kısıtlamalara) dayanan ayrı bir ulusal yaşantı düzlemi bulunuyordu. Günümüz yeni sömürgelelerinde sorun, ulusal azınlık sorununun merkezi, dağınık kırsal topluluklardan sanayi ve ticaretin yoğunlaştığı büyük kentlere kaydığı için farklılaşmıştır. Kentlerdeki ulusal azınlık sorununun merkezi, ayrı mahalleler gibi mekansal yalıtlım düzleminden, üretim örgütlenmesindeki hiyerarşi düzlemine kaymaktadır.

Ezilen ulusun emekçi sınıfları, ülkenin genel emekçi kitlesine en kötü koşullarda katılırlar. Kırdaki geri toplumsal ve ekonomik temel (sulama yetersizliği, tarımın makinalaşma düzeyindeki gerilik vb.) ezilen ulusun yoksul köylülüğünü iki katlı bir sömürüye mahkum eder. (8) Kapitalizmin tarımda ezilen ulus aleyhine dengesiz gelişmesi kırdan kentte göçte ezilen ulusun ağırlığı artırır. Dolayısıyla kentlerdeki vasıfsız işler ve informal sektörlerde çalışanlar içerisinde ezilen ulusa mensup emekçiler sürekli artış gösterir. Bu durum özellikle kentlerde şovenizmin kitleselleşmesine katkıda bulunurken, ezilen ulusa karşı horgörünün aynı zamanda bir emekçi düşmanlığı biçimine bürünmesini de beraberinde getirir. Göç hareketleri büyük kentlerde şovenist aşağılamanın muhatabı olan ulusal bir azınlık yaratırken, ideolojik at-

mosfere şovenizm hakim olur. Bu durum bir yandan bütün bir sınıf olarak proletaryanın da ulusal bir azınlık gibi aşağılanmasına olanak tanır. Ama öte yandan ulusal kültürel eşitlik sorunu sınıf sorunuyla kaynaşır ve ulusal kültürel eşitlik talebi sınıfın temel taleplerinden birisi haline gelir. Sorunun çözümü sermayeye dayalı üretim örgütlenmesinin ortadan kaldırılması sorununun bir parçası haline gelmektedir.

Ulusal-kültürel kimliklerin eşitliği sorunu, toplumsal eşitlik sorununun en önemli bileşenlerinden biri haline gelmektedir. Ulusal-kültürel kimliklerin eşitliği toplumsal eşitlik sorunundan ayrı olarak çözülemez bir nitelik kazanırken, toplumsal eşitlik de ancak ulusal-kültürel eşitsizliğe karşı özel olarak yürütülecek bir mücadeleyle elde edilebilir durumdadır.

Bir ezilen halk sorunu olarak Kürt sorunu. Somut bir sorun olarak Türkiye'deki Kürt sorunu iki açıdan incelenmelidir. Bunlardan birincisi, Türkiye'yi de içine alan bir Ortadoğu sorunu olarak Kürt sorunudur. İkincisi, Türkiye'deki ezilen halk sorunu olarak Kürt sorunudur.

a. Bir Ortadoğu Sorunu Olarak Kürt Sorunu. Kürtlerin çoğunluk oluşturduğu yerleşim alanları, Türkiye, İran, Irak, Suriye ve Ermenistan sınırları içerisinde yer almaktadır. 1639 Kasrı Şirin anlaşmasıyla başlayan parçalanma, Osmanlı-Rus savaşlarıyla ilerlemiş, Sevr ve Lozan anlaşmalarıyla da hemen hemen nihai biçimini kazanmıştır. Sonuç olarak Ortadoğu'nun fetihçi ve emperyalist egemenlik siyasetleriyle biçimlenen siyasal haritası, Kürtleri parçalanmış bir siyasal coğrafyaya mahkum etmiştir.

Kürtlerin parçalanmış bir siyasal coğrafyaya mahkum edilmiş olması, Kürt ulusal-kültürel kimliğinin gelişiminin önündeki en önemli engeldir. Devrimciler açısından Kürt ulusal-kültürel kimliğinin gelişmesi, evrensel kültürün tüm potansiyel olanaklarının açığa çıkarılabilmesi açısından, yani proletarya enternasyonalizmi açısından ele alınması gereken bir sorundur. Proletarya enternasyonalizmi açısından ulusların ulusal-kültürel yaşantılarının suni yollarla parçalanması, bir ulusal topluluğun birleşik gelişmesinin engellenmesi, başlı başına bir sorundur. Bu nedenle, bu durumun özel bir sorun olarak ele alınıp alınmayacağından doğan tartışmalar, yersiz tartışmalardır. Ulusal kültürün birleşik gelişmesinin siyasal koşullarının somut olarak nasıl oluşturulabileceği sorunu

ise, ancak somut tarihsel koşullarda somut olarak çözümlenebilir.

Kürt ulusunun parçalanmasıyla ortaya çıkan coğrafyanın her bir parçasında farklı bir uluslararası ilişkiler sistemi geçerlidir ve her bir farklı parçadaki sosyo-ekonomik biçimlenme önemli farklılıklar taşımaktadır. Bu durum nedeniyle Kürt sorununun bir Ortadoğu sorunu olarak birleşik bir çözümü şimdiye dek gündeme gelememiştir. Farklı parçalarda beliren Kürt ulusal hareketleri, zaman zaman ulusal birlik projeleri üretmişlerse de, bugüne dek ne farklı parçalardaki hareketlerin birliği sözkonusu olabilmiş ne de ulusal hareketler, Ortadoğu çapında genel bir çözüm düzleminin oluşmasını zorlayabilmişlerdir. Egemen ulusların

Ulusal-kültürel kimliklerin eşitliği toplumsal eşitlik sorunundan ayrı olarak çözülemez bir nitelik kazanırken, toplumsal eşitlik de ancak ulusal-kültürel eşitsizliğe karşı özel olarak yürütülecek bir mücadeleyle elde edilebilir durumdadır.

kimi zaman Kürt ayaklanmalarını bastırabilmek için kendi aralarında kurdukları siyasi ittifaklar, ortak bir egemenlik sisteminin inşasına yolaçmamış, taktik işbirlikleri düzeyinde kalmıştır. Kürt ulusal hareketleri birleşik bir düşmana karşı birleşik bir hareket niteliği kazanamamıştır.

Kürt sorununu bir Ortadoğu sorunu olarak uluslararası düzleme taşıma eğilimi, bugün de olduğu gibi daha çok emperyalist planlarda görülmüştür. Baas milliyetçiliğinin yükselişi, Arap-İsrail savaşı, İran devrimi gibi, emperyalistlerin Ortadoğu'daki egemenliklerinin sarsıntı geçirdiği dönemlerde, Kürt sorunu egemenlik stratejilerinde bölgesel düzenlemenin bir unsuru olarak değerlendirilmiştir. Ancak emperyalist planların tamamı, sömürgecilik ilişkilerinin pekişmesini ve geliştirilmesini öngördüğünden, çoğunlukla egemen ulus-devletler karşısında emperyalistlerin kozu olmanın ötesine geçmemiştir. Emperyalistler Kürt ulusal hareketi adına, tek tek parçalardaki Kürt egemenleriyle farklı zamanlarda farklı ilişkiler kurmuş ve bu ilişkiler de doğaları itibarıyla Ortadoğu çapında bir ulusal harekete temel oluşturamamıştır. Tersine bugün de emperyalizmin Kürtleri kapsayan Ortadoğu planları, Kürt halkının gerçek bağımsızlığını ve kurtuluşunu hedefleyen ulusal bir hareketin gelişmesinin önündeki en önemli engellerden birisi durumundadır.

Açıktır ki, Kürt ulusal sorununu bölgesel bir sorun olarak çözüm düzlemine taşımanın tek olanağı, bölgesel düzlemdeki devrimci bir kabarıştır. Ancak Ortadoğu konjonktürü yakın zamanda böylesi bir devrimci kabarışı gündeme getirebilecek gibi görünmemektedir. Bölgedeki ülkelerin her birinin sosyo-ekonomik ya-

pılarının birbirinden farklı ulusal ve uluslararası koşullarda şekillenmesi, Türkiye-İran-Irak ve Suriye'nin örneğin Çin Hindi ya da Orta Amerika gibi, bir sömürge imparatorluğunun türdeş bir alt sistemi konumunda bulunmadığı anlamına gelmektedir. Bu nedenle de Kürt sorununun Ortadoğu çapında birleşik bir çözümüne ilişkin tasarılar, en azından günümüz konjonktüründe kurgunun ötesinde bir anlam taşımamaktadır.

Diğer yandan farklı parçalardaki Kürt ulusal hareketlerinin bölgesel düzlemde bir devrimci saflaşmanın eksenini oluşturmalarını beklemek de en azından kısa ve orta vadede olanaklı değildir. Çünkü farklı parçalardaki Kürt ulusal hareketlerinin söz konusu parçaların sınırları içerisinde gündeme getirebileceği toplumsal saflaşmalar, her bir egemen ulus-devlet açısından farklı ulusal kriz konjonktürleri yaratacaktır. Bu ulusal kriz konjonktürlerinin bölgesel düzlemde birleşik bir devrimci krize genişlemesi ise somut uluslararası koşullarda raslantısal bir özellik gösterecektir.

Dolayısıyla Türkiye'deki Kürt sorununun çözümünü Ortadoğu çapındaki bütünsel bir çözüm süreci içerisinde ele almak için, Ortadoğu halklarının toplumsal devrim süreçlerinin birleşik bir süreç olarak tırmanması zorunludur. Bu durumda Ortadoğu çapındaki bir çözüm sadece ulusal soruna dair bir çözüm oluşturmakla kalmayacak, ulusların kaçınılmaz bütünleşme süreci yönündeki bir ivmeyi de temsil edecektir. Hali hazırda bizim isteğimiz dışında bu dört ülkedeki toplumsal devrim süreçlerinin gelişiminde, eşitsizliğin ön planda olması nedeniyle, Kürt sorununun Ortadoğu çapındaki bütünsel çözümünün ilk adımında ağırlık, parçalardaki sorunun çözüm düzlemine taşınmasıdır.

b. Bir ezilen halk sorunu olarak Kürt sorunu. Bir ezilen halk sorunu olarak Türkiye'deki Kürt sorunu, diğer yeni sömürgelerdeki ulusal sorunlarda olduğu gibi, iki temel bileşenden oluşmaktadır. Sorunun bir yönünü Kürtlerin kendi topraklarında yaşadıkları bölgesel sorun oluştururken, esas olarak Batıdaki Kürt nüfusu etkileyen diğer temel yön, gücünü tek kültürlü resmi ideolojiden alan kitleselleşmiş ve toplumsallaşmış şovenizm sorunudur.

Bölgesel bir sorun olarak Kürt sorunu. Ulusal baskı siyasetine dayalı bölgesel eşitsizlik ve geri bırakılmışlık sorunu bugün bölgede yaşanmakta olan ulusal başkaldırının maddi toplumsal zeminini oluşturmaktadır. Bölgede yaşanan çöküntüyü, izlenen ulusal baskı siyasetinin dışında dü-

KÜRT SORUNU

şünebilmek olanaklı değildir. Çöküntünün temelinde, bölgedeki sanayi-tarım-sal bileşimin ağırlık noktasının batıdaki sanayi için hammadde ve enerji üretmeye yönelik yatırımlardan oluşması bulunmaktadır. Yerel Kürt nüfusun ekonomik yaşamının ekseninde kapitalizm-öncesi mülkiyet ilişkileri temelinde, geri üretim tekniklerine dayalı tarımsal üretim vardır. Çöküntünün bu yapısal temeli, bölgenin yeni sömürge kapitalizmiyle ulusal baskı siyaseti koşullarında bütünleştirilmesinden kaynaklanmaktadır.

Ulusal baskı siyaseti ve yeni sömürgeciliğin yarattığı çöküntü, 1980 ortalarından itibaren ortaya çıkan silahlı ulusal hareketin bölgede, özellikle de geri kırsal alanlarda, yaygınlık kazanması nedeniyle siyasi bir kriz biçimine de bürünmüştür. Bölgenin özellikle 1970'li yıllarda maruz kaldığı baskı ve yoksullaştırma politikalarının sonuçları, önceki Kürt ulusal isyan hareketlerinden farklı temellere dayanan bir ulusal hareketin doğuş koşullarını yaratmıştır. 1970'li yılların ortalarından itibaren yürürlüğe sokulan kriz ve yeniden yapılanma politikaları, Türkiye'nin diğer bölgelerinden bariz biçimde farklı olarak, bölgedeki ekonomik-toplumsal hayatı ve özellikle yoksul-az topraklı köylüleri yıkıma uğratmıştır. Bölgenin GSMH'dan aldığı pay 1965'deki yüzde 10.39'luk düzeyden 1983'de yüzde 7.8'e gerilemiştir. Bunda bir yandan tarım-sanayi makasının 1976'dan itibaren tarım aleyhine gelişerek neredeyse iki

kat açılmış olması (9) diğer yandan böl-

genin en büyük yatırımcısı olan devletin girişimlerinin durması belirleyici bir rol oynamaktadır.

Bugün bölge ile Türkiye arasında yaşanmakta olan siyasal kriz, gerçekte ulusal baskı siyasetiyle bütünleşmiş yeni sömürgeciliğin krizidir. Bölgenin yeni sömürge kapitalizmiyle bütünleşmesinin genel siyasal koşulları, bir yandan cumhuriyetin resmi ideolojisine, diğer yandan 1946 sonrasında inşa edilen sömürge tipi faşizmin siyasal kurumsallaşmasına dayanmaktadır. Bu durum, yaşanan krizin esas olarak siyasal nitelikte olduğu, "1. cumhuriyetin sonu"na işaret eden bir rejim krizi olduğu tezinin seslendirilmesine neden olmaktadır. Elbette yaşanan kriz, Türkiye toplumunun mevcut rejime ve cumhuriyetin resmi ideolojisine sığmadığını ve bu çerçevenin bütünlüğünün korunmasının artık olanaksız hale geldiğini göstermektedir. Ancak sorunu burjuva liberallerinin yaptığı gibi, rejimin ideolojik-politik karakterine indirgeyerek tartışmak, gerçek temelleri gizlemekte ve çözüm güçlerini belirsizleştirmektedir. Krizin gerçek temeli ulusal baskı siyasetiyle bütünleşmiş yeni sömürgecilik ilişkileridir. Yeni sömürgecilik ilişkilerinin oynadığı kritik rolü anlamak için, Sri Lanka'daki Tamil sorunu önemli bir örnek oluşturmaktadır. Birden çok ulusu barındıran bir toplumsal yapı, ulusal eşitliği içeren bir politik rejimle yola çıktığında bile, yeni sömürgecilik ilişkilerinin gelişimi, bölgesel eşitsizlik sorununu yaratmakta ve bölgesel eşitsizlik de ulusal baskıyı üreterek derinleştirebilmektedir. Dolayısıyla ulusal baskı ve rejimin baskıcı karakteri her durumda yeni sömürgecilik ilişkileriyle ya bütünleşmekte ya da onun doğrudan bir sonucu olarak yaşanmaktadır.

Ulusal baskı siyaseti ve yeni sömürgecilik ilişkilerinden doğan eşitsizliğin ve siyasal krizin çözümünü ise, ne bölgesel kalkınma planlarında, ne de aynı temeli koruyan bir yapı içinde (örneğin burjuva liberallerinin savunduğu bir "2. cumhuriyet") bulabilmek mümkündür. Türkiye'deki yeni sömürge kapitalizminin genel çerçevesi korunarak ezilen halk sorununun çözümü mümkün değildir. Bir başka ifadeyle oligarşinin ezilen halk sorununu çözebilmesi olanaksızdır. (10)

Yeni sömürge kapitalizminin yaşadığı krizin derinleşmesi ise kaçınılmazdır ve yaşanmakta olan da budur. Bölgedeki çöküntü, 13 yıldır sürmekte olan savaş sonucunda dev boyutlara ulaşmıştır. Savaş bir yandan yerel ekonominin daralma eğilimini belirgin biçimde artırmaktadır. Diğer yandan Türkiye ekonomisi açısından kendine özgü bir genişleme yaratmaktadır. Savaş bölgesindeki uyuşturucu trafiğinin gösterdiği büyük

yolaçan bu koşullarda, kırsal egemen sınıflar savaşa dayalı gelir olanaklarına yönelmişlerdir. Koruculuk sistemi kanalıyla doğrudan devlete eklemlenme, bölgedeki feodal egemenlerin ekono-

mik rollerinde köklü bir kopuşu beraberinde getirmektedir. Devletten elde edilen gelirler, uyuşturucu ticareti ve köylülerden alınan haraclar, tarımsal gelirlerin önüne geçmiştir. Devletle işbirliği yapmayan büyük mülk sahipleri ise ya göçe zorlama yoluyla fiilen mülklerinden koparılmış, ya da giderek azalan tarımsal gelirler nedeniyle ekonomik güçlerini yitirmişlerdir. Bölgedeki toplumsal egemenlik ilişkilerinin iktisadi temeli, büyük toprak mülkiyetine dayalı sömürden devletle işbirliğine kaymıştır.

Benzer bir durum, bölgedeki kentsel egemenlik ilişkileri açısından da geçerlidir. Daha önce devlet himayesinde geliştirilen özel sektör, yatırımların durması ve devlet harcamalarının savaşa yönelmesiyle belirgin biçimde savaşa yanlısı olmaya zorlanmış. Savaş yanlısı özel girişimciler teşvik ve himaye görürken, kirli savaşa aktif biçimde katılmayan sermaye sahipleri (kimi zaman öldürülerek) tasfiye edilmektedir. Kısacası kentsel ve kırsal egemenlik ilişkilerinin iktisadi temeli tarımdan savaşa kaymaktadır. Bu ise Kürt egemenlerinin ulusal baskı siyasetiyle daha derinden kaynaşması demektir. Bu koşullarda gündeme gelecek bir "ekonomik çözüm" esas olarak bu bölgesel savaş ağalarının birikimlerini değerlendirme olanaklarını güçlendirecek ve "ekonomik çözüm" ulusal baskı siyasetini hafifletmek bir yana daha da derinleştirecektir. "Ekonomik çözüm", ciddi bir ilerleme kaydettiği durumda bile, daha büyük çıkarları korumak için daha vahşi yöntemlere başvurabilecek olan bir askeri çözümün el altında tutulmasıyla içiçe gelişecektir.

Süregiden savaş, bölgedeki ekonomik ilişkileri ve toplumsal sınıfları da yeniden yapılandırmaktadır. Savaşın birinci temel sonucu bölge üretimindeki genel bir daralmadır. Başlıca üretim alanını oluşturan tarımda sadece 1980'le 1987 yılları arasında, ekili alanlar yüzde 12 genişlemesine rağmen, üretim yüzde 30 gerilemiştir. Hayvancılık ve küçük zanaatlar yıkıma uğramıştır.

Köylülüğün hızla yoksullaşmasına

insansızlaştırma politikası, kent merkezlerine doğru büyük göç hareketleri yaratmaktadır. Yatırımların durma noktasında olduğu bu kentlerdeki göçmenler, yedek işgücü deposu olmaktan uzaktırlar. Göç eden nüfus, bu kentlerde istih-

KÜRT SORUNU

dam alanına sahip olmadığı gibi, orta vadede kentsel pazarı genişletme ve kendi istihdam koşullarını hazırlama potansiyeline de sahip değildir. Bu göçmenlerin hayatta kalabilmek için dayandıkları tek iktisadi temel, yurtseverlik eksenindeki toplumsal dayanışmadır.

Yerel ekonominin yeni sömürge kapitalizmiyle bütünleşmesinin siyasi koşullarını ifade eden ulusal baskı siyaseti, yerel ekonomiyi ortadan kaldırma siyasetine dönüşme eğilimindedir. Bu nedenle ulusal hareket yalnızca ulusal siyasal bir inşaa hareketi olarak değil, aynı zamanda ekonomik-toplumsal inşaa hareketi olarak da yaşanmak zorundadır. Böylesi bir hareket nesnel olarak yalnızca devrimci bir temele dayanabilir. Çünkü Kürt egemen sınıfları artık yalnızca ulusal baskı siyasetinin toplumsal dayanağı olmakla kalmayıp, aynı zamanda yerel ekonomi açısından yıkıcı bir güç haline de gelme ve ulusun genel kitlelerinden bütünüyle kopma eğilimindedir. Bu durum da bir kez daha ulusal hareketin, ezilen ulusun sömürücü ve sömürülen sınıflarını ortaklaştıran bir etnik ulusal hareket olarak değil, bir halk hareketi olarak gelişme temellerini göstermektedir.

Sonuç olarak:

1. Ulusal baskıya dayalı bölgesel eşitsizlik sorunu, yeni sömürge kapitalizminin yarattığı bir sorundur. Bölgesel eşitlik ve siyasi özgürlük sorunu, yeni sömürge kapitalizminin yıkılması sorunuyla kaynaşmıştır.

2. Bugünkü kriz ulusal baskıya dayalı yeni sömürgecilik sisteminin krizi olarak kavranmalıdır.

3. Ulusal hareket ile emperyalizm ve sermaye egemenliği arasında uzlaşmaz bir karşıtlık bulunmaktadır. Kürt egemen sınıflarının yeni sömürge kapitalizmiyle bütünleşmesi, egemen sınıfları kapsayan bir ulusal ittifakı olanaksız kılmaktadır.

4. Ulusal sorunun Kürtlerin kendi topraklarında yaşanan yönünün çözümünde temel toplumsal güç Kürt emekçi sınıflarıdır.

Kitleselleşmiş şovenizm sorunu. Kürt ulusal sorununun ikinci ana bileşeni batıdaki kitleselleşmiş ve toplumsallaşmış şovenizm sorundur. Bölgenin tarımsal ekonomisinin yaşadığı çöküntüyle birlikte batıdaki büyük kentlere göç eden Kürt emekçileri, yoğun bir toplumsal ve kitlesel şovenizm baskısıyla karşı karşıyadırlar. Üstelik son onbeş yılda yaşanan göç hareketleriyle birlikte yaklaşık 10 milyonu bulan batıdaki Kürt nüfusu, bölgedeki Kürt nüfusunu aşma eğilimindedir.

Batıdaki kitlesel şovenizm sorununun kaynağında, geleneksel resmi ideolojinin etkinliğinin yanı sıra, sermayenin emek karşıtı politikaları bulunmaktadır. Sermaye ile emek arasında görece barışçı koşulların egemen olduğu bir ortam-

da, düzen içi sınıf dayanışmasının gelişmesi daha kolaydır. Ancak egemen sınıfların emekçilere karşı açtığı savaş iradi bir müdahalenin olmadığı her durumda emekçi sınıfları daha da böler. Türkiye'deki koşullarda savaş, "savaş"ı beslemekte, batıya doğru yapılan Kürt göç hareketleri, sermayenin yeni istihdam politikalarına uygunluk gösteren bir emek pazarı bölünmesi yaratmaktadır. Üretimin örgütlenmesinde meydana gelen esnek üretim, informal sektörün yaygınlaşması gibi değişimler, ağırlıklı Kürtler ve Türkler arasında parçalanmış bu emek pazarı üzerinden örgütlenmekte, işçi sınıfının eski kitlesinin yeni biçimde çalıştırılmasından çok, yeni bir işçi sınıfı kitlesinin yeni koşullarda çalıştırılması üzerinden ilerlemektedir. Yeni istihdam modeli toplumsal bakımdan en zayıf durumdaki emekçilerin sırtları üzerinde yükselmektedir. Batıdaki Kürt nüfusu sermayenin bu gereksinimi açısından en elverişli emek

Ulusal eşitlik talebini, temel taleplerinden birisi olarak yükseltecek bir emekçi sınıf hareketi, aynı zamanda rejim karşısında açık ve bağımsız bir siyasal taraf olarak örgütlenmiş bir hareket de demektir.

gruplarından birisini oluşturmaktadır. İşçi sınıfına yönelik sermaye saldırısı, yaşamakta olan savaşın yıkıcı sonuçlarını Kürtlere maleden devlet propagandasından güç kazanan, hatta kimi zaman devlete bağlı birimler tarafından örgütlenen şovenizme yaslanarak, vahşi kapitalizme özgü bir emek rejimini Kürt emekçileri üzerinden yürürlüğe sokmaktadır. Benzer bir durum Türkiye'ye göçeden Romenler, Bulgarlar, Çingeneler gibi göçmen ulusal topluluklar ve genç kızlar gibi diğer güçsüz emekçi kategorileri için de geçerli olmakla birlikte en kitlesel ve kalıcı sonuçlarını Kürtler üzerinde göstermektedir.

Batıdaki kitlesel şovenizm ve buna dayalı emek pazarı bölünmesinin muhabatı durumundaki Kürt emekçiler, kendilerine özgü bir ezilen azınlık konumundadırlar. Ancak bu azınlık konumu ne yüzyıl başındaki ulusal azınlık sorunlarıyla ne de Batı Trakya'daki Türkler gibi anayurt toprakları dışında bağımsız bir bölge oluşturan azınlık sorunlarıyla benzerlik göstermektedir. Batıdaki Kürt sorunu daha çok, ABD'deki Porto Rikolular, siyahlar ve Peru ile Kolombiya'nın büyük kentlerindeki Kızılderililer sorununa benzemektedir.

Batıda yaşanan Kürt sorunu, ulusal bir muhteva taşıyan bir toplumsal eşitlik sorundur. Büyük kentlerin nüfusunda önemli bir yer tutan Kürtlerin buralardaki kalcılığı, tek ulusal kültür varsayımına göre kurulmuş kentsel toplumsal düzeni ciddi bir krize sokmaktadır. Yüksek güvenliğini uydu kentlerde yaşayan ve plazalarda çalışan burjuvazi için tek kültür egemenliğinin yol açtığı toplumsal gerilim ancak polisiye bir tehdit oluşturmaktadır. Ancak toplumsal şovenizm ve

ulusal baskıya dayalı emek pazarı bölünmesi, işçi sınıfının hem Türk hem de Kürt unsurları için vahşi kapitalizmin toplumsal koşullarının süreklileşmesi demektir. Ulusal eşitsizlik sorunu emekçilerin sorunudur çünkü ulusal eşitsizliğin sonuçları esas olarak emekçileri etkilemekte, ulusal eşitsizliğin ortadan kaldırılması ise emekçilerin sınıfsal çıkarlarıyla bütünleşmektedir. Kürt emekçilerin mahkum edildiği çalışma koşulları, esasen bütün uluslardan işçi sınıfının asgari yaşam koşullarının geriletilmesiyle sonuçlanmaktadır. Asgari yaşam düzeyinin giderek düşmesi, bir bütün olarak işçi sınıfının koşullarının kötüleşmesi demektir. Bu nedenle batıdaki toplumsal yaşamın çok uluslu, çok kültürlü bir toplum varsayımına dayalı olarak yeniden kurulması batıdaki işçi sınıfı hareketinin önündeki en ciddi sorunlardan birisidir.

Ülkeye egemen olan savaş rejiminin iki temel ayağını oluşturan emperyalizmle yeniden yapılanarak bütünleşme ve kirli savaş siyasetlerinin, apaçık biçimde, üstelik üretim düzleminde kaynaşmasını temsil eden bu durum, emekçi sınıf hareketinin siyasallaşmasının en önemli halkalarından birisidir. Ulusal eşitlik talebini, temel taleplerinden birisi olarak yükseltecek bir emekçi sınıf hareketi, aynı zamanda rejim karşısında açık ve bağımsız bir siyasal taraf olarak örgütlenmiş bir hareket de demektir.

Çok uluslu ve çok kültürlü bir toplumsal yaşam talebi ise, ancak savaş rejimine ve yeni sömürgecilğe karşı toplumsal eşitlik sorununun bütün unsurlarını hedefleyen bir toplumsal devrim mücadelesi içinde geliştirilebilir. Toplumsal şovenizm sorunu toplumsal eşitsizlik sorununun yalnızca bir parçasını oluşturur; sorunun bütünü ise sermayeye dayalı üretimin bizzat kendisi ve bunun yeniden ürettiği bütün toplumsal egemenlik ilişkileri tarafından tanımlanmaktadır. Dolayısıyla batıdaki Kürt azınlık sorununun çözümü için mücadele, genel içeriği anti-kapitalist bir toplumsal devrim çerçevesi tarafından belirlenen ve böyle olduğu için de toplumsal eşitsizliğin diğer tüm bileşenlerine karşı verilen özel mücadeleleri birbiriyle kaynaştıran bir başkaldırının alt başlığı durumundadır.

Ahmet Güngör

Dipnotlar

- (1) Bağımlı ulus, klasik sömürge ve azınlık sorunu, ulusal sorunun tarihsel belirliş biçimleridir. Bağımlı ulus sorunu esas olarak eski tip çokuluslu devletlere, klasik sömürge sorunu klasik sömürge imparatorluklarına, azınlık sorunu modern burjuva ulusal devletlere özgü ulusal sorun tipleri olarak ortaya çıkarlar. Ancak kapitalizmin gelişmesi uluslararası baskı ve egemenlik ilişkilerini de "gelişmesi" ve yeni tiplerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.
- (2) 1980 öncesinde yapılan tartışmalarda bu hataya sık sık düşülmüştür. Güncel sorunlara ilişkin teorik tartışmayı Lenin ve Stalin'in kendi yaşadıkları dönemlerde geliştirdikleri sınıflandırmalara sıkıştıran gruplar, Kürt sorununun çözümünü ısrarla sömürge, bağımlı ulus, azınlık ya da ilhak gibi kavramlarla tanımlanan sorunların

çözüm biçimlerine sıkıştırmaya çalışmışlardır. Ancak günümüzdeki toplumsal çelişkilerin devrimci içeriklerine tarihsel anımsamalar yoluyla değil, yaşadığımız toplumun kendisini, kendi somut gerçekliğini çözümleme yoluyla ulaşılabılır. Bu nedenle söz konusu tartışmalar da akademik tartışmaların ötesine geçememişlerdir.

(3) Kemalist ulusal baskı siyaseti, Osmanlı İmparatorluğu'nun merkezîyetçiliği güçlendirme siyasetinin bölgedeki ifadesi olan, beylikleri vilayete dönüştürme girişiminin doğrusal bir devamıdır. Bu siyasetin temelinde merkezden gelişen kapitalizmin gereksinimleri değil, bağımlı uluslardaki kapitalist gelişme ve İmparatorluğun Avrupa kapitalizminin etkisi altında parçalanmaya başlaması bulunuyordu. Türkiye devletinin bölgedeki egemenliğini mistikbel burjuvaziye kaynak yaratma amacıyla değerlendirmeye yönelmesiyle, kapitalizmin yukarıdan aşağıya inşası sürecinde ortaya çıkan bir durumdur.

(4) Erzurum ve Kars'ta uzak pazarlara yönelik besicilikte sonradan görülen sıçramanın temelleri bu yıllarda devlet girişimiyle oluşturuldu. 1937'de Kars'ta kurulan, İş ve Ziraat Bankalarının ortağı olduğu "Canlı Hayvan İhracatçıları Birliği"nin yönetimi, ilk üç yıl için bu bankalar tarafından atanıyordu. (Y.N. Rozaliyev, Türkiye'de Kapitalizmin Gelişme Özellikleri 1923-1960, Onur Yay., 1978, sf. 119). Tekel'in kurduğu Diyarbakır İçki fabrikası (1932), Bitlis Sigara fabrikası (1936), Malatya Sigara fabrikası (1939), Elazığ Şarap fabrikası (1942), Sümerbank'ın kurduğu Malatya Bez ve İplik fabrikası (1939) bu girişimler arasında sayılabilir. 1943'te Urfa'da 170 bin hektar alan üzerinde kurulan Ceylanpınar Devlet Üretim Çiftliği, kuru ve sulu tarım, sinai bitkiler ve hayvancılık gibi alanlardaki etkinlikleriyle tarımda kapitalizmin gelişmesine yönelik kapsamlı girişimlerdir. (M.Sönmez, Doğu Anadolu'nun Hikayesi (Ekonomik ve Sosyal Tarih), Arkadaş Yay., 1992, sf. 112,115).

(5) "Eski tip çokuluslu devlet" kavramı devletin merkezileşmesi süreci, feodalizmin tasfiyesinden, dolayısıyla da ulusların biçimlenmesinden önce yaşandığı için, güçlü bir egemen ulus ile birkaç güçsüz, bağımlı ulustan oluşan çokuluslu devleti tanımlamak için kullanılır. (Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Çarlık Rusyası ve Osmanlı İmparatorluğu).

(6) Ezilen halk sorunu yalnızca Türkiye'ye özgü istisnai bir olgu da değildir. Aynı sorunun dünyanın başka yerlerinde görülen örnekleri olarak, ilk ağızda, Orta ve Latin Amerika ülkelerinin bir bölümünde yaşanmakta olan Kızılderili sorunu, Sri Lanka'daki Tamil sorunu, Filipinler'deki Moro sorunu sayılabilir.

(7) Tek tek burjuvalar ya da büyük toprak sahipleri ulusal harekete katılabilseler de, bağımsız ve kendi sınıfsal damgalarını taşıyan bir örgütleniş ulusal başkaldırıya taraf olamazlar. Ezilen ulus burjuvazisi ya da büyük toprak sahipleri, bir sınıf olarak ayrı bir politik birlik oluşturmaya yöneledikleri her durumda, egemen ulusun kanatları altına girme eğilimi içinde olacaklardır.

(8) Sömürünün birinci katını üretim sürecindeki sömürü, ikinci katını ise üretimdeki emek yoğunluğu farklılaşması oluşturur. Toplam ekili alanın yüzde 22'sine sahip olan bölgedeki traktör sayısı ülke toplamının yüzde 7.6'sını, kimyasal gübre kullanımı ise batıya göre 1/3 daha geri bir oranı temsil etmektedir.

(9) Tarım-sanayi makası: Tarımsal ve sinai ürünler arasındaki fiyat oranı.

(10) GAP'ın bölgesel eşitsizliği ve geri bırakılmışlığı gidereceği, bölgenin ulusal gelirden aldığı payı belirgin biçimde artıracığı biçimindeki beklenti de hırfaden ibarettir. GAP projesi enerji üretimi ve sulama olmak üzere iki temel gelişme öngörmektedir. Türkiye sanayisinin batı merkezli bileşimi ve tarım-sanayi makası devam ettiği sürece, bu gelişmeler bölge ekonomisinde görece bir genişleme ve bütünleşmeye yol açsa bile, üretiren katma değerin eşitsiz bölüşüm temelini de güçlendirecektir. Bu durum daha sonraki krizlerde bölgesel çöküntünün çok daha ağır biçimlerde yaşanmasına neden olacaktır.

EMEĞ

Toplumsal hareket sendikacılığı

Sınıf hareketinin yeni dönemi tam bir yenilenme dönemi olarak yaşanacak

Bugün genel olarak sınıf hareketi, özel olarak sendikal hareket ciddi bir kriz içinde. Krizin nedenleri yeterince tartışılmıştır. Tartışmanın ana sonuçları şunlardır: Sendikal hareketin krizi kapitalist üretimin yeniden örgütlenmesinin dışında düşünülemez. Geleneksel sendikal örgütlenmenin üzerinde yükseldiği işçi kitlesi, kapitalist üretimin bu yeni örgütlenme modelinde işçi sınıfının genel kütlesiyle kısmi bir çıkar karşılığı içerisine sokulmuştur. Bu durum bir yandan geleneksel sendikaların gücünü azaltır ve bölüşüm mekanizmasındaki rolünü ortadan kaldırırken, diğer yandan geleneksel sendikal yapılar içerisinde örgütlenemeyen geniş bir proleter kitlesi yaratmıştır. 19.yy'ın sonlarında "Yeni Sendikal Hareket" adı altında ortaya çıkan ve politik düzeyde sosyalist ve komünist partilerinin ideolojik-politik önderliğinde gelişen, toplumsal düzeyde düzenli, sermaye-yoğun fabrika istihdamının biçimlendirdiği sendikal mücadele ve örgütlenme modeli tarihsel olarak tükenmiştir.

Sendikaların bölüşüm mekanizmasından dışlanması, aynı zamanda, bölüşüm ilişkileri alanına daraltılmış bir "ekonomik mücadele" kavramının gerçek yaşamda bir karşılığının kalmaması anlamına gelmektedir. Bölüşüm ilişkileri alanına daraltılmış ekonomik mücadelenin politik düzlemdeki karşılığı olan reformist "komünist", "sosyalist" partileri artık dağılmış ya da liberalize olmuştur. Bunların sendikal düzlemdeki karşılığı olan "sendikal bürokrasi" işçi sınıfı hareketi içinde iyice zayıflamış ve bir "kabuk" haline gelmiştir. İşçi sınıfı hareketi "ekonomik mücadele" alanının bizzat kendisini yeniden kurma göreviyle karşı karşıyadır. "Ekonomik mücadele alanı" işçi sınıfının öz-savunma eyleminin doğrudan ürünüdür. Dolayısıyla, "ekonomik mücadele alanının yeniden kurulması" görevi, işçi sınıfının "varolan

kapitalizm" içerisindeki öz-savunma eyleminin örgütlenmesiyle bir ve aynı şeydir. İşçi sınıfının "varolan kapitalizm" içindeki öz-savunma eylemi, sermayenin emeğe karşı yürüttüğü genel ve topyekün saldırıya karşı bir direniş hareketi olarak örgütlenebilir. Bu nedenle, günümüzde ekonomik mücadele, ancak aynı zamanda ideolojik ve politik bir mücadele olarak gerçekleştirilebilir.

Devrimci hareketin genel krizi, bu yeni durumun işçi sınıfı hareketi üzerinde yarattığı tahribatı derinleştirmektedir. İşçi sınıfı hareketinde "sendikalizm" in yaşadığı bürokratik çürümeden doğan boşluk bu nedenle etkili ve iradi bir biçimde doldurulamamıştır, doldurulamamaktadır.

İşçi sınıfı hareketi artık kendisini eski biçimler içerisinde ifade edememektedir. Bu durumun mantıki sonucu, yeni işçi sınıfı hareketinin yeni mücadele ve örgütlenme biçimleri içerisinde yeniden yapılanmasının artık zorunlu hale geldiğidir. Bu yeniden yapılanma ihtiyacı, eski statükoların onarılmasıyla sağlanamaz. Bu bağlamda, eski tipte sendikal örgütlerin yöneticiliğine soyunmakla varolan krize çözüm bulunamaz. Politik önderlik meselesi, krizin genel yapısı içinde ikincil önemde kalmaktadır. Asıl yapılması gereken, mücadele biçimlerinden örgütsel hiyerarşilere kadar her düzeyde tam anlamıyla bir yenilenmeyi ifade eden yeni bir işçi sınıfı hareketi yaratmaktır.

Dünyada sürmekte olan sınıf mücadeleleri, sınıf hareketinde ve sendikal harekette böyle bir yenilenmeye yönelik önemli ipuçları sunmaktadır. Yeni mücadele biçimlerinin ortaya koyduğu bazı özellikler şöyle özetlenebilir: Sınıfın ekonomik ve politik mücadelesinin bütünselliğine ilişkin nesnel bir zemin

mevcuttur ve bu bütünsellik mücadele içinde kendini ifade etmektedir. Örgütlenme sadece işyerleriyle sınırlı kalmamakta, toplumsal yaşamın diğer alanlarında da sürdürülmektedir. Sınıfın bütünsel çıkarlarını savunan bir sendikal örgütlenme ancak bu yolla kurulabilmektedir. Sınıfın bütünselliğini gözetten bir örgütlenme tarzı yürütülmektedir. Örgütsel yapılarda tek bir hiyerarşi ile yetinilmemekte; paralel hiyerarşiler oluşturulmaktadır. Örgütlenmede çok çeşitli araçlardan yararlanılmaktadır. Toplumun ezilen kesimlerine yönelik çeşitli hizmetler devreye sokulmaktadır. Bütün bu yeni dinamikler "toplumsal hareket sendikacılığı" başlığı altında toplanabilir.

Toplumsal hareket sendikacılığının inşası için öncelikle bağımsız bir hareket zemini kurulmalıdır. Bu zemin, sınıf hareketinde yer alan ve işçi sınıfı hareketinin gelişmesine katkıda bulunabilecek her bileşene açık olmalıdır.

Türkiye'de 1980 sonrasında sınıf hareketinde iki önemli dönemeçten geçilmiştir. Birincisi, 1989 Bahar Eylemlerine de klavuzluk eden işyeri komite ve konseyleri; ikincisi, kamu çalışanları sendikalarının kuruluş dönemine damgasını vuran fiili, meşru ve demokratik sendikal mücadele anlayışıdır. Şimdi benzer bir dönemeçten geçilmesi gerekmektedir. Bu süreçte damgasını vuracak anlayış ise "toplumsal hareket sendikacılığı" olacaktır.

Toplumsal hareket sendikacılığı temelinde gelişecek olan işçi sınıfının yeni sendikal hareketi, tarihsel köklerini 1946 sendikacılığının "devletten kopuş ve sınıfın kendisine dayanma" özelliğinde, '60'lı ve '70'li yıllardaki DİSK'in "bağımsız sınıf tavrı"nda, '89 İşçi Baharı'nın kendisini komiteler ve konseylerde ifade eden "anti-bürokratik" özelliklerinde, '90'lı yılların kamu çalışanları hareketinin "fiili örgütlenme ve meşru mücadele" anlayışında bulmalıdır. Yeni işçi sınıfı hareketinin köklerini alacağı bu devrimci gelenekler, işçi sınıfının bugünkü gerçekliği ile bütün-

leştirilerek geleceğe taşınmalıdır. Bu ise, herşeyden önce sermayenin emeğe karşı genel saldırısından en şiddetli etkilenen sınıf kitlesinin direnişinin, hak ve özgürlük eyleminin örgütlenmesi pratiği içerisinde gerçekleştirilebilir. Bu kitle, özelleştirme saldırısının topun ağzına getirdiği emekçi kitlesi ve vahşi kapitalizm koşullarında çalışmaya zorlanan yeni işçi sınıfı kitlesidir.

Böylesi bir sendikal hareketin inşası için, öncelikle bağımsız bir hareket zemini kurulmalıdır. Mevcut sendikal ve siyasal odakların böyle bir zeminin inşasında ilk hareket noktası olamayacakları açıktır. Ama bu, toplumsal hareket sendikacılığının üzerinde yükseleceği bağımsız hareket zemininin dışlayıcı bir zemin olarak tasarlanması gerektiği anlamına gelmez. Aksine bu zemin, yeni işçi sınıfı hareketinin gelişmesine katkı sunabilecek her bileşene açık olmalıdır.

Çalışmanın birinci evresinde ideolojik bir kampanya yapılmalıdır. Bu kampanyada toplumsal hareket sendikacılığını olabildiğince popülerleştirerek ("Toplumsal hareket sendikacılığı, sınıf ve kitle sendikal anlayışının kapitalizmin yeni evresine uyarlanmış ve geliştirilmiş halidir" gibi) sendikal hareketin kadrolarına taşımak gereklidir. Bu süreçte her türlü propaganda aracından yararlanmak gerekir. Kalıcı bir üssün oluşturulması ve zamanla alt kurumların (yayın, eğitim vb.) yaratılması sürecin öngörülebilir hedefleri arasında yer almalıdır. Ancak bu konuda aceleci davranılmamalı, öncelikle toplumsal hareket sendikacılığının kadrolarının, yani taşıyıcılarının ortaya çıkarılması hedeflenmelidir. Bu kadrolarına ancak somut mücadele pratikleri içinde militan bir eylem çizgisinin önderliğini üstlenerek oluşacağı açıktır. Sürecin somut olarak planlanması, bu süreçte aktif olarak yer alacakların kolektif kararıyla gerçekleştirilmelidir.

Bu hazırlık süreci boyunca, aynı bakış açısını taşıyacak ayakları oluşturmaya

EMEK

yönelinmelidir. Özellikle, sendikal kadroların basitçe bir araya gelip kriz içindeki sendikalara yönelik reaksiyonlar bir tutumla yetinmeleri, enerjinin boşa harcanmasına yolaçabilecek ciddi hataların başında gelmektedir. Oysa yeni zeminlere, yeni bir tarzla, yeni kadrolar oluşturmak amacıyla yönelmek gerekmektedir. Bu doğrultuda bugüne dek ortaya atılan işçi evleri, fiili il meclisleri gibi somut biçimler öğreticidir. Bu örgütlenme modelleri geliştirilmelidir. Bu örgütlenme biçimleri yeni hareketlenme dinamiklerinin kadrolarını yaratmaya ve toparlamaya yönelmelidir. Bu doğrultuda sorunların yerel, sektörel boyutlarıyla sınırlı kalınmamalı, ülkedeki genel siyasal gelişmelerin bu sorunlarla bağı kurulmalı, ülke sorunları konusunda doğrudan taraf olan bir eylem çizgisinin çağrısı yapılmalıdır.

Bugün sendikalar, odalar ve birçok demokratik kitle örgütünün sistemin restorasyonu sürecine doğrudan dahil edildiği açıktır. O nedenle de mevcut kurumların özellikle de geleneksel sendikal yapıların MGK'nın yönlendirdiği sistemin yeniden yapılanmasının karşısında duramayacağı ve bunun alternatifini yaratamayacağı açıktır. Emekçilerin alternatifinin, yani bir üçüncü cephenin, en militan köşe taşlarından birisi toplumsal hareket sendikacılığı olabilir.

Mevcut sol partiler ve bir çok devrimci siyasi grup şu anki sendikal krize ilişkin hiçbir ciddi çözüm önermemektedirler. Sadece sendika yönetimlerine taraftarlarını sokup, sendikal kurumların siyasi, mali olanaklarından yararlanmayı hedeflediklerinden, özellikle sol partiler ve bir ölçüde de sol grupların yönetimlerdeki duruşları nesnel olarak sistemle uyuyan geleneksel sendikal yönetim yapılarından farklı değildir. Bu da bu kurumlardaki statükoculuk eğilimlerini güçlendirmektedir. O nedenle, toplumsal hareket sendikacılığı asla çeşitli sol parti ve grupların ittifakı, toplamı olarak ele alınmamalıdır. Tersine, bu kesimlerin hatalı yaklaşımlarından vazgeçmelerinin önü açılmalıdır. Parti ve gruplar tekelinde yürüyen sendikal faaliyete karşı "sağcı" bir tepkinin, "siyaset karıştırmayalım" lafzıyla geliştiği görülmeli politik grupların işçi sınıfı hareketi içinde, bir eylem çizgisini temsil etmeye değil, sadece politik grup oluşturmaya dayalı tutumu pratik biçimde eleştirilmelidir.

Sendikal hareketin tarz, kadro ve tabanındaki bu değişim uzun bir mücadele süreci gerektirir; bugün ise bunun başındayız bile denemeyecek bir noktadayız. O nedenle çok daha köktenci tercihlere yöneldiğimizi akıldan çıkartmayan, kısa vadeli, uzlaşmacı ve kaçamak çözüm arayışlarına karşı, uzun vadeli, radikal ve kararlı bir yolun ilk kalıcı adımlarını oluşturma tercihi güçlendirilmelidir.

Geleneksel bürokratik sendikalarda yaşanan birçok anti-demokratik uygulamayı reddeden kamu çalışanları hareketi içinde tüzüğe, iç hukuka ve geleneklere ters düşen uygulamalar yaşanıyor. Ortaya çıkışında ve mücadelesinde fiili, meşru, militan ve demokratik özellikleriyle, bürokratik, devletçi sendikalardan ayrılığını açık ve net bir biçimde ortaya koyan bu hareketin kendini vareden temel ilkeleri çığnıyor.

Bunun kimi küçük örnekleri çeşitli zamanlarda, farklı birimlerde görülmüş olsa da, Eğitim-Sen Adana Şubesi'nde yaşananlar ve Eğitim-Sen Genel Merkezi'nin tavrı, kamu çalışanları hareketi içinde ortaya çıkan tehlikeli bir eğilimin habercisi niteliğinde.

Eğitim-Sen Adana Şubesi Olağan Genel Kurulu'nda yönetime seçilen EMEP taraftarları ile "Sınıf İnisyatif" gruplarının "önderliği" başarılı bir yönetim örneği sunamamıştır. Yönetimin, üyelerin görüş ve önerilerini dikkate almayan dışlayıcı tavırlarından kaynaklı sorunlar büyüme eğilimi gösterince Olağanüstü Genel Kurul'a gitmekten başka yol kalmamıştır. Olağanüstü Genel Kurul, içinde Devrimci Öğretmenler'in de yer aldığı geniş bir üye topluluğu tarafından savunulmuştur. Yeterli imza toplanmış ve Olağanüstü Genel Kurul kararı alınmıştır.

Buraya kadar herşey normaldir. Asıl sorunlar ve normal olmayan gelişmeler bundan sonra başlar. Karar Eğitim-Sen Genel Merkezi'ne bildirilerek Olağanüstü Kongre süreci başlatılır. Eğitim-Sen Genel Merkezi'nin "Olağanüstü Genel Kurul'un işyerlerinden yeni seçilecek delegeler ile toplanması" gerektiğini bildiren yazısı sendikal hareketi derinden yaralayacak bir tarzın ilk işaretleridir. Yeni delege seçiminin gerekçesi ise "Olağan Genel Kurul yapıldığında Adana'ya bağlı olan Osmaniye ilçesinin şimdi ayrı bir il olması"dır.

Bu yazı ve gerekçesi hukuksuzluğun ve tüzük ihlalinin ilk adımıdır. Çünkü bir olağan genel kurul için seçilmiş delegelerin, delegelik hakları bir sonraki olağan genel kurula kadar devam eder. Delegelik hakkını kazanmış (seçilmiş) olan üyeler meslekten ayrılırlar, şube sınırları dışında bir başka birime atansalar bile yeni bir olağan genel kurula ve bu arada yapılan/yapılacak olağanüstü genel kurula da seçilmiş delege olarak katılma hakkına sahiptirler.

Eğitim-Sen Genel Merkezi'nin olağan genel kurulda seçilen delegelerin delegelik hakkını hiçe sayan ve Adana Şubesi Olağanüstü Genel Kurulu'nun yeni delegeler ile toplanmasını isteyen kararı EMEP taraftarları dışında tüm grup, çevre ve üyeler tarafından tepkiyle karşılanırken, aralarında Devrimci Öğretmen grubunun da bulunduğu gruplar ve üyeler (buna Adana Şube'sine üye bulunan ÖDP

taraftarları ve Sendikal Birlikçiler dahildir) biraraya gelerek böyle bir hukuksuzluğa ortak olmamak için işyerlerinde yapılacak yeni delege seçimlerine ve şube Olağanüstü Genel Kurul seçimlerine katılmama kararı almışlardır. Tüm bu gelişmeleri Genel Merkez'e bildirerek geç olmadan sendikal hareket içinde çok tehlikeli tartışmalara ve uygulamalara yol açacak bu durumun giderilmesi ve genel merkezin buna alet olmaması uyarısını yapmışlar, ancak değişen birşey olmamıştır. Daha doğrusu genel merkezde bu uyarıya/talebe açık yanıt verecek bir muhatap bulunamamıştır.

Bu sözde Olağanüstü Genel Kurul'un ardından işyerlerinde ciddi huzursuzluk ve tepkiler oluşmuş ve toplu istifalar gerçekleşmeye başlamıştır. Kongreye katılmayan tüm grup ve çevrelerin, kongre sonrasında, Genel Merkez'in tavrını eleştiren ve sonuçları hakkında uyarın bir metin kaleme alarak yöneticiler ile görüşme talep etme kararı, son anda Eğitim-Sen Adana Şubesi üyesi olan ÖDP'lilerin karşı çıkması ve o zamana kadarki tavırlarını terkedip mevcut oldu bittiyi "grubunun yüce çıkarları uğruna" utançaça onaylamaları nedeniyle hayata geçirilememiştir.

Eğitim-Sen Adana Şubesi Olağanüstü Genel Kurulu vesilesiyle ortaya çıkan bu sorunun önemli bir yanı tüzük ihlali ve hukuksuzluk ise diğer yanı da salt yönetimlerde yer almak uğruna ilkesiz ve programsız olarak Eğitim-Sen Genel Merkezi'nde biraraya gelen ÖDP'lilerle, Sendikal Birlikçilerin başka sendikalarda ve şubelerde EMEP'lilerle arayış bozmak adına, sendikal hareketi değil kendi dar grup çıkarlarını düşünerek sergiledikleri anti-demokratik davranış tarzıdır. ÖDP'lilerle, Sendikal Birlikçiler Genel Merkez yönetiminde çoğunluk durumundadırlar ve

istedikleri kararı çıkartabilirler. Eğitim-Sen Genel Merkezi'nde bulunan sözkonusu grup temsilcilerinin Adana Şubesi'nde bulunan kendi taraftarlarının düşüncelerini bile dikkate almamaları yaşanan şeyin aslında grup çıkarlarını da aşan kişisel kariyer hesaplarından kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Eğitim-Sen Adana Şubesi'nde ilkesizlik, programsızlık, dar-grupçuluk ve kişisel kariyerizmin sendikal hareketi nerelere götürebileceğinin çarpıcı bir örneği yaşanmıştır.

Devrimci Öğretmenler ve Devrimci Kamu Çalışanları, sendikalarımızın gerçek sahipleri ve sendikal hareketimizin güvenceleri olan üyelerimizle birlikte sendikamızı ve sendikal hareketimizi temel ilkelerinden uzaklaştıranlara, yaratılan değerleri yoketmek isteyenlere, örgüt suçu işleyenlere, örgütsel kararları ve hukukumuzu yok sayanlara, dar grupçuluğa ve geleneksel-bürokratik sendikalarda görülen burjuva ayak oyunlarına karşı mücadele ederek, hiç kimseye prim vermeden kamu çalışanlarına ve sınıf hareketine karşı sorumluluklarını yerine getireceklerdir.

Kamu çalışanları hareketi içinde gelişen

Tehlikeli Bir Eğilim

EMEK

Sermayenin saldırılarının yoğunlaşması, geleneksel sendikal yapıların ise saldırılar karşısında sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarını karşılayamaması Meksika, Venezuela, Arjantin, Uruguay, Filipinler, Güney Afrika, Brezilya, Güney Kore gibi ülkelerde yeni sendikal hareketlerin ortaya çıkışına neden oldu. Ülkemizde de 80'li yıllarla birlikte geleneksel sendikal tarza pek de benzemeyen bir biçimde, işçi sınıfının yeni bir dinamiği olarak kamu çalışanları hareketi ortaya çıktı.

Kamu çalışanları hareketinin en önemli eksikliği bir sendikal mücadele geleneğinden ve birikiminden yoksun olmasıydı. Ancak bu eksiklik geleneksel-bürokratik sendikal çizgiye "bulaşmamış olması" açısından "hayırlı bir durum" olarak değerlendirilebilir. Yani kamu çalışanları sendikal hareketi olumluluğu ve olumsuzluğu bağrında taşıyan kritik bir noktada doğdu. Bu hareketin geleceği kuşkusuz önüne koyacağı sendikal strateji ve programa, bu programı yaşama geçirecek önderlere ve kadrolara göre belirlenecekti.

Kamu çalışanları hareketi başlangıcından 20 Aralık 1994'e kadar geçen dönemde eksikliklerine rağmen genel olarak olumlu denebilecek bir hat üzerinde önemli kazanımlar elde etti. Bu dönem sendika hakkının fiilen kullanılarak elde edildiği ve kamu çalışanları kitlesi içinde devletin işveren olduğu bilincinin oluştuğu bir süreç oldu. 90-94 arası kapsayan bu dönemin başarısını belirleyen etmenleri esas olarak şöyle saptamak doğru olacaktır:

- a- Dünyada ve ülkemizde işçi sınıfı mücadele tarihinin birikimi,
- b- İşçilerin inisiyatifine dayalı işyeri komiteleri aracılığıyla gelişen '89 bahar eylemleri,
- c- Kamu çalışanları hareketine önderlik eden devrimci-sosyalist kadroların varlığı,
- d- Sendikal mücadelenin "hak verilmez alınır" şiarıyla, fiili, meşru, militan, demokratik bir zeminde sürdürülmesi.

Önemli kazanımların elde edildiği bir sürecin ardından gündeme gelen KESK'in kuruluşu yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen birçok iyi niyetli sendika yöneticisinde ve üyelerde, kamu çalışanlarının birleşik mücadelesinin yeniden yükseleceği umudunu yarattı. Ancak sürecin ihtiyaçlarına yanıt olabile-

cek bir yeniden yapılanma programı ortaya konulamaması, 90-94 döneminde yakalanan kitleliliğin, mücadelenin, heyecanın, umudun ve emek cephesinde yaratılan sempati ve güvenin kaybedilmesine neden oldu.

Devrimci kamu çalışanlarının da içinde olduğu, çeşitli sendikalardan kamu çalışanları tarafından hazırlanarak KESK kuruluş kurultayına sunulan ve bir yeniden yapılanma programının taslağını içeren "Bir Mücadele Örgütü İçin" isimli broşür ve yine KESK'in 1. Olağan Genel Kurulu'na "Fiili, Meşru Bir Mücadele Örgütü İçin" adıyla sunulan benzer içerikli program taslağı ve bir program kurultayı önerisi KESK yönetimi için anlaşmış olan ilkesiz, programsız blok tarafından o günlerde dikte alınmadı.

Ancak bugün KESK yöneticileri günü birlik, dönemsel çıkışlarla ve eylem programlarıyla işlerin yürümediğini, utangaç bir biçimde de olsa dile getirmektedir. Zira kitlelerin sendikalardan ve sendikal mücadeleden hızla uzaklaştığı, birçok sendikada istifaların yaşandığı, gerçekleştirilen eylemlere sendikal aktivistlerin ve yönetimi paylaşan grupların bile katılmadığı bu süreçte işlerin

Kesk: İşyerine, mahalleye, Özgürleşmeye

iyi gittiğini iddia etmek mümkün değil. Bu durum KESK yöneticilerinin sorunun temel nedenlerini tesbit ettikleri anlamına gelmiyor. Zira onlar hala yaşanan sorunları ya ülkenin içinde bulunduğu

konjonktürle, ya da yönetiminde birlikte oldukları grupların meselelere farklı bakışları ile açıklama eğilimindedir. Ancak sürekli değişen gündemlerin ardına takılıp gidildiği, işyeri çalışmalarını bir yana, buralara eylem haberlerinin, eylemlerle ilgili bildiri, afiş ve dökümanların bile ulaştırılmadığı gerçeği sorunların bu kadar basit nedenlerden kaynaklanmadığını ortaya koyuyor. KESK yönetiminde olan grupların sendikal hareketin yürütülüşüne dair ortak bir bakış açısına sahip olmadıkları bir gerçek. Ancak bunun sendikal mücadeleye ve sınıf hareketine bakış farklılıklarının da geleneksel sendikal anlayış çerçevesinde bir farklılık olduğu gelinen noktada açıkça görülebiliyor.

Kamu çalışanları hareketi, henüz kendini vareden temel özelliklerini tümüyle kaybederek DİSK, Türk-İş ve Hak-İş gibi uzlaşmacı, devletçi, bürokratik bir sendikal hareket haline gelmemiştir. Hala kendini yeniden ayağa kaldıracak ve mücadeleyi başarıya taşıyacak olumlu

dinamikleri bünyesinde barındırmaktadır. Sürece müdahale edilmediği, tüm önyargı ve politik hesaplardan uzak bir eleştiri-özeleştirici süreci yaşanmadığı takdirde elbette kamu çalışanları hareketi tüm olumlu özelliklerini yitirecektir. Hareketin sorunlarının yapısal olduğu görülmeyerek geçmişin tekrarına dayalı üç-dört aylık eylem programları ile sürecin devam ettirilmeye çalışıldığı koşullarda KESK'in de işçi sendikalarının yakalandığı amansız hastalığa yakalanarak yoğun bakıma alınacağını söylemek için kahin olmak gerekmiyor. Hareket henüz yatağa düşmediyse de bünyesine virüs girmiştir. Egemen geleneksel sendikal anlayış bir çare olsaydı, işçi sendikalarının içine düştükleri krizden kurtulmasına çare olurdu. Burada "ama Türk-İş, DİSK, Hak-İş konfederasyonlarının yönetimine çöreklenenler sendika ağalarıdır, elbette onlar sınıfın sorunlarını çözemez, sendikal hareketin içine düştüğü krizden kurtulmasına önderlik yapamazlar" demenin geçerli bir mazeret ol-

madığını belirtmek gerekir. Evet onlar sınıfın ve sendikal hareketin başına musallat olmuş sendika ağalarıdır, bu doğru. Ama Türk-İş, DİSK, Hak-İş içindeki kimi sendikaların merkez ve şubelerinde yönetici, işyerlerinde işyeri temsilci olan sosyalist, devrimci işçiler ve işçi önderleri de vardır. Ve onlar da tüm iyi niyetlerine rağmen geleneksel sendikal tarzın sınırlılıklarını aşarak, sendikaları içinde olduğu krizden kurtarmamaktadır.

Sendikal hareketin bir kriz içinde bulunduğu, işlerin iyi gitmediği birçok çevre tarafından açık ya da gizli olarak dile getirilmektedir. Bugün sendikal mücadelenin etkinlik alanını salt işyerleri ile sınırlandırmayan, tüm çalışanların birleşik mücadele hattının yaratılması perspektifi ile oluşturulacak bir yeniden yapılanma programı hem kamu çalışanları hareketinin hem de ülkemiz sınıf hareketinin en önemli ihtiyacıdır. Şimdi yapılması gereken "küreselleşme" ya da "yeni dünya düzeni" koşullarında, sermayenin özelleştirmeler başta olmak üzere tüm saldırılarına karşı tüm dünyada emekçilerin yürüttüğü mücadelelerden de dersler çıkararak ülkemiz somutunda güçlü, etkili, yaygın bir sendikal hareket yaratmaktır. Çünkü tarih en güç dönemlerde bile ezilenlerin baskı, zorbalık ve sömürüye karşı sürdürdüğü mücadelelerin tarihidir.

KESK yöneticileri hala yaşanan sorunları ya ülkenin içinde bulunduğu konjonktürle, ya da yönetiminde birlikte oldukları grupların meselelere farklı bakış açılarıyla açıklama eğilimindedir

MUHALEFET

ÖLÜLER ALTIN TAKMAZ

Bilirler ki delidir ruhumuz
Biliriz ki deliyiz, uslanmayız
yok olmayız
Ey para için öldürenler, kurutanlar
Ey para için kendilerini ve halkımızı
Artvin'i satanlar
Çoğalıyor deliler çoğalıyoruz
Kaçamayacaksınız

Çünkü bütün yollar bizim
Artvin'de havaalanı yok.

Artvin'de de Bergama'da olduğu gibi bu kez Kanada'lı şirket Comincon, doğayı ve halkın tepkilerini hiçe sayarak siyanürle altın aramaya hazırlanıyor. Artvin halkı yaşamının zehir edilmesine izin vermeyecek!

Ölüler altın takmaz. "Ölüler altın takmaz!" Bu sloganla kopup geldi Artvinliler: köylerinden, ilçelerinden ve sokaklarından. Yediden yetmişe hep birlikte haykırdılar. Kanada'lı şirket Comincon'un siyanürle altın çıkarma çalışmalarına. O yeşilim Artvine göz diken, doğasını, insan sağlığını kar emelleri için hiçe sayan aç gözlü yabancı sermayeye, "Defolun Artvin bizindir" dediler. "Siyanürlü şirket Artvini terket" dediler.

7 Haziran günü Yeşil Artvin Derneği ve Artvin İçin Sivil İnisiyatif öncülüğünde bir miting düzenlendi. Mücadelenin daha ilk eyleminde 1500 civarında bir kalabalığın toplanması, kitlesel tepkinin gelecekte daha güçlü olacağının ilk habercisiydi. Mitinge ÖDP, Halkevleri, CHP, KESK ve Artvinli devrimci gençler kitlesel biçimde katıldılar. Özellikle devrimci gençlerin attığı sloganlar, miting düzenleyicilerinin "Aman devlet babaya dokunmayalım, mitingi siyasal bir muhtevaya

Anadolu ilk kez
tanık olmuyor
köylünün
doğasına
dişiyle
tırnağıyla sahip
çıkmasına...
Defalarca
geldiler
zehirlerini
salmak için
toprağa,
defalarca
kovuldular...

latıyordu.

Yüreklilerindeki fedirginliği ve "Biz bunları çok yaşadık ve gördük" zihniyetini, çok bilmişliklerini siyaset tarzı haline getirenlerce rağmen gençler inadına, "Halkız haklıyız kazanacağız", "Ne istiyoruz, Yaşamak, Ne zaman, Hemen şimdi, Gitmeyecekler, Kovacağız, Vermeyecekler, Alacağız", "Comincon defol Artvin bizindir" sloganlarını haykırdılar. Büyük çoğunluk da gençlerin sloganlarını paylaştı.

Bizler mücadele oluşumlarının,

sokmayalım" çabasına rağmen, mücadele nin hangi bilinçle ve tarzla yürütülmesi gerektiğini anlatıyordu.

bütün Artvinlilerin duyarlılığını bir muhalefet ve örgütlenme bilinci yaratacak tarzda harekete geçirebilmesini sağlamak gerektiğini biliyoruz. Bunun için meşru eylemlerin hayata geçirilmesi, köylerde ve ilçelerde komitelerin oluşturulması, Artvin'i yabancı sermayeye peşkeş çekmeye çalışan sisteme karşı bir mücadelenin geliştirilmesi ve Artvin'in geleceği ve özgürleştirilmesi için her türlü eylemin örgütlenmesi çağrısını yükseltiyoruz. Bergama halkının mücadelesinin bir örnek, hem de hayal gücümüzü zenginleştiren bir örnek olduğunu biliyoruz ve haykırıyoruz: Öfkemiz isyan olacak ve sermaye Artvinden defolup gi-de-cek. Gitmezlerse eylemlerimiz daha sonuç alıcı o-la-cak.Söz.

Bir gezi bir eylem

Yaptığımız tartışmalarda, tek başına birkaç yüz kişi ile yapılan yasal miting gibi eylemlerin siyanürle altın çıkarmaya çalışan şirketin teşhir ve tehdit etmenin tek yöntemi olamayacağını, meşru eylemlerin gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulamıştık.

Her yıl Artvin'de Kafkasör festivali düzenleniyor ve bu festivale onbinlerce kişi katılıyor. Bir bahar akşamı Karadeniz kıyısında arkadaşlarla bir araya geldik, tartıştık ve karar aldık. Bir kır gezisi yapıp, burada altın madeni çıkaranlara karşı mücadele programını tartışmaya ve ilk bağımsız eylemimizi o akşam Kafkasör festivalinde gerçekleştirmeye karar verdik.

14 Haziran Cumartesi günü taktık şapkalarımızı, yeşil, çıktık bir dağın yücüne, organizasyondaki eksikliklere rağmen kalabalık oluşumuz sevindiriciydi. Çıkarken polisin özel aramasına takıldık. Bizim için farketmezdi. Binlerce kişi arasındaki iki yüz insandan onlar korkuyorlardı. Vardık güzelliğiyle eşsiz yerimize, tartıştık, halay çektik, türkülerlendik. Karar almıştık ya, gidecektik Kafkasör'e, çınlayacaktık kulaklarda. Geldik Kafkasör'e nihayet, bütün arkadaşlarımız horonların her bir çeşidini içtiller.

Ve geçtik yürüyüşe...

Alkışlarımız insanları çadırlarından fırlattı. Şaşkın gözlerle izlediler ve yürekli bakışlara dönüştüler. Alkışlarımıza, türkülerimize alkışlarını kattılar. Şaşkındılar, çünkü yüzlerce kişi yürüyordu kolkola, sıra sıra. Anladılar niye yürüdüğümüzü.

Katıldılar, daha gür çıktı alkış sesleri. Çav Bella'yı duyanlar zaferi işaretlediler bizlere. Sıra sıra polisleri, özel timleri aştık. Onlar da şaşkındılar. Ne yapsınlardı, gençler yüzlerinde gülümseyişleriyle, alkışların müziğini yapıyorlardı. Şapkaları ne istediklerini, alkışları var olduklarını, Artvin'i para için mahvetmeye çalışanlara teslim etmeyeceklerini gösteriyor, türkülerleriyle zaferi, cesareti, safları sıklaştırıyorlardı. Bir kilometre yüründü. Geldik binlerce insanın toplandığı boğa güreşi alanına, alkışlarımız ısıklara karıştı. Duydular, binleri uyardı, şaşkına çevirmiş ve anlatmıştık. Ve sermayenin değerli koruyucuları çıktı karşımıza nihayet. "Durdurdular". Durduk, bir arkadaşımıza veryansın ettiler, "Yasadışıyız" dediler. Sevinдик, verilen cevap çok netti. "Biz Artvinliyiz, alkışlamak için, bağırarak, haykırmak için kimseden izin almayız. Yaşamak için, Artvin'in yaşaması için her şeyi yaparız. Siyanürlü şirket Artvin'i terketsin" dedik. "17 yıldır bu festival oluyor böyle eylem falan olmadı, buraya yabancı konuklar, üst rütbeliler geliyor, rahatsız oluyorlar, festivalin geleceğiyle oynamayın" dediler. Cevap yine netti. "Artvin'in, bizim geleceğimizle oynayanlar bizden rahatsız olacaklar."

Güçlü bir alkış bile, onbinlere derdini anlatabilir. Onbinler bugün anlamazsa bile yarın alkışlarımızı muhakkak duyacak ve yumruklarıyla saflarımıza katılacaklar.

Şimdi Artvin'in özgürlüğü için mücadele zamanı...

Eurogold arlanmak, uslanmak bilmiyor. Ne mahkeme kararı dinliyor, ne kamuoyu baskısı... Ama Bergamalılar "Ağır ellerini toprağa basıp doğruldular" çoktan ve "kahredip yaratmanın" ne olduğunu gösteriyorlar dosta düşmana..

İNSAN HAKLARI

İHD'ye
Dokunma!

Toplumsal muhalefetin ve onun bileşenlerinin egemenlerin kendi içindeki çıkar savaşımında taraf kılınmaya ve egemenlerin -aslında birbirinden pek de farkı olmayan- blokları yanında saf tutmaya zorlandığı geçtiğimiz süreçte, sendikalar ve demokratik kitle örgütleri demokrasi adına siyasete müdahaleye çağırılıyor, toplumun önemli bir kesimini temsil ettikleri sıkça tekrarlanıyor, koalisyon öncesi görüşleri alınıyordu. "Sivil inisiyatif" sözü değere binmiş, yıllardır yok sayılan kitle örgütleri birer sözcü konumuna getirilmişti. Ama barış, özgürlük ve eşitlik savunusu, rejimin turnusol kağıdı olmaya devam ediyor. Rejimin savaş ve emperyalizmle bütünleşme politikaları doğrultusunda yeniden yapılandırıldığı bir süreçte, savaşa karşı barışı, gericiğe karşı özgürlük ve eşitliği ve çetelere karşı halkı savunan muhalefet güçleri, yok edilmesi gereken gerçek düşmanlar olarak tanımlanıyor.

Sendikalar, demokratik kitle örgütleri, onların yöneticileri ve üyeleri MGK'nin gösterdiği yolun dışına çıktığında yine gözaltı, yine baskı, yine cezaevi ile karşı karşıyalar. Ankara'da ABD'nin Orta Doğu'da uyguladığı politikaları protesto etmek isteyen siyasi

parti, sendika ve demokratik kitle örgütü yönetici ve üyelerinin gözaltına alınması ve tutuklanması; İHD'ye yönelik son dönemde yoğunlaşan saldırılar, rejimin MGK kontrolü dışında bir muhalefete karşı tahammülsüzlüğünü gösteriyor.

13 Mayıs 1997 günü İHD Diyarbakır Şube yöneticilerinin keyfi olarak gözaltına alınması ve 14 Mayıs 1997 günü İHD Diyarbakır Şubesi'nin, Diyarbakır Valiliği tarafından kapatılması ile başlayan süreç, yaklaşık bir ay gibi kısa bir

dönemde İHD'ye ve insan hakları aktivistlerine yönelik sistemli bir saldırıyı ülke gündemine getirdi.

İHD Diyarbakır Şubesi'nin ardından 4 Haziran 1997 günü İHD Malatya Şubesi polis tarafından basıldı ve ardından şube valilik tarafından kapatıldı, şube başkanı görevden alındı. 7 Haziran 1997 günü 223 barış savunucusu ile birlikte "barışı savunduğu" için gözaltına alınan İHD Ankara Şube başkanı, 12 Haziran 1997 günü 48 kişiyle birlikte Ankara DGM tarafından tutuklandı. Ardından 20 Haziran 1997 günü İHD İzmir Şubesi, 24 Haziran 1997 günü İHD Konya Şubesi polis tarafından basıldı ve il valilikleri tarafın-

dan şudan bahanelerle kapatıldı. Sonrasında İHD Urfa Şubesi başkanı akıl almaz komplolarla gözaltına alındı, gözaltında işkenceye maruz kaldı ve sonrasında tutuklandı. 27 Haziran günü ise İHD Urfa Şubesi kapatıldı. İHD'nin Genel Merkez ve şubeler düzeyinde gerçekleştirmek istediği panel, forum, imza standı, afiş vb. bir çok etkinlik yine son dönemde birer birer yasaklandı.

Son dönemde İHD yöneticilerine dernek faaliyetleri nedeni ile açılan soruşturma ve davaların sayısında yaşanan gözle görülür artış ve Ankara Valiliği

tarafından "İHD'nin kapatılması" istemi ile açılan dava tüm bunların "münferit" olaylar

olmadığını gösteriyor.

Öte yandan Ankara'da 7 Haziran 1997 günü ABD'nin Ortadoğu'da uyguladığı politikaları protesto etmek isteyen 223 barış savunucusu elçilik önünden ve daha sonra basın açıklaması yapmak üzere toplandıkları meclis parkından gözaltına alındılar. Aralarında siyasi parti yönetici ve üyelerinin, Halkevleri Genel Sekreteri'nin, İHD Ankara Şube Başkanı'nın ve KESK'e bağlı sendikaların üye ve yöneticilerinin bulunduğu 223 kişiden 48'i 12 Haziran 1997 günü Ankara DGM tarafından tutuklanarak, Kırşehir ve Niğde cezaevlerine gönderildiler.

Ankara'da barış, özgürlük ve demokrasiden yana güçler tutuklamalara karşı tepkisiz kalmadı. Tutuklama kararının hemen ardından Ankara Demokrasi Platformu Yüksel Caddesi'nde düzenlediği basın açıklaması ile olayı kınadı. Ardından 17 Haziran'da İHD Ankara Şubesi'nin her ay gerçekleştirdiği basın açıklamasında, tutuklanan barış savunucularının serbest bırakılması istendi. İki basın açıklaması da yoğun polis baskısı altında gerçekleştirildi. Avukatların itirazının ardından, Ankara DGM'nin verdiği tutuklu yargılanma kararı bozularak, farklı zamanlarda 42 kişi serbest bırakıldı.

Her iki olay da, insanca yaşama özlemini dile getiren, eşitlik, özgürlük, barış ve demokrasi isteyen kesimlere, halkın gerçek gündeminden, halkın gerçek taleplerinden yana olanlara, MGK'nın yönlendirmesi doğrultusunda pusulasını şaşırmanlara, bütün demokrasi nutuklarına rağmen ödetilmek istenen bedeli göstermektedir. Çünkü bütün bu bağımsız mücadele pratikleri MGK muhalefeti ve iktidarı için bir tehdittir. Şimdi eşitlik, barış ve demokrasinin gerçek savunucularının önündeki görev, ödetilmek istenen bedellere rağmen, MGK iktidarı ve muhalefetinin önündeki bu tehditi daha da büyütmektir.

Özgürlük kavgası
Sürecek

Türkiye'de insan hakları mücadelesinin gelişmesinde önemli katkıları olan Av. Eşber Yağmurdereli 22 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Uzun yıllarını, yürüttüğü mücadelenin sonucu olarak cezaevlerinde geçiren Eşber Yağmurdereli yine demirparmaklıkların ardına gönderilmek isteniyor.

İnsan hakları mücadelesine topyekün savaş ilan eden devletin kendi açısından "isabetli" bir tercih yaptığı ortada. Çünkü Eşber, sessizliğe ve karanlığa boğulmak istenen Türkiye'nin gören gözü, duyan kulağı. Pek çok kişinin göze alamayacağı bir mücadeleyi yürüterek Türkiye'de "aydın" olabilmeyen onurunu taşıyan bir barış savaşçısı. Onun görmeyen gözlerindeki aydınlığı göremeyecek kadar kör olanlara inat, demokrasi, barış ve insan hakları mücadelesinde hep ön saflarda olmaya devam edecek.

96

YIL
HAPİS CEZASININ ÖYKÜSÜ

96

HAPİS
CEZASININ
ÖYKÜSÜİSTANBUL
ÜNİVERSİTE
ÖĞRENCİLERİ
KOORDİNASYONU

"96 Yıl Hapis Cezasının Öyküsü" adlı bu radyo belgeseli İstanbul Üniversite Öğrencileri Koordinasyonu tarafından cezaevindeki öğrenciler için hazırlanmıştır.

Biz ateşin ve isyanın çocukları, onurun ve umudun şarkısını söyleyenler, paraya esir edilen geleceğimiz ve bu toprakların hakettiği aydınlık günler için mücadele ediyoruz.

Birliğimizin gücüyle, emeğin, barışın ve özgürlüğün safında yer aldık.

Üniversitelerimizi, ülkemizi savunduk. TBMM tarihinde ilk kez halkın doğrudan temsiline sahne oldu. Eylemi tüm Türkiye'de binlerce arkadaşımızla birlikte üstlendik. 8 arkadaşımız toplam 96 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

Şu sırada dava Yargıtay'da bekliyor. Elimiz kolumuz bağlı duramazdık.

Eylemlerimizi sürdürürken, radyolarda yayınlanmak üzere bir belgesel hazırlamaya karar verdik. Bu belgesel -teknik ayrıntılar hariç- hiçbir profesyonel unsurun bulunmadığı bir ortamda, tamamen olayları birinci dereceden yaşayanların, yani öğrencilerin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

Belgeselde; kısaca öğrencilerin bu noktaya nasıl geldikleri, neler yaptıkları ve gözaltından mahkeme sürecine kadar başlarına neler geldiği anlatılmaktadır. Daha sonra ise bu olaya duyulan tepkilerin bir özetini bulacaksınız.

DİRENİŞ

DEVİRİM FAŞİZMİ YAŞAM ÖLÜMÜ YENECEK!

Ölü mü denir şimdi onlara
Durmuş kalbleri çoktan
Ölü mü denir şimdi onlara
Kımıldamıyor gözbebekleri
Ölü mü denir peki
En büyük limanlara demirlemiş
En büyük gemiler gibi
Kımıldamıyor gözbebekleri
Ölü mü denir şimdi onlara.

Suratları gergin
Suratları kararlı
Belli ki çok beklemişler
Kabuğundan çıkan bir portakal gibi
gelen sabahı
Suratları gergin
Bir savaş alanına benziyor suratları
Dudakları nemli
Son defa kendi etini öpüp
Yani son defa gerçek bir insan etini
Hazla kapanmışlar öyle
Geçirmiyor gövdeleri soğuğu
Geçirmiyor sıcaklığı da
Ve ikiye ayrılmış bir nehir gibi
bacakları
Aktıyorlar sonsuza
Ölü mü denir şimdi onlara.

Kimse hüznünlü olmasın
Sırası değil hüznün daha
Bir gün bir şehrin alanında
Bir mermer yığının gözlerine
Omuzlarına düşerse bir çınar
yaprağı
Hüznünlensin yaşayanlar o zaman
Sırası değil hüznün daha.

Öylesine sıkılmış ki yumrukları
İyice sıkılsın yumruklar
Saklansın diye bir armağan gibi bu
katılık
Öylesine sıkılmış ki yumrukları
Kimse hüznünlü olmasın
Kimse hüznünlü olmasın diye
Sırası değil hüznün daha.

Unutulsun bir gövdeye duyulan hasret
Unutulsun bu alışılmış duyarlık
O kadar sade, o kadar kalabalık ki
Unutulmaya değer onların insan
gövdeleri
Ve unutulmalı mutlaka
Dolsunlar diye yüreklere
Dolsunlar damarlara.

Ölü mü denir
Ölü mü denir şimdi onlara.

Edip Cansever

Barış yoktu. Barış olmadığı için adalet de. Yalnızca savaşın adaleti hakimdi ve o da egemen sınıfların şiddetine dayanıyordu. Şiddet ölümle yaşamı karşı karşıya getirdi, yaşam ölüme dönüştü ve ölümü olabildiğince güzelleştirdi. Yumruğunu sıkarak, dişlerini kenetleyerek. Sade, adanmış ve bir savaşçı kararlılığıyla ölümün üstüne yürüdü ve ölümü yendi.

Siyasi tutsaklar altmış dokuz gün boyunca direnirken savaş rejiminin muhalefeti polis barikatına çarpıp çarpıp dağılıyordu. Oysa adalet hepimizin ortak talebiydi. İşkence ve kötü muamele görme hakkı; insan onuruna saygı, ki-

şisel gelişme ve aile bütünlüğüne saygı, yasal olanakları kullanma hakkı, basitçe yaşam hakkı. Ama ne vicdan ne isyan duygusu ne de insanca duyarlılıklar, dünyaya kendi kör kuyularının dibinden bakan muhalefet güçlerini harekete geçirebildi. Kendi basit çıkarlarına saplanmış dernek yöneticileri, işçilerle ücret dışında hiçbir talep hakkında konuşmamış olan sendikacılar... İkiyüzlü bir soğukkanlılıkla işi "sahiplerinin" üstüne atmaya çalıştılar.

Devrimciler ölümü kucaklıyordu. Birer birer ve hep beraber. Hep beraber kucakladıkları, ölümün dışında, onları birer devrimci olarak tanımlayan tüm değerlerdi. Kendini sahip olduğu tüm değerler ve insani zenginliklerle birlikte sonuna kadar devrime adayabilmenin; yani inadın, ısrarın ve kendini önemsizleştirebilmenin değerleri. Sonunu göremeyeceği bir mücadeleye en önde atılabilmenin, elde edilecek başarıyı kendi elleriyle tutamasa bile hissedebilmenin... Onurlu bir devrimci yaşamın en sade değerleri. Kararlılıklarının temelinde bu değerleri kendi ölümleriyle bütünleştirebilmeleri, sahip oldukları değerleri o anda ve o biçimde ölme dışında bir yolla savunamayacakları bilinci vardı. Bilinçlerine ihanet etmediler.

Ölümler başlamışken savaş rejiminin muhalefeti polis barikatına çarpıp çarpıp dağılıyordu. Çok değil daha iki ay sonra görmezlikten geleceği bir duruma kendisini alıştırıyor gibiydi. Açlıktan ölenlerin yerini kafaları parçalanarak ölenler aldığında bu kadar bile tepki gösteremeyecekti. Ölümle birlikte infial ve insani duyarlılık duygusu arttı. Ama kitlesel protesto gösterilerinin gücü ölümü kucaklayan on iki devrimcinin kararlılığından başka kaynak bulamadı. Bazıları "ölme çocuk" diye ağladılar. Bazıları devrimci tutsakların taleplerini toplumsal muhalefetin en genel talepleriyle bütünleştirmeyi ve polis barikatını böyle aşmayı denediler. Sokağa dökülen kitleler, arabuluculuk yapan aydınlar, hepsi bir yana, taleplerle ilgili başarının en önemli kaynağı, oniki devrimcinin yedi günde ölümü kucaklaması oldu.

Aygün Uğur, Altan Berdan Kerimgiller, İlginç Özkeskin, Hüseyin Demircioğlu, Ali Ayata, Müjdat Yanat, Tahsin Yılmaz, Ayçe İdil Erkmén, Hicabi Küçük, Yemliha Kaya, Osman Akgün, Hayati Can. Oniki devrimci ölümü kucaklayarak ölümü yendiler, devrimi kendi bilinçleriyle uyumlu biçimde güncelleştirdiler. Polis barikatına çarpıp çarpıp dağılan savaş rejiminin muhalefeti yani kendi kör kuyusundan çıkamayan paramparça emekçiler, devrimin sadece ölümle değil yaşamla, sadece ölen devrimcilerle değil, faşizme karşı devrimin ve ölüme karşı yaşamın mücadelesini yükselten kitlesel çatışma biçimleriyle de güncelleştirilmesi çağrısını kendi dilleriyle seslendirmeyi sürdürüyorlar.

DÜNYA

G-8, Avrupa Zirvesi ve NATO Toplantılarının Ardından ZULMÜN İNCE AYARI

Dünyanın hakimi emperyalist ülkeler, yerküre üzerindeki egemenlik ilişkilerini derinleştirecek yeni plan ve düzenlemeler geliştirmek konusunda sürekli ve örgütlü bir çaba içindeler. Egemenlik ilişkilerini derinleştirmenin temel eksenini, dünyanın emekçi ve ezilen halklarına yönelik yeni sömürü politikaları geliştirme çabası oluşturuyor. Ancak sömürü ve egemenliği yoğunlaştırma ihtiyacından kaynaklanan yeni düzenlemeler, aynı zamanda dünyanın emperyalistler arasındaki yeni bir paylaşım biçimine de denk düştüğünden, süreç değişik emperyalist devletler ya da bloklar arasındaki çıkar ilişkilerinin yarattığı gerilimlerle birlikte ilerliyor. Emperyalistler arası çelişkiler şüphesiz, ezilen ulus ve sınıflara yönelik baskı ve sömürü politikalarının geliştirilmesi yönündeki mutabakatı bozmuyor. Aksine emperyalistler, aralarındaki bütün çelişkilerine karşın, emekçiler ve ezilenlere karşı bu mutabakat ekseninde geniş bir cephe oluşturuyorlar.

Bu durumun en iyi gözlemlendiği yerlerden birisi G-8 (Sekiz Büyükle) zirve-ridir. Haziran ayı içinde yapılan G-8 zirvesinin en önemli yönü, ABD'nin yeniden emperyalizmin patronu olma iddiasına tanıklık etmesiydi. Krizle birlikte ABD'nin iki kutuplu dünya koşullarında elde ettiği dünya patronluğu konumu tartışılır olmuş ve uzunca bir süre sadece askeri üstünlüğe dayalı bir politik avantajla sınırlandırılmıştı. Avrupa Birliği devletleri ticaret hacminde ABD'yi geçmiş, Japonya ise ABD ile yarışır duruma gelmişti. Üstelik emperyalistler arası rekabet artık sadece kendi sınırları dışındaki sömürü alanlarında değil, birbirlerinin ülke toprakları içinde de şiddetlendiğinden, patronluk konumunun önemi artıyor.

Körfez Savaşı'yla birlikte krizden çıkmayı uman ancak uzun bir süre bunu başaramayan ABD'nin, yeniden toparlandığı ve diğer emperyalist devletler üzerinde, özellikle mali politikalar aracılığıyla baskı uygulama gücünü kendinde görmeye başladığı gözleniyor. Japonya ve AB devletlerinin bu durumdan duydukları rahatsızlığın tek göstergesi, ev sahibi Clinton'un zirvenin bitiminde konuklara kovboy çizmesi giydirme isteğinin reddedilmesi değildi. Kohl "Bana hiç kimse Amerikan çizmesi giydiremez" derken, bir anlamda sermayenin küreselleşme efsanesinin gerçek içeriğine işaret etmiş oldu. Sermayenin uluslararasılaşması hiç de emperyalist devletler arasında bir uzlaşma ve barış havası yaratmıyor, tersine çelişkilerin boyutlarını ve şiddetini derinleştiriyor. Dolay-

ısıyla da ekonominin ve mali dünyanın bütünleşme derecesi artarken, emperyalist devletlerin nüfuz alanlarını oluşturan farklı bloklar arasındaki rekabet ve gerilim sürüyor. Patronluk yarışı işte bu gerilimler karşısında sürekli bir avantaj yakalama isteğini yansıtıyor. İktisadi, politik ve askeri konularda oluşturulacak yeni düzenlemeler aynı zamanda her bir emperyalist kümenin kendi gücünü artırma mücadelesine tanıklık eden bir gerilim ve ittifak süreci olarak yaşanıyor.

Yeniden düzenleme isteğinin ABD ile AB arasındaki gerilimi içeren biçimde ortaya çıktığı zeminlerden birisi de G-8 zirvesinden kısa bir süre önce yapılan NATO toplantısıydı. NATO'nun genişletilmesine yönelik tartışmalar, mevcut uluslararası askeri araçları yeni ihtiyaçlar doğrultusunda biçimlendirme isteğinin bir ifadesi. Ancak genişleme yönü konusunda önemli farklılıklar mevcut. ABD NATO'nun Rusya ve İsrail'i de aktif olarak içerecek biçimde doğuya doğru genişlemesini Asya planları açısından daha anlamlı buluyor. Başta Fransa olmak üzere AB ülkeleri ise, Akdeniz'e komşu müslüman ülkelerin, kendi ülkelerindeki müslüman topluluklar üzerindeki potansiyel gücü nedeniyle, siyasal islamı temel alan bir NATO'yu daha işlevsel buluyor ve güneye doğru genişlemeyi savunuyorlar.

**emperyalistler,
aralarındaki
bütün çelişkilerine
karşın, emekçiler
ve ezilenlere karşı
mutabakat
ekseninde geniş
bir cephe
oluşturuyorlar.**

Sonuçta ABD'nin planı onaylanıyor. Fransa'nın 30 yıl önce ayrıldığı NATO'nun askeri kanadına bu kez güney kanadı komutanı olarak dönme talebi ise, Fransa'nın Ortadoğu etkinliğini artırmayı amaçlayan bir hamle olarak, diğer tüm devletleri rahatsız ediyor. Özellikle ABD NATO içindeki egemenlik ilişkilerini zaafa uğratacak en küçük gelişmeye bile tahammülü olmadığını göstermekten çekinmiyor.

Avrupa Birliği'nin Amsterdam zirvesi ise devletler düzeyindeki en güçlü bütünleşme eğiliminin yaşandığı Avrupa'da bile, Almanya ile Fransa arasında hala çok ciddi bir çatışma yaşandığını gösterdi. 1999 yılı başında Para Birliği'ne geçilecek olması AB ülkelerini heyecanlandırıyor. Çünkü para birliği, sıradan yurttaşları mali politikalar konusunda tamamen devre dışı bırakıyor. Ancak Almanya para birliği konusunu diğer ülkelere baskınç uygulamanın bir aracı haline getirerek, para birliğine geçiş için bütçe açıklarının yüzde 3'ün altına indirilmesi koşulunda ısrar ediyor. Fransa İtalya ile birlikte Avrupa'nın İspanya, Portekiz ve Yunanistan gibi zayıf ülkelerinin sözcülüğünü üstlenerek kendi etkinliğini artırmaya çalışıyor.

Birbirlerine karşı cepheleşen Almanya ve Fransa, ABD karşısında çıkar birliği yapmaktan kaçınmıyorlar. ABD karşısındaki bütünsel güçlerini artırmak için, Avrupa'nın askeri gücü olarak ta-

sarlanan Batı Avrupa Birliği'ni (BAB) NATO'dan bağımsızlaştırma planlarını devreye sokuyorlar. Ancak bölgede ABD yardakçılığını kimseye bırakmayan İngiltere başta olmak üzere, askeri gücü olmayan diğer ülkeler, AB'nin (yani Almanya ve Fransa'nın) bu tür bir yönelim içine girmesinin kendi inisiyatiflerini zaafa uğratacağı gerekçesiyle bu planı reddediyorlar.

Yeni düzenleme süreçlerinde avantaj elde edebilmek için birbirlerine karşı hiçbir ittifak ve şantaj kozunu kullanmaktan kaçınmayan emperyalistlerin sıra ezilenlere geldiğinde nasıl birleştikleri AB zirvesinde de bir kez daha sergilendi. Binlerce kişinin "Sosyal Avrupa" talebiyle sokaklara döküldüğü sırada yapılan zirvede, göçmenlerin ülkeye girme ve sığınma haklarını gaspedecek yeni düzenlemeler onaylandı. G-8 zirvesinde ise savaş, talan ve sömürü politikalarıyla açlığa mahkum edilen Afrika'da, merhamet görüntüsü altında gevşetilen dizginleri yeniden ele almaya yönelik önemler alındı. Ortadoğu'daki egemenlik haklarını pekiştirme kararlılığı Suriye, İran ve Libya'ya yönelik tehditler biçiminde yansıdı. Bir kez daha tescil edilen konuların başında ise piyasa ilişkilerinin genişletilmesi, sosyal devletin tasfiyesi sürecinin hızlandırılması ve özellikle yaşlı nüfusun artması bahanesiyle sosyal güvenlik sisteminin reforma tabi tutulması, yani çökertilmesi gibi konular yeraldı. Çevrenin korunmasına yönelik talepler ise gerek ABD sanayi imparatorluklarının gerekse farklı emperyalist devletlerin baskısıyla reddedildi.

TARİH

Çorum Direnişi:

Faşist Katliam Çizgisinin Kırılma Noktası

Sivil faşist terör ve kitle katliamları, 80 öncesinden belleklerimizde kalan en canlı unsurlar. Genellikle faşist terörün, bilim adamlarına, sendikacılara, sanatçılara, gazetecilere yönelik özel cinayetlerle, Bahçelievler, Şentepe ve Balgat katliamları gibi dehşet duygusu uyandıran saldırılarla, Kahramanmaraş katliamı gibi kitle kıyımlarıyla 12 Eylül darbesinin koşullarını "adım adım" olgunlaştırdığı düşünülür.

Oysa iç savaştan 12 Eylül'e uzanan yol bu kadar düz değildi. 12 Eylül darbesi sivil faşist terörün başarısının değil başarısızlığının bir ürünüdür. Gerçekte sivil faşist terörün doğrusal gelişme çizgisi, ilerici-demokrat toplumsal tabana yönelik "Endonezya tipi"(1) toplu imhayı hedefleyen bir faşist iktidar yürüyüşüdür. Ancak evdeki hesap çarşıya uymadı. Yükselen sivil faşist terör karşısında devrimcilerin, halkın direnme eğilimlerini harekete geçirmeyi ve örgütlemeyi hedefleyen aktif direnme çizgisi süreç içinde faşist saldırıları püskürtebilen, faşist saldırı odaklarını dağıtabilen devrimci bir halk hareketinin belirmesini sağladı. Türkiye halklarının sivil faşist teröre karşı devrimci direnişi, oligarşinin hesabını bozdu.

Çorum direnişi, '70'li yılların iç savaş sürecinde faşist güçlerin kitle katliamı çizgisinin kırıldığı dönüm noktalarından biridir.

Faşist kitle katliamları, CIA ve kontr-gerillanın iç savaş stratejisinin belirgin bir unsurunu oluşturuyordu. MHP Genel Sekreteri Necati Gültekin'le doğrudan bağlantılı olan ABD'nin Ankara Büyükelçiliği 1. Katibi CIA ajanı Alexander Peck ve yine bir CIA ajanı olan "Mr. Mayle" 1978 yılı boyunca Alevi ve Sünni nüfusun dengede olduğu Anadolu kentlerini dolaşarak bu kentlerde MHP'liler ve yerel kontrgerilla birimleri ortak "rapor"lar hazırladı. Bu "çalışma" kısa sürede ürünlerini vermeye başladı. Kontr-gerilla ve faşistler Malatya, Sivas ve Elazığ'da geniş ölçekli Alevi-Sünni çatışmalarını provoke etmeye başladılar. Bu provokasyon çizgisi, 24 Aralık 1978 Kahramanmaraş katliamıyla doruğa ulaştı. Faşistler, ilan edilen sıkıyönetimi katliam çizgisiyle kaynaştırmaya yöneldiler.

Peck ve Mayle'in 1979 yazında "raporladığı" Çorum'da katliam girişimi "prova"yla başladı. 27 Mayıs 1980'de MHP Genel İdare Kurulu üyesi Gün Sazak'ın devrimciler tarafından öldürülmesinin ardından faşistler Pol-Bir'li polislerin önderliğinde Alevilerin yaşadıkları mahallelere saldırdılar. Uzun süredir faşistlerin kentte tımandırmaya çalıştığı Alevi-Sünni gerilimine karşı hazırlıklı olan devrimciler, Çorum'da Kahramanmaraş benzeri bir katliamın planlandığını halka anlatarak, halkı savunma komiteleri oluşturmaya çağırdılar. İlk komite Milönü mahallesinde kuruldu. Savunma komitesinin omurgasını esas olarak, Devrimci Yol, Halkın Kurtuluşu ve TKP-B'nin güçbirliği oluşturuyordu. Mahallenin tüm girişlerine kurulan barikatlarla, polis panzerleri desteğinde saldırıya geçen faşistler durduruldu. Panzerlerin camlarına kireç sürülerek, çığ yumurta atılarak işe yaramaz hale getirildi. Mahallenin içinden geçen Samsun-Ankara yolu barikatla trafiğe kapatıldı. Yolcu otobüsleri barikatta durduruluyor, Çorum'da gerçekleştirilmek istenen faşist katliam yolculara anlatılıyor ve yola devam etmesine izin veriliyordu. Milönü komitesi örneği köylerde de izlendi ve oluşturulan komiteler, köylerde de barikatlar kurdular. Faşistlerin ilk saldırı dalgası püskürtüldü.

Haziran ayı boyunca faşistler, "komünistlerin mahallelerde ve köylerde kurulan bölgeler kurdukları" propagandasıyla ilerici-demokrat kitle üzerinde yaygın bir devlet terörü estirdiler. Merkezdeki Alevi köylerine yapılan baskınlar, tarlalarında ölü bulunan Alevi köylüleri gündelik olaylar haline geldi. Bir yandan terörü yaygınlaştıran faşistler, diğer yandan da Milönü mahallesi halkına ateş açmayı reddeden il jandarma alay komutanının görevden alınması için yoğun bir kampanya yürütüyorlardı.

Alevi köyleri topluca Çorum'a göç etmeye, il merkezinde de Alevi ve Sünni mahalleleri ayrışmaya başladı. Komitelerdeki devrimciler, bir yandan gerici Ale-

vi dedeleri tarafından yürütülen "göçe teşvik" propagandasının etkisini kırmaya, diğer yandan, göç edenlerin sorunlarını çözmeye çalıştılar. Ev kiralarna narh konulması komitelerin aldığı önlemlerden yalnızca biriydi.

30 Haziran'da faşistler MHP'li bir işadının otomobiliyle ilericiilerin, devrimcilerin ağırlıkta olduğu semtlerden ateş açarak geçtiler. Ertesi gün, işgal ettikleri ve kullanılmaz hale getirdikleri SSK hastanesinde üslenerek halkı "Komünistler ve Alevilere karşı Cihad"a çağıran bildiriler dağıttılar. Aynı akşam, aslında Mayıs olaylarında fazla öne çıktığı için başka illere tayini çıkan ancak şehri terketmeyen 200 Pol-Bir'li polis, başlarında Komiser

Kemal Maraşlı olmak üzere Alevi halk önderlerine ve devrimcilere yönelik geniş çaplı bir operasyon başlattı. Aynı sıralarda Alevi mahallelerine uzun namlulu silahlarla ateş açtılar, yüzlerce evi ateşe verdiler, yaktıkları evlerin çevresine itfaiyenin müdahalesini önlemek için barikatlar kurdular. Ertesi gün ilan edilen bir günlük sokağa çıkma yasağı faşistler için bir yağma ve talan günü oldu. Faşistler tüm olanaklarını 4 Temmuz Cuma günü için hazırladılar. Cuma sabahı Milönü mahallesinde operasyon başlatıldı ve yüzlerce ilerici, devrimci tutuklandı. Aynı gün çevredeki Sünni köylerden yüzlerce silahlı köylü Çorum'a yığıldı. Yozgat'tan faşist "silahşörlere" getirildi. Ve öğle vakti faşistler kentin her yerinde "Komünistlerin Alaaddin Camii'ni ateşe verdiği" yalanını yaydılar. Bu yalan TRT haber bültenlerinde de akşama dek aynen tekrar edildi. Milönü mahallesinin girişinde yeralan Alaaddin Camii hoparlörlerinden yükselen "Allah Allah!" sesleriyle birlikte mahalle halkı topluca oraya yönelince camiın yanındaki inşaatın ağır maki-nalı tüfeklerle kitleye ateş açıldı, ateşe polis, asker de katıldı. Faşistler, kentte Kahramanmaraş benzeri vahşi bir süre avına giriştiler. İnsanları yakarak, şişleyerek, kafalarını balta ile parçalayarak, dağılayarak öldürmeye başladılar. Sürüler halinde Alevi mahallelerine, ilerici bölgelere saldırdılar.

Ancak Çorum halkı hazırды. Tüm devrimci ilerici güçlerin katılımıyla kentte 40 komite oluşturulmuştu. Bunlar 3 ana komitede merkezleşerek direniş boyunca nöbet, muhimmat ve para sorunlarını çözmeye çalışıyorlardı. Komiteler yalnızca Alevi mahallelerinde etkinlik göstermiyordu. Çoğunluğu Sünni olan Bahçelievler, Şenyurt ve Yeşilyurt mahalleleri halkı da komiteler oluşturarak faşist saldırı-ganlara karşı barikatlar kurdu. Faşist saldırının kilit noktalarını belirleyen devrimciler, saldırı merkezlerini etkisiz hale getirmek üzere özel önlemlere de başvurdular. Faşistler ilerici mahallelere yaptıkları her saldırıda öldürdükleri kadar kayıp verdiler. Faşistlerin kayıpları içerisinde Pol-Bir'li katliam örgütçüleri de bulunuyordu.

Faşistlerin 4 Temmuz saldırısında uğradığı başarısızlık, katliam girişiminin genel bozgununa dönüştü. Artık Çorum halkı yaralarını sarmaya başlayabilirdi. Komiteler direniş sırasında evlerini terketmek zorunda kalan ailelerin geri dönmesi için gereken para ve eşya yardımını etkili bir dayanışma kampanyasıyla sağladılar. Nurettinpaşa caddesinde faşistlerin yaktığı yüz kadar dükkan elbirliği ile onarıldı ve açıldı.

Çorum halkı yalnızca vahşi bir katliamı durdurmakla kalmadı.

Durdurulan, faşizmin kitlesel katliamlarıydı.

Böylelikle faşistler eliyle yürütülen katliamlar bir sindirme aracı olmaktan çıkmış, geniş halk yığınlarının, aydınların desteğini sağlayan bir direniş atmosferinin kurulmasına yolaçmıştır. O günkü iç savaş politikasının MC'ler aracılığıyla yönlendiricileri arasında olan zamanın başbakanı Demirel tam da bu nedenle "Çorum'u bırakın Fatsa'ya bakın" diyerek tüm gericilere ve orduya Fatsa'yı ve devrimcileri hedef göstermeye yöneliyordu. Birkaç gün sonra da Fatsa'ya yönelik Nokta operasyonu başladı.

İşte Çorum olayları böylesi kritik bir süreçte, önemli bir köşetaşıdır.

(1) 1965'de Endonezya'da iktidara gelen faşist cunta, sivil destekçileriyle birlikte, komünistleri, ailelerini, yakınlarını, komşularını ve bunlara yardım eden herkesi içine alan bir toplu imha kampanyası yürüttü. Bir kaç ay içerisinde beşyüzbin kişi öldürüldü.

Bu oyunu oynayanlar istediler, geldiler

Bizi boğmak için Kendi parmaklarıyla,

Yüreğimizi oymak için Kendi bilekleriyle,

Bizi parçalamak için Kendi gözleriyle,

Yalvarmadık biz, Çalıştık, didindik.

Becerebilen çeksin acıları, İşte biz onları alt ettik.

Guillevic-1943

Egemenlerin toplumu "şeriatçılık ve laiklik" olarak iki kampa böldükleri bir ortamda devrimcilerin kampı ne olacak? Devrimcilerin şeriatçı ya da şeriatçı destekçisi olmadıkları kesin. Ama laik midirler? Sınıflar mücadelesinin sömürülenler ve sömürülenler, ezilenler ve ezilenler olarak böldüğü bir toplumu "şeriatçılar ve laikler" olarak yeniden bölmenin anlamı nedir? Anlamı çok açık: Sömürü ve köleliği gizlemek ve düzenin kitle tabanını pekiştirmek!

Ezenlerin matematiği toplumu başka türlü bölüyor. Egemenlerin ikiyüzlü matematiği ancak karşı-devrimciliği "laik devrimcilik" olarak sunan ikiyüzlü "devrimcileri" cezbedebiliyor.

Ezilenlerin kurtuluş mücadelesinin temel ölçütü özgürlüktür. Özgürlük sözkonusu olunca laiklik sadece mazerettir. Bugün laiklik büyük ölçüde özgürleştirici olanaklarını yitirmiştir. Dolayısıyla, devrimcilerin, laikliği bir mücadele ilkesi ya da demokratik-sosyalist bir toplumsal düzenin kurucu temeli olarak benimsemeleri sözkonusu olamaz.

Laiklik, burjuva demokratik siyasal toplumsal düzenin esaslarından birisidir. Kabaca, "din ve devlet işlerinin ayrışması" diye ifade edilen şey, aslında, siyasal iktidarın herhangi bir inanç grubunun (din, mezhep) elinde bir egemenlik aracı olmasının engellenmesidir. Bu anlamda, laiklik inanç özgürlüğü anlamına geldiği gibi, temel insan hak ve özgürlükleri ve özel yaşam özgürlüğünü de içerir. Laiklik burjuva devrimlerinin ürünü olarak ortaya çıkmıştır ve feodalizmin "tanrısal" egemenliğine son vermiştir. Batı ülkelerinde sadece politik iktidarda gerçekleştirilen bir devrim değil, tüm toplumsal yaşamda meydana gelen devrimci süreçlerin sonucunda kazanılmış bir toplumsal devrim olarak yaşanmıştır.

Burjuva demokratik devrimlerin toplumu özgürleştirebildiği, kapitalizmin ilerici olduğu Ortaçağ sonrası toplumlarında, laikliğin de özgürleştirici olanakları hayli geniştir. Toplumun geleneksel bağları özgürlüğün önündeki en büyük engeldir ve yeni özgürlük, bireye bağımsızlık, öz-güven ve eleştirel olma duygusu vermektedir.

Kapitalist ekonomi bireyi **aktifleştiren** bir özelliğe sahiptir. Kapitalist üretim biçimi bireyi ekonomik amaçlara yönelik bir araç olarak kullanır. Bu kapitalist yaşamın bütün alanlarına yansır. Tanrıyla birey arasındaki her türlü aracının, örneğin kilisenin aradan çıkarılması, sonuçta insanı kapitalist düze-

ne hazırlamaktadır. "Tanrıyla kurulan bireyci ilişki, insanın din-ötesi (laik) etkinliklerinin bireyci yapısına yönelik ruhsal bir hazırlıktır". (E. Fromm) Dinler tarihsel dönüm noktalarına uygun kültürel biçimlenmelerdir. Önce kölelerin dini, sonra Roma imparatorluğunun devlet dini, daha sonra feodal hiyerarşiye göre biçimlenmiş bir din ve sonuncusu burjuva toplumuna uygun bir din. Dolayısıyla din, karşıt toplumsal güçlerin -feodal teoloji, burjuva protestanlık ve plebyen veya köylü tarikatların- çatıştığı bir sembolik alan olarak görünür. (F. Engels) Din, hala her türlü gericiliğin, tutuculuğun ve kitleleri uyutmanın kalesi olmakla birlikte, devrim ve gericilik çatışmasında **her zaman** gericiliğin tarafında olma-yabilir. Din yeni düzenle uyumlu hale gelerek, insanın din-ötesi (laik) eylemine kapı aralayarak, kapitalizme daha çok hizmet eder. Bu anlamda laiklik, acımasız ekonomik sömürü mekanizmasına ya da faşist-terörist bir düzene de hizmet edebilir.

Kapitalizmin ilericiliğinin ve burjuva demokratik devrimlerin sınırı aynı zamanda laikliğin de sınırlarını göstermektedir. Laiklikle birlikte eski düşmanlara karşı insanın biraz daha özgürleşmesi sağlanmıştı, ama, bu sınırlı özgürlüğün bedeli yeni bir takım köleliklerdi. Yani yeni boyun eğmeler, yeni baskılar, yeni sömürüler, daha çok yalıtılmışlık ve yalnızlık, yeni tür zora dayalı ve akıldışı etkinlikler... İşte laik kapitalist düzen. İster Batılı biçimlerde yaşansın, ister Türkiyeli, laikliğin öteki yüzü, insanlığa musallat olan kölelik ve sefaletin yüzüdür.

Kapitalizmin ilerici döneminden gerici dönemine evrildiği bir noktada, komünizme kadar kesintisiz devrimleri hedefleyen devrimciler, artık, özgürlüğün eski zaafiyetleriyle yola devam edemezler. Özgürlüğün kapitalist devrimler çağındaki sınırlı bir biçimi, bugün devrimcilere temel olamaz.

Bugün devrimcilerin yol gösterici ilkesi, ancak özgürlük olabilir.

Soyut düzlemde te-

mel insan hak ve özgürlüklerini kabul eden laiklik, insanın esas olarak özgür olamadığı kapitalist düzende, özgürlüğü sadece sınırlı bir biçimine, örneğin "inanç özgürlüğü"ne indirgemekte, inanç özgürlüğüne ise, "saç-sakal özgürlüğü" gibi soyut gerici bir anlam yüklemektedir.

Oysa özgürlük, insanın bütünsel kişiliğinin eyleminden doğar. Özgürlük, insanın doğanın köleleştirici kuşatmasına karşı isyanıyla başlar ve insanın kendi doğasına, toplumsal ve iç doğasına (insanın maddi ve manevi yasalarına) karşı mücadeleyle devam eder. Bu anlamda, insanlaşma tarihi özgürleşme tarihiyle aynı tarihtir. İnsanın özgürlüğü, yeteneklerini, eğilimlerini ve beğenilerini serbestçe geliştirme olanaklarına sahip olmasıdır. Buy-sa, doğanın, toplumun ve insanın kendi yasalarının bilinmesi ve bu bilme aracılığıyla bu yasaların belirli hedefler doğrultusunda yöntemli bir biçimde kullanılması olanağındadır. Bu olanaklar ancak özgür bir toplumsal yapıda gerçekleşebilir. "Hayvanlar aleminden ayrılmış ilk insanlar her esastaki noktada, hayvanlar kadar az özgürdürler; ama uygarlığın her ilerlemesi, özgürlüğe doğru atılmış bir adımdır". (Engels)

Özgürlük insanın kendi özünü gerçekleştirmesidir. İnsanın özü, insanın insanlaşması, yani özgürleşmesi; coşkusal ve zihinsel potansiyellerini etkin bir şekilde gerçekleştirmesi, irade özgürlüğü, ne yaptığını bile bile karar verme yetisidir. İşte böyle bir özgürlük özümüze ve yaşama inanç duymamıza olanak verecek bir özgürlüktür.

Kölelik kendimize ait olmayan bir yaşama hizmet etmemizdir. Yabancılaşmadır. Tanrıya, paraya ya da eli kanlı diktatörlere... aileye, okula ve orduya... özgürlüğün eski ya da yeni düşmanlarına fark etmez... kölelik köleliktir! Kapitalist düzen yabancılaşmanın, aslında insanın egemen olması gereken unsurların, insana egemen olmasının düzenidir. Laiklik, dini bu düzenin akılcı bir parçası haline getiren temellerden birisidir. Laiklik, din karşısında insanın özgürlüğünü değil, aslında dinsel köleliği de içeren daha modern, daha ince, daha geniş ve daha karmaşık bir köleliği getirmiştir.

Nasıl ki, bir zamanlar insanın dinsel-feodal köleliğe karşı devrimlerinin çağrısı "laik-kapitalist" özgürlüğü gösterdiyse, bugün hem dinsel-gerici hem de laik-kapitalist köleliğe karşı, yaklaşan devrimler özgürlüğü ve daha fazla özgürlüğü çağırılmaktadır.

ÖZGÜRLÜK BAYRAĞIDIR

DEVİRİM